Adrian Nuţă

Infinitul mic, iubindu-l pe cel Mare

Editura SPER
Colecţia „ANIM", Nr. 9
Bucureşti, 2007

ISBN 978-973-8383-36-4

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

NUŢĂ, ADRIAN
Infinitul mic, iubindu-l pe cel Mare /
Adrian Nuţă. - Bucureşti : Editura SPER, 2007
ISBN 978-973-8383-36-4

177.6
159.922.1

Difuzare şi comenzi: Editura SPER –
SPER CONS EDIT SRL
Bdul. Chişinău 12, Sect. 2, Bucureşti
Tel.: 021.104.35.18
e-mail: sperpsi@gmail.com
Culegere computerizată: Mihaela Joiţa, Cristina Oargă, Ada Muntean, Anca Enache
Tehnoredactare şi copertă: Mădălina Voicu

CUPRINS

Închisori comode, libertăți primejdioase

„Când dragostea vă îndeamnă, urmați-o
Chiar de cărările ei sunt anevoioase și abrupte.
Și când vă învăluie cu aripile sale, lăsați-vă în seama ei
Chiar dacă sabia ascunsă în penajul său vă poate răni."

Așa grăiește despre iubire Kahlil Gibran, un pictor cu înclinații literare, născut în nordul Libanului. Aceeași idee aș expune-o pe toate bannerele publicitare în locul îndemnurilor de a cumpăra tranchilizantele moderne împotriva ascuțirii simțurilor și inteligenței.

Iubirea, astăzi, așa cum o împachetează, o decorează și o propune societatea, este adesea o mascaradă. Ea este experimentată intens până la cel mai târziu 25-30 de ani, după care este artificializată și îngrădită, cu atât mai repede cu cât imaginea socială dezirabilă sau doar fantasmată pune stăpânire pe energia vibratoare inocentă a sufletului.

Iubirea, astăzi, îmi pare nefericită și distructivă, deoarece nu este lăsată să se exprime liber, este cenzurată, ascunsă, disimulată, se îmbracă în haine grotești sau stranii.

Ceea ce mă doare cel mai tare, atunci când nu sunt adormit, sunt limitele penibile care îi sunt puse în calea extinderii, ca și cum o iubire radioasă și curgătoare ar fi o primejdie fără seamăn, o amenințare mai mare decât bomba atomică și cratimele interioare ale celor care o fabrică.

Eu cred că unui bărbat, dacă poate iubi două femei, ar trebui să i se permită acest lucru. El ar trebui nu acuzat și respins, ci sărbătorit. Dacă o femeie poate iubi trei bărbați, ar trebui să i se dea voie. Ea ar merita admirație. Dacă poate iubi nu trei, ci 30, ar trebui să i se ridice o statuie.

Desigur, nu îi va iubi la fel, pentru că nici ei nu sunt la fel. Iubirea se poate nuanța la infinit, asemenea culorilor. Viața este încântătoare nu pentru că are trei culori de bază, ci pentru că a explodat în milioane de nuanțe și tonuri. Cu atât mai mult sentimentele care, fiind mai subtile, suportă o combinatorică și mai avansată.

Cu toate acestea, dacă o femeie iubește mai mulți bărbați (repet, ALTFEL pe fiecare!), ei nu-i sunt recunoscute disponibilitățile și rafinamentul emoțional. Dimpotrivă, este considerată superficială, imatură, frivolă, nedemnă, curvă. Dacă un bărbat iubește mai multe femei (altfel, da?), este egocentric, desfrânat, vicios, narcisic. Nimeni nu vede că inima lui s-a extins, că sentimentele s-au îmbogățit, că ceva a înflorit în sufletul lui (sau în aura lui, pentru clarvăzători).

Iubirea este ceva atât de bun, atât de hrănitor, atât de frumos, încât ar trebui încurajată să se desfășoare, să se răspândească, să expansioneze. Am trăi într-o lume, cum altfel, mai iubitoare, ceea ce nu mi se pare deloc un pericol decât pentru aisberguri și ghețari.

Însă lucrurile stau exact pe dos. Partenerii de cuplu se pot iubi între ei, însă nu mai mult, un părinte își poate iubi copiii, însă nu și pe ai altora. Este ca și cum nu ai avea voie să respiri decât dacă soția este de față și ar fi interzis să mănânci dacă

partenerul lipsește.

Aceste imagini sunt evident absurde. Totuși nu simți că ele se referă la tine? Ai observat ce trăiești când întâlnești o femeie frumoasă, care trezește ceva în tine, iar tu ai deja o relație? Când comunici cu un bărbat foarte interesant, iar verigheta se foiește pe inelar?

Tocmai pentru că aceste experiențe nu-mi sunt străine pot să vorbesc despre ele. Sunt și ale mele și ale celor care mi le-au încredințat, apărați de confidențialitatea dialogului terapeutic. Se întâmplă peste tot unde există bărbați și femei laolaltă cu reguli și norme elaborate cu mult timp în urmă și menținute inconștient în zilele noastre.

În inima acestor experiențe se află culpabilitatea, sentimentul că faci ceva rău dacă îți dai voie să iubești, dacă vibrezi pe aceeași lungime de undă cu mai mulți oameni, dacă ești atras de persoane pe care societatea nu a inscripționat „soțul meu"/ „soția mea"! Însă ce poate fi rău să privești cu dragoste pe cineva, oricine ar fi el sau ea, să-i atingi cu tandrețe mâna sau buzele, să-i oferi din timpul și resursele tale într-un fel care îi permite să se dezvolte, să înțeleagă mai mult, să i se manifeste disponibilitățile sau doar să se bucure de câteva clipe magice într-un peisaj insipid?

Cine are de suferit dacă iubirea devine mai largă, mai prezentă, mai intensă? Știi foarte bine. Dacă iubita, prietena sau soția ta atinge cu dragoste pe altcineva cine este cel care suferă?

Așa este. TU suferi! Tu te simți înșelat, abandonat, nerespectat, ți se pare că nu mai contezi, că nu mai ești important. Cât de ciudat este totul! Ea se bucură împreună cu altcineva și tu suferi. Nu e

ceva extraordinar? Cum poate bucuria pe care doi oameni o experimentează să rănească pe un al treilea?

Nu, acest lucru nu este posibil! Tu ești rănit nu de bucuria lor, ci de propriile tale dorințe. Iar pentru aceste dorințe nu ei sunt responsabili, ci tu! Tu ești cel care dorește să posede, să controleze, să aibă exclusivitate, să trăiască fuzional, să evite singurătatea, tu ai nevoie de cineva din exterior să-ți confere valoare, să aibă grijă de tine, să se conformeze.

Toate aceste dorințe le camuflezi în spatele lui „Dar eu o iubesc!". Stimabile, pe cine încerci să păcălești? Tu nu o iubești, ci o dorești! Dacă studenții mei își vor mai aminti de mine, sper să o facă așa: „Aha, proful ăla care ne tot spunea că TE IUBESC nu este totuna cu TE DORESC!".

Iubirea nu reclamă, nu revendică, nu solicită libertate. IUBIREA OFERĂ, STIMULEAZĂ, TREZEȘTE LIBERATATEA! Tu iubești, iar celălalt devine mai liber, acesta este criteriul. Se cunoaște într-o măsură mai mare pe sine, devine mai conștient de resurse și capacități, se afirmă, se manifestă, își depășește limitele, se îmbogățește, comunică altfel, interacționează cu mai mulți oameni, devine mai iubitor cu lumea din jur.

Iubirea e foarte ușor de recunoscut. Nu-ți trebuie ochelari sau lentile de psiholog, deoarece ea sare în ochi, e transparentă și clară. Însă dacă tu nu ai simțit-o, dacă nu i-ai experimentat efectele, fiind, la rândul tău, iubit cu adevărat de cineva, nu vei ști să o recunoști, vei face confuzii, o vei distorsiona, vei trăi în ambivalențe sau în întuneric, după caz.

Acolo unde iubirea nu a rodit, fie pentru că nu

există, fie pentru că este infantilă, semnele libertății nu apar. Când tu iubești celălalt nu se simte în niciun fel forțat, nu este legat prin nicio culpabilitate, nu planează asupra lui nicio datorie, trăiește doar bucuria și recunoștința.

Știu că acesta este un tablou mai degrabă ideal, ajuns nu se știe cum pe Pământ, din paradisul ființelor inaccesibile, îngeri și arhangheli dotați cu aripi și lipsiți de pragmatism.

Am întâlnit totuși oameni capabili să iubească în acest fel sau măcar să aspire la acest fel de a iubi. Am întâlnit, deopotrivă, critici vehemenți, apărători orbi ai normalității sociale, adversari nemulțumiți, de fapt, de propriile lor blocaje, chiar specialiști în relații umane, raționalizându-și în teorii elaborate teama de pulsiune erotică sau durerea de a-și fi irosit o parte din viață în căsnicii nefericite, dar migălos poleite.

Nu mă aștept să sprijine aceste idei alți oameni în afară de cei cu sufletul proaspăt, nealterat în jocurile sociale ale supraviețuirii sau succesului, nonconformiști responsabili, tineri inteligenți crescuți într-o cultură mai democratică, visători la o lume mai sănătoasă, adulți care își înțeleg limitele și luptă pentru a le transcede, bărbați și femei cu un coeficient înalt de originalitate, rezervați în a se comporta în feluri care contravin propriei lor inteligețe.

Și mai simt că există aliați secreți, piese din uriașul puzzle social care nu îndrăznesc să spună cu voce tare ceea ce gândesc în sinea lor, cu atât mai puțin să acționeze congruent, din teama de a nu pierde poziția socială, prestigiul, respectul științific sau profesional. Acești oameni îmi par a fi prinși în cea

mai puternică disonanță, scindați între ceea ce simt și ceea ce trebuie să facă, având de ales între măști pe care le urăsc și chipuri de care se tem, aproape de un salt excepțional de libertate pe care l-aș aplauda primul.

Însă, oricât de mari ar fi recompensele sociale, cred că nimic nu se compară cu bucuria de a fi în inima lui Dumnezeu, deoarece asta mi se pare a se întâmpla cu un om atunci când iubește și își asumă iubirea. Societatea te păcălește până în ultima clipă, când mori, și poate nici atunci nu-ți dai seama ce energii inimaginabile au rămas latente în sufletul tău socializat cu succes.

Din fericire, undeva pe parcursul vieții, încă ne mai putem înțelege mecanismele prin care ne refuzăm bucuria iubirii extinse, rotițele individuale și colective care ne limitează plăcerea de a savura misterul creației. Trecutul nerezolvat al familiei din care provii, la care se adaugă așteptările și sancțiunile sociale, scenarii de vieți cu grade de libertate cel mult acceptabile, însă fără nimic fascinant, extatic, copleșitor.

Acestea sunt închisorile comode din titlu, un fel de viață de leu trăită printre pisici și motani, convins că ești unul dintre aceștia. Lipsește întâlnirea zguduitoare cu un seamăn al tău crescut departe de „civilizație", în contact puternic cu natura lui, care să-ți arate ce ai putea fi dacă ai renunța la securitatea înșelătoare a „tribului" care te-a adoptat.

Aici au loc întâlnirile de gradul trei, confruntări răscolitoare cu ceea ce ai fi putut sau ai mai putea trăi, cu condiția de a-ți depăși frica. Nu uita că tu ești factorul decisiv din viața ta, tu hotărăști căror acțiuni le dai curs și pe care le inhibi, prin urmare nu vei

avea pe cine să arunci vina de a nu fi fost fericit.

Fericirea, atât cât am putut eu înțelege, nu poate fi separată de iubire. Iubirea abundentă care crește, se lărgește și se amplifică generează stări de conștiință uluitoare, vibrații ale conștiinței pe care nicio funcție socială, fie ea de președinte sau de doctor în psihologie sterilă, nu le poate trezi.

Când ești fericit nici măcar nu-ți mai trece prin cap să te folosești de cineva. Este ca și cum creierul ar refuza să mai elibereze „neurotransmițători" manipulatori. Tot ce vrei este să împărtășești cu o persoană pe care o preferi și constați cu surprindere cât de mult se lărgește cercul preferințelor.

Ideea de a interfera cu libertatea celuilalt, de a-i trasa sarcini și a-i pune limite, în numele unei false intimități, apare în delicioasa ei stupiditate. Intimitatea obținută prin constrângere, brutală sau subtilă, apărată prin culpabilizare, explicată prin teorii savante, este ca o suzetă pe care o dai unui copilaș ca să tacă din gură.

Din păcate această revelație nu o poți avea decât atunci cand ești FERICIT ÎN MOD AUTENTIC, lucru foarte improbabil dacă nu ți-ai permis să iubești, captiv al anxietăților arhaice, neliniștit de propria sexualitate reprimată sau depozitar fără voie al angoaselor sociale.

Când doi oameni aleg să aibă o relație, niciunul nu capătă drepturi asupra celuilalt. Dacă tu ai o iubită, ea își păstrează dreptul de a-și folosi energia, timpul, cunoașterea, corpul sau farmecul oricum dorește. Dacă îi zâmbește unui alt bărbat, cine ești tu ca să-i interzici asta? Dacă este prietenoasă și cu altcineva, care este problema ta? Numai pentru că o numești prietena ta sau soția ta nu deții proprietate pe corpul

sau sentimentele ei, nu ești stăpân pe mâinile, sânii sau buzele ei. Ea rămâne o ființă liberă pe care o poți respecta bucurându-te pentru ceea ce a ales să-ți ofere. Dacă, la un moment dat, îți oferă mai puțin sau îi oferă și altuia, aceasta e doar un mod individualizat de a-și exprima libertatea, mod care te poate întrista sau frustra, într-adevăr, dar pe care nu-l poți acuza în niciun fel. Învinovățirea, incriminarea morală, sentințele pe care le emiți arată doar gradul tău de vulnerabilitate internă, faptul că nu îi sesizezi demnitatea, precum și incapacitatea ta de a percepe libertatea ca pe o valoare sublimă.

Bărbatul pe care îl iubești, cu care ai ales să locuiești și poate chiar să ai copii, de asemenea nu este AL TĂU. El își aparține SIEȘI. Eventual, îi mai aparține lui Dumnezeu, acelui Ceva invizil care-i face inima să bată și plămânii să respire. El are spațiul lui și timpul lui pe care nu e obligat să-l împartă cu tine. Uneori poate prefera pe altcineva, căutând vitaminele care îi lipsesc în relația voastră sau oferindu-i surplusul de iubire, eliberat de meschinăria și caracterul jalnic al unei relații contractuale.

Voi fi convins până la sfârșitul veacurilor că atunci când iubești pe cineva îți dorești să fie fericit sau fericită și, ghidat de inteligență, te comporți ca atare. Asta înseamnă că atunci când iubita ta e fericită alături de alt bărbat, tu te bucuri. Când iubitul tău se bucură alături de altă femeie, tu ești încântată.

Nu-i așa că găsești această idee extraordinar de frumoasă și cu totul nerealistă? Tocmai pentru că este nerealistă, adică nu face parte din realitatea concretă, de ce să nu devină un ideal, un far care să

ne călăuzească pașii către evoluție, o linie a orizontului care să ne informeze imparțial asupra egocentrismului și limitelor în care ne zbatem?

Nu ți se pare plictisitor să repeți aceeași dramă la nesfârșit? Să fii gelos, să suferi, să creezi închisori, să-ți cauți aliați și complici sociali, să te agăți cu disperare, să suspectezi, să trăiești anxiogen relațiile lui sau ale ei, să culpabilizezi, să te ascunzi în spatele moralei, să negi sau să-ți deplasezi atracțiile, să te prefaci, să pretinzi că gândești sau simți altceva, să blochezi, să pervertești, să controlezi rigid și sinistru, să respingi, să transferi nevrotic?

Tu numești așa ceva viață?!

Mie îmi pare o poveste sfâșietoare, o caricatură a ceea ce ai fi putut simți și experimenta. Atenție, aceste tendințe, tipare și stări, dacă nu ai trecut prin ele, se desfășoară în forul tău interior, reprezintă viața secretă pe care mediul încă nu a chemat-o la manifestare, moștenirea inevitabilă de mii de ani de reacții primitive și atitudini arhaice.

Este imposibil să te eliberezi de ele fără să treci de ele, fără să le simți în ultima ta fibră, fără să le studiezi pentru a le înțelege mecanismele de funcționare. În plus, ceea ce face transcederea posibilă este însăși dorința de a evolua, de a fi, în sfârșit, și ALTFEL. Ipoteza mea este că această tranziție corespunde, în plan neuroanatomic, apariției celui de-al patrulea creier.

Pentru ingineri, câteva informații suplimentare:

Imaginează-ți creierul care se dezvoltă ca un oraș care crește în mai multe faze. Avem mai întâi creierul de reptilă (trunchiul cerebral). El controlează funcțiile vitale: circulația, digestia,

respirația și unele mișcări simple. Face posibile frica și satisfacția. Viața e simplă. Orașul e la început, nu există decât străzi și case de locuit.

Urmează stratul următor, creierul mamiferelor timpurii (hipocampul, nucleul amigdalian). Comportamentele devin mai flexibile, sunt stocate și evocate amintiri referitoare la trăiri emoționale, evenimente, locuri. Animalele știu unde să caute și unde să nu mai caute hrana, își recunosc dușmanii, îi evită, stabilesc legături cu partenerul sau cu animale din această specie pentru a-și îngriji mai bine puii. Apare ceva ce seamănă cu grija oamenilor pentru copii. La reptile, acest comportament nu există. Un pui de crocodil, după ce se naște, trebuie să fie suficient de agil pentru a nu fi consumat ca desert de proprii lui părinți. Orașul se dezvoltă, apar șeriful, barul, primăria.

În sfârșit, al treilea creier este creierul mamiferelor târzii, a căror etapă de dezvoltare a început acum 100 de milioane de ani, odată cu extinderea creierului mare. Acum acțiunile pot fi planificate, apare un fel de limbaj, mediul începe să fie modificat pentru a răspunde nevoilor de supraviețuire. Comunitățile complexe generează emoții complexe și apar inclusiv comportamente altruiste, ne învață primatologii. Orașul își ridică standardul de civilizație, construiește spitale și școli, dezvoltă instituții de control sau de întrajutorare socială.

Omul, animalul cu cea mai întinsă scoarță cerebrală, devine conștient de gândurile și sentimentele sale. Acesta este punctul în care ne aflăm. A fi conștient de ceea ce simți nu e echivalent cu a gestiona ceea ce simți și cu atât mai puțin cu a

experimenta în mod voluntar emoții nobile, elevate, armonizatoare.

Trăirile noastre sunt mai complicate decât ale rudelor înaripate sau patrupede datorită celor 500 de milioane de ani, timpul necesar pentru a trece de la sistemul nervos simplu al meduzelor la neurocortexul de asociație al celor care își construiesc vile deturnând bani publici.

Astfel, suntem cu toții legați pe un fenomenal lanț filogenetic, motiv pentru care ne este ușor să fim măgari, vite sau viespi, când circumstanțele ne provoacă îndepărtatele amintiri.

De ce s-ar opri aici evoluția? De ce să nu apară un strat nou de celule nervoase, cu alte tipuri de legături, suport, evident, pentru comportamente, acțiuni, trăiri, intenții și opțiuni de altă natură, eventual mai generoasă și mai altruistă? N-ar putea, oare, să apară în creier o arie de asociație suprafrontală, cu rol de acceptare detașată a libertății partenerului și cu funcție de creare a bucuriei când acesta este fericit cu altcineva? O arie de asociație posttemporală, responsabilă pentru vizualizarea modalităților de a-ți ajuta soția sau soțul să devină o ființă mai liberă? Câteva fibre cortico-spinale noi, care să-ți permită mișcări musculare lipsite de culpabilitate?

Mi-ar plăcea, peste câteva mii de ani, când voi reveni pe Pământ în posesia prețiosului creier, să citesc în presa vremii despre aceste idei descoperite în situ-ul arheologic de al Podul Eroilor. Anticipez deja un zâmbet plin de compasiune pentru frământările aspiraționale și năzuințele distinse ale unui muritor cu doar două emisfere, și acestea neconectate.

Revenind la prezent, oricâte endorfine și

encefaline mi-ar circula prin creier, nu pot face abstracție de suferințele create în relații ce se vor iubitoare. Doi oameni decid să fie împreună pentru a-și face viețile mai frumoase și, după un timp, reușesc să se irite reciproc prin pretențiile pe care le au, se amenință cu despărțirea sau chiar o pun în act, consființind eșecul relației.

Ceea ce se anunța ca o asociere stimulativă și plină de promisiuni devine o închisoare, uneori de lux, sau o luptă subtilă pentru putere. Teritoriile sunt marcate cu feromoni: „Această femeie este a mea", „Acest bărbat îmi aparține". Un calm relativ domnește câtă vreme teritoriile sunt respectate, însă aceasta nu e decât liniștea dinaintea furtunilor, furtuni care se pot dezlănțui doar în interior, producând pagube deghizate în patologii ale corpului. Diferite organe (inima, stomacul, ficatul, ovarele) suferă sau cedează, manifestând suferințe psihologice pe care Eul le refuză, vorbind într-un limbaj încifrat despre limitele nevrotice puse în calea impulsurilor, scoțând la lumină agresivitatea ascunsă ingenios în norme și interdicții sociale, familiale sau de cuplu.

Cât de frumoasă este o relație între doi oameni care manifestă un respect sacru pentru libertatea celuilalt, care își permit să experimenteze intimitatea fără a se agăța unul de altul, care spun exact ce simt, adică uneori „Da", alteori „Nu", care se întâlnesc pentru a se îmbogăți unul pe altul și nu pentru a se limita sau a se distruge!

Tu nu ai dori să trăiești astfel?

Să o lași pe iubita ta să iasă cu cine dorește pentru a reveni la tine cu o experiență mai cuprinzătoare, relaxată și proaspătă? Să îi permiți

partenerului tău să se îndepărteze pentru a se întoarce mai sigur pe el, mai incitat și mai receptiv la nevoile tale?

Cred că momentul adevărului într-o relație este acela în care unul dintre parteneri se simte atras de cineva din afara cuplului. Atunci aflăm dacă iubirea supraviețuiește, fiind autentică, sau dispare, deoarece nu era decât o amăgire. Să știi că un alt bărbat o ține în brațe, o mângâie sau doar o ascultă cu multă atenție și să o percepi în continuare prețioasă pentru tine, dorindu-i binele. Să simți adierea unui parfum necunoscut, când el se întoarce, fără ca asta să-ți micșoreze bucuria de a-l vedea.

Acestea sunt testele necruțătoare ale iubirii, lecțiile la a căror tablă ești scos sau scoasă, urmând a descoperi dacă ai aflat ceva despre sacrificiul dorințelor infantile, acceptarea matură a opțiunilor altuia, allocentrism și generozitate.

La momente știute doar de ea, viața te cheamă să citești lecția despre gelozie sau te invită să parcurgi manualul anxietății de abandon. Sunt sigur că face asta în cel mai desăvârșit chip posibil, pregătindu-și îndelung actorii și decorul. Este ca și cum ar avea un plan de evoluție în ceea ce te privește, pe care îl activează în momentul-cheie, momentul de care tu profiți sau nu, în funcție de cât de nervos sau inteligent ești.

Viața, Dumnezeu sau propriul tău Sine îți testează periodic disponibilitatea de a iubi, te ajută să devii mai conștient de resurse și vulnerabilități, îți luminează părțile de umbră, râde de ceea ce ai supraadăugat, colecționat sau exagerat, într-un cuvânt, participă la propria ta evoluție.

Dacă există un scop, probabil e acela de a-ți

extinde iubirea, de a învăța să iubești fără așteptări și pretenții, de a sărbători iubirea altuia când ești martor, de a oferi fără a cere nimic în schimb.

De ce viața și-o fi ales un astfel de scop nu-mi dau seama, însă mi-e clar că dacă există o evoluție în vreo direcție aceasta e singura posibilă. Pământul e plin de oameni temători, care pun condiții pentru a se proteja. Mai interesant, de acum încolo, este să se umple cu oameni liberi, neinhibați în exprimarea iubirii. Altfel prevăd niște secole groaznice, jenant de monotone în ceea ce privește relațiile.

Este ca și cum ai avea câteva casete video, le-ai rula mereu și mereu. Control, abandon, trădare, gelozie, nesiguranță. Oricât ai fi de creativ și tot te plictisești. La un moment dat simți nevoia unei schimbări. Cred că așa se produce evoluția. Viața face experimente, descoperă o serie de tipare, le manifestă din nou și din nou până când ajunge să nu le mai suporte și inventează altele.

Mai mult decât atât, să fii gelos și din nou gelos și iarăși gelos nu e doar plictisitor, ci și obositor, la un moment dat. Eu unul m-am săturat. Vreau să fiu deschis și flexibil, să fiu entuziasmat de exercițiul atent al libertății, să curg împreună cu impulsurile mele și să prețuiesc curgerea responsabilă a celui apropiat, să îi permit noului să existe, să fiu însuflețit de iubire, când antenele mi-o descoperă la cei din jur.

O relație de cuplu pătrunsă de libertate îmi pare mai mult o relație de prietenie, o interacțiune minunată între doi oameni care nu-și aparțin unul altuia, dar se cunosc unul pe altul, atât cât e posibil, relaxați în ceea ce privește viața, abandonându-se în mâinile ei cosmice, diferențiind corpul de suflet fără a le diviza.

Relațiile de cuplu, netransformate încă în relații

de prietenie, sunt drastic limitative, fuzionate, sufocante. Noi doi, mereu împreună, sunându-ne, vorbind, îmbrățișându-ne, gângurind – cât poate să dureze acest fenomen?

Peste tot viața a prevăzut spații, distanțe, interstiții. Kahlil Gibran spune înțelept:

„Atunci când vă apropiați, lăsați un spațiu între voi.
Lăsați vânturile celeste să danseze printre voi.
Iubiți-vă, dar nu transformați iubirea într-un lanț:
Transformați-o mai degrabă într-o mare, ale cărei
Valuri se sparg de țărmurile sufletelor voastre."

Nu te poți plictisi când există spațiu, când celălalt se schimbă sau crește fără ca tu să știi cum, când interacționezi profund și cu alți oameni, care te îmbogățesc, care trezesc în tine sentimente și gânduri noi. Revii în relație, chiar și după o întâlnire de două ore, puțin diferit, cu o perspectivă ușor schimbată, cu o percepție un pic mai clară, cu un grad de conștientizare ceva mai mare.

Acestea sunt dinamisme energetice, vibrații care intră prin osmoză în relația ta și o înalță, făcând-o mai provocatoare, mai intensă, mai vie. La un moment dat, dacă desincronizările se înmulțesc, iar nevoile fundamentale nu-și mai găsesc răspuns, ca doi buni prieteni, care au mers o bucată de drum, vă puteți despărți, fără resentimente și agende ascunse. Poate altă dată o să vă reîntâlniți sau poate nu, aceasta nu este deloc important când vă luați la revedere cu inima ușoară, recunoscători pentru ceea ce v-ați oferit unul altuia, amuzați în conflictele copilărești în a căror plase ați căzut uneori, optimiști privind viitorul.

Chiar și acolo unde există copii, despărțirile nu

au de ce să fie tragice. Modele parentale pentru copii pot fi întotdeauna găsite, pierderile nu sunt niciodată veșnice, iar viața e plină de soluții alternative. Universul e construit după legi atât de perfecte (sic!), încât nu există răni care nu se vindecă, lacrimă care să nu fie ștearsă, bucurie care să nu poată fi recuperată, elan care să nu fie împărtășit.

Acesta nu e un mod de a minimaliza sau bagateliza suferința, în special ale copiilor, ci de a te invita să privești dincolo de micuțul tău Eu, în desăvârșite țesături cosmice ale relațiilor și evenimentelor așezate cu mâini de Artist, cu scopul de a rafina, amplifica și îmbogăți Visul. Orice suferință are un sens, orice durere există în vederea a ceva, orice pierdere anunță o înflorire, orice despărțire este pretextul unei întâlniri noi.

Acesta nu este un motiv pentru a urmări deliberat aceste lucruri. Ele vin singure, la timpul lor, stimulându-ne să le înțelegem, să le integrăm, să ne schimbăm în contact cu ele.

Schimbările sunt mai ușoare când oamenii sunt prieteni, când ei refuză să fie prizonierii unor roluri rigide de genul „soția mea", „iubitul meu veșnic", „sufletul meu pereche". Când te identifici puternic cu un rol este ca și cum ai trăi cu o mască pe față, pe care îți va fi greu s-o dezlipești când va sosi timpul.

Dacă ai fi ceva mai detașat, dacă mai mult te-ai juca cu un rol decât să te identifici cu el, nici relația ta nu ar fi așa de încordată. Dacă ești cinstit vei recunoaște tensiunea pe care o produc rolurile polare (soț/ soție, partener/ parteneră), tensiune izvorâtă din necesitatea de a fi sau a te comporta într-un anumit fel, chiar și atunci când nu simți asta.

Tot ceea ce fac oamenii forțat naște tensiune, iar

viața cuplului este scena unor acumulări și vârfuri de tensiune deloc neglijabile. Devii tensionată atunci când accepți o relație sexuală cu partenerul tău deși nu ai niciun chef, ești obosită sau ți-ai propus altceva. Devii tensionat când mergi în vizită la soacra ta și încerci să porți o conversație politicoasă, întrebându-te, în sinea ta, dacă așchia sare departe de trunchi.

Pentru a nu face valuri, pentru a păstra aparențele, pentru a evita conflictul, pentru a nu speria copiii, pentru a idealiza relația, pentru toate aceste scopuri pe care le atingi achiți anumite costuri lăuntrice. Frustrările și tensiunea asociată lor cresc, energia este reținută în mecanisme de apărare, dispoziția variază surprinzător sau se stabilizează la valori joase, de tip depresiv.

Acestea nu sunt condiții pentru dezvoltare, sunt doar circumstanțe și premise puternice pentru dificultăți și suferințe nevrotice. Să te cramponezi de o persoană sau un rol, să-i pretinzi celuilalt să se comporte în feluri care îi sunt străine pe moment sau nu-l definesc, să separi experiența emoțională de ceea ce îți cer normele sociale sau loialitatea familiei de proveniență, toate acestea sunt mijloace sigure de a-ți răni sufletul, claustrându-l într-un perimetru cu indice de confort minim.

Dacă relația a avansat în timp, începi chiar să te obișnuiești cu pulsațiile ei devitalizate și să te temi de schimbare, mai ales că schimbarea nu poate fi controlată și te poate duce spre ceva mai neplăcut. Așa, de bine, de rău relația merge, nu e ceva extraordinar, însă nu e nici infernală, ai auzit de situații absolut penibile și oricum nu există relații perfecte.

Acest mod de a gândi este numai bun pentru a

cădea într-o letargie din care nu te va mai scutura decât proximitatea morții, cu mențiunea că această conștientizare ar putea fi cu totul tardivă.

Pentru mine, o relație comodă este o relație din care orice magie a dispărut, misterul s-a evaporat, iar sentimentele au intrat în prezent. O relație vie este o relație incomodă, cu parteneri care își explorează angoasele și furia, care nu ezită să spună ceea ce gândesc și nu-și calcă în picioare principiile, de dragul unei armonii de cinematograf.

Dacă este prea solicitantă psihic relația se închide, însă este mai bine așa decât să intre în grupul celor fără număr al relațiilor cosmetizate, reprezentații sociale fără studiu la I.A.T.C., minciuni frumos împachetate pe care nu le mai crede nimeni.

Tot acest tablou pe care îl zugrăvesc asemenea unui pictor nepriceput ar avea proporții mult reduse dacă am înțelege cu toții că nimeni nu poate fi obligat să iubească pe cineva sau, mai rău decât atât, să se comporte ca și cum ar iubi.

Iubirea este fermecătoare tocmai pentru că nu știi de unde vine și cum a apărut în sufletul tău. Poți să te bucuri de ea, să o cultivi dacă te duce capul, însă nu o poți forța să rămână. Poți iubi pe cineva o vreme, după care să constați că sentimentele tale au devenit camaraderești, s-au diluat, s-au erodat, au fost înlocuite cu dezamăgire și tristețe.

Este împotriva unei logici elementare să pretinzi că nu s-a întâmplat asta, să te chinui să aprinzi un foc din care nu a rămas decât cenușă, să te minți și să-i minți pe alții (de pildă, pe copiii tăi).

Nu te poți forța să iubești tot așa cum nu te poți ridica în cer trăgându-te de șireturi. De asemenea, nu poți forța pe nimeni să te iubească, orice fel de

avantaje sociale sau financiare ai oferi la schimb. Sentimentele nu pot fi cumpărate. Pentru falsele sentimente, în schimb, există o piață înfloritoare.

Cred că iubirea și libertatea au o esență comună, doar astfel îmi explic rezistența iubirii la orice formă de manipulare. Temporar, poți trezi o falsă iubire în celălalt. Această iubire nu te hrănește, singurul lucru care crește în tine datorită ei fiind Eul. Eul se umflă ca un balon și la un moment dat se sparge, cu zgomot. Dacă ești o figură publică, presa, pe care o suspectez de cruzime, va avea grijă să mediatizeze evenimentul.

De asemenea, nu poți iubi atunci când te simți vinovat. Dacă ești atrasă de un alt bărbat decât partenerul tău, iar el ți-a descris cu atenție ce act condamnabil este acesta, nu-l vei putea iubi nici pe el. Vinovăția și iubirea nu pot locui în același spațiu. Acest mecanism este cu adevărat nostim.

Creează vinovăție și garantat nu vei mai fi iubit. Un om culpabilizat vibrează altfel, frecvențele lui se modifică, el coboară de pe culmile iubirii în văile și cazanele cunoscute, asistat de specialiști cu cornițe. Acolo nu există bucurie, ci doar durere morală, reproșuri, ruminații. Ori iubirea nu există în afara bucuriei.

Iubirea este încântare, extaz, spontaneitate, excitabilitate, dans. Un om care se simte vinovat nu dansează. El se gândește cum să repare, ce fel de cenușă să-și pună în cap, eventual cum să procedeze data viitoare, astfel încât să nu mai fie prins.

Culpabilizarea nu poate fi în serviciul iubirii, deoarece nu are nicio legătură cu iubirea. În opinia mea NU EXISTĂ IUBIRI VINOVATE. Iubirea are această putere colosală de a face totul pur, inocent,

frumos. Pentru doi oameni care se iubesc, vârsta, poziția socială, aptitudinile sunt variabile nesemnificative.

Desigur, relațiile incestuoase nu sunt expresii ale iubirii, ci ale pulsiunii erotice scăpate de sub control. Pedofilii nu îi iubesc pe copii, ci îi agresează. Nu există patologii ale iubirii. Instinctele sexual și agresiv pot fi tulburate, nu și capacitatea de a iubi.

Iubirea este luminoasă și nutritivă. Iubirea nu îmbolnăvește, nu trimite oamenii la farmacie sau în spital, nu plătește 15 euro pentru ședințe la psihoterapeut. Ea nu se naște din corp, nu e un fenomen biologic, deși se poate manifesta expresiv și tandru prin corp.

Iubirea vine de undeva de sus, coboară asupra unui om care se simte, astfel, binecuvântat, rămâne numai ea știe cât și de ce, după care pleacă pentru a reveni mai târziu și tot așa, până când omul îi cere să termine cu această instabilitate și să se așeze în el, pentru totdeauna. Această ultimă parte se numește „căutare spirituală".

Mai cred că există medii ostile și medii favorabile iubirii. Altfel spus, că o poți ispiti să vină, că te poți pregăti pentru a-i primi vizitele, cultivând anumite calități ale inimii. Nu e obligatoriu să trăiești o mare iubire dacă ești binevoitor sau nonviolent, dar șansele sunt ceva mai mari. Până la urmă aceasta este vechea problemă a Grației Divine, care coboară asupra păcătoșilor, doar că nu toți păcătoșii sunt la fel.

Despre Maria Magdalena se spune că a fost o prostituată. Cu toate acestea, Iisus a iubit-o. Oare de ce pe ea? Iov este neprihănit, iar Dumnezeu l-a

încercat crunt de tot. Ce-o fi avut cu el?

Dau aceste exemple pentru a-mi scoate în evidență ignoranța. Iubirea este cel mai mare mister despre care îmi tot dau cu părerea și poate că ar fi timpul să mă opresc. Ceea ce voi face imediat, deși, așa cum am ajuns să mă cunosc, nu cred să mă țină mult.

Tornada – analiză psihologică

Nu peste mult timp voi împlini 40 de ani... (Mulțumesc!). Am consacrat mai mulți sportului decât gândirii reflexive, dar chiar și așa mă mândresc cu următoarea idee, pe care o împărtășesc mai departe, desfășurată, cu tine.

Am descoperit că iubirea este o tornadă care mătură totul în cale. De aceea, este mai inteligent nu să te opui, ci să cooperezi cu ea, atunci când apare în viața ta. Nu mă refer la iubirea siropoasă, amețită sau bleagă, ci la iubirea adevărată, sălbatică, crudă, primejdioasă, riscantă, spontană, curgătoare, vie.

Această iubire este dincolo de lege, de reguli, de norme, de convenții sociale rezonabile sau absurde. Este dincolo de așteptări raționale și modele prescrise de comportament, dincolo de normalitatea îndrăgită de statisticieni, doctori și psihologi. IUBIREA ESTE LIBERTATE. La această iubire mă voi referi în continuare.

Fiind singura energie care există cu adevărat, iubirea este foarte dorită. Arată-mi o singură persoană care nu dorește să fie iubită! Nu există așa ceva!! Toți oamenii aspiră, visează, tânjesc după iubire și când, în sfârșit, par a o avea, depun eforturi ca să o controleze.

Doar că aici este o mică problemă. Următoarea: iubirea nu suportă să fie controlată. Începe să se retragă, se teleportează, se evaporă, dispare, pleacă. Și chiar dacă încerci să o controlezi nu vei reuși. E ca și cum ai încerca să controlezi o tornadă de gradul IV.

Înțeleg prin CONTROL manipulările conștiente și inconștiente la care oamenii recurg pentru a se asigura că primesc sau vor continua să primească iubirea de care au nevoie. Totul începe, evident, în copilărie, când iubirea parentală nu există din abundență. Copilul dezvoltă spontan strategii de marketing și PR pentru a se asigura că primește bunul cel mai de preț. Mă întreb uneori cine o fi înscris aceste strategii în natura umană. Din prudență, evit să-mi răspund.

Unul dintre aspectele cele mai interesante ale iubirii este acesta: nu este inclusă în dovezile, gesturile sau acțiunile materiale. Le poate însoți, e adevărat, însă nu e întotdeauna acolo. Un copil poate primi jucăriile cele mai scumpe și niciun fel de iubire. Cheltuind sume exorbitante pe jucării, părinții nu fac decât să-și reducă propria culpabilitate. Un alt copil se poate simți extrem de iubit, deși primește jucării modeste.

Ceva mai târziu, o femeie primește bijuterii, vacanțe, mașini, rochii costisitoare. Cu toate acestea, nu se simte iubită. Ea suferă în tăcere, dincolo de privirile presei (deci este o vedetă sau partenera unei figuri publice). Cea mai bună prietenă, uneori un terapeut, îi cunoaște drama.

O alta circulă cu R.A.T.B.-ul și merge în vacanțe la Vama Veche, fiind fericită alături de un bărbat iubitor.

Un alt aspect interesant al iubirii, pe care îl voi analiza mai departe, este gradul de permisivitate socială. Am fost fascinat să descopăr cum iubirea nu e permisă decât în anumite forme, contexte și modalități. Examinând aceste interdicții, am aflat că iubirea este periculoasă, în sensul că pune în pericol

societatea, o tulbură, o zgâlțâie din temelii.

Societatea a inventat reguli pentru a menține iubirea sub control. Iată una din ele: soțul trebuie să-și iubească soția. ESTE INTERZIS SĂ IUBEASCĂ O ALTĂ FEMEIE! Chiar și acum, când citesc această propoziție scrisă cu mâna mea, rămân stupefiat. Natura umană este absolut uimitoare!

De ce? Îmi vine spontan în minte această întrebare, probabil prostească. De ce nu ai voie să iubești și altă femeie? De ce este interzis să iubești și alt bărbat?

De câte ori mă gândesc la acest subiect sunt la fel de mirat. Mi se pare că sunt de pe altă planetă și o să-mi fac curaj, odată, să-mi întreb mama dacă nu cumva este extraterestră.

Dacă nu respecți interdicția, știi ce face societatea? Bineînțeles că știi! Te condamnă indirect. Prietenii, vecinii, preoții, judecătorii – tot felul de autorități morale dubioase apar pe scenă și emit judecăți. Cine sunt acești oameni? Mintea de psiholog îmi spune așa: „Aceste persoane sunt oameni nefericiți". Iar eu întreb: „De ce sunt nefericiți?". Iar ea răspunde: „Pentru că nu se simt iubiți. Din acest motiv nu pot suporta fericirea aproapelui lor". Altfel spus, capra vecinului trebuie să moară, nicidecum să trăiască și să dea mai mult lapte. Chiar acum îmi amintesc o reîncarnare de acum câteva sute de ani și parcă nimic nu s-a schimbat. Totul e mult mai sofisticat însă, în esență, la fel. Oamenii conștienți s-au mai înmulțit, fără a fi atins masa critică.

Dacă ai deja o parteneră nu ai voie să îmbrățișezi o altă femeie, să o mângâi sau să o săruți. Se pare că iubirea trebuie oprită, limitată,

închisă în perimetre speciale. E asemenea unui criminal periculos, care trebuie păzit 24 de ore din 24. Pentru aceasta, societatea și-a dezvoltat numeroși „ochi", camere video ingenios amplasate pentru a te surprinde când faci un pas greșit. Este clar că iubirea este ceva primejdios pentru societate, altfel nu ar fi elaborat acest păienjeniș de instituții, proceduri, coduri de comportament.

Și dacă ar fi invers? Dacă, de fapt, aceste reguli și norme ar fi criminale, în sensul de nesănătoase, dezechilibrante, toxice? Dacă cel mai înțelept lucru cu putință ar fi să-ți exprimi afecțiunea pe care o simți pentru soțul tău, pentru copilul tău și pentru... colegul tău de serviciu, un bărbat inteligent și amuzant, cu care te simți foarte relaxată! Dacă ar fi sănătos să fii tandru și cald cu prietena... prietenei tale, fără ca asta să însemne că înșeli pe cineva?

Corpurile noastre sunt vii și se dezvoltă tocmai pentru că totul CIRCULĂ prin ele, pentru că se produc schimburi, deplasări, transformări. Când ceva stagnează, nu se mișcă, apare imediat boala. Trebuie chemat doctorul.

Cum ar fi dacă sângele ar spune: „Voi circula prin ficat, însă sub nicio formă nu voi iriga pancreasul" sau „Sunt de acord să transport oxigen, sub formă de oxihemoglobină, în cvadricepsul femural, însă refuz să fac același lucru pentru mușchiul posterior al gambei"?

E absurd? Și interdicțiile sociale în materie de iubire nu sunt la fel de absurde? De ce nu ar fi valabil pentru suflet ceea ce e valabil pentru corp? Când energia iubirii nu mai radiază, când e oprită circulația, ce se întâmplă cu sufletul?

O să-ți spun: sufletul se îmbolnăvește, se

ofilește, devine anemic, subnutrit, slab, vulnerabil. Societatea, însă, a inventat un mecanism uluitor pentru aceste cazuri. Ea numește un fenomen experimentat de majoritate ca NORMAL.

Prin acest truc, nevroza socială este echivalentă cu normalitatea, pe când oamenii cu adevărat sănătoși par dezadaptați, rebeli, pericole pentru ordinea socială.

Îți amintești ce a făcut mulțimea când a avut de ales între Iisus și Baraba? L-A ALES PE BARABA.

Îl înțeleg pe Iisus de ce ezită să vină pentru a doua oară. Dacă ar veni s-ar întâmpla la fel. Nu ar mai fi crucificat, la propriu, desigur, deoarece agresivitatea s-a mai rafinat. Însă mass-media nu ar rata acest scandal. Imaginea socială este acum în mâinile presei, care a devenit, într-adevăr, o mare putere. Mă tem la maxim pentru jurnaliști, care se joacă cu nitroglicerină și nu știu asta.

Iubirea este obstrucționată, faultată, i se pun mereu piedici. Ce faci dacă o placi pe femeia de lângă tine și ea te place, de asemenea (dar are un partener)? Te prefaci că nu te interesează. Începi să minți. La fel face și ea. Și asta în ce scop? Pentru a proteja vulnerabilitatea unui om nesigur (partenerul), căruia îi lipsește încrederea că ar putea găsi ORICÂND o altă parteneră. Pentru a-ți proteja propria vulnerabilitate la critici și respingere socială. Evaluează atent și spune-mi dacă merită prețul. Spune-mi dacă ceea ce câștigi (aprobare socială, liniștea de suprafață a unei relații) contrabalansează ceea ce pierzi (autenticitate, viață în adevăr, radiația în exterior a unor sentimente frumoase).

Oare de ce trebuie să ascunzi sau să maschezi ceva așa de frumos, aprecierea, admirația, bucuria pe

care ți-o trezește o altă ființă? De ce să nu o ții de mână dacă îți vine să faci asta, iar ei îi place? De ce să nu vă sărutați dacă amândoi simțiți asta? Comuniunea, împărtășirea, rezonanța profundă sunt aspecte magice ale vieții, de ce trebuie limitate la o singură persoană? Cui folosește această închistare și lipsă de orizont? De ce să nu te bucuri de aceste momente minunate, când ele se întâmplă, după care să le lași să se dizolve pentru a te deschide pentru altele?

Din alt punct de vedere, cum crezi că au ajuns alții (partenerii, familia, prietenii, grupul social) să aibă control pe sentimentele tale și libera lor exprimare? Ți se pare că ești un om liber dacă trăiești astfel? Mie îmi pari doar o marionetă, manevrată de pulsiuni și de fricile inconștiente ale semenilor tăi... (Daaa, îți vine să arunci tâmpenia asta de carte undeva.)

Cineva mi-a spus, referindu-se la o altă carte („Despre iubirea neposesivă și exuberantă"), că ideile de acolo sunt foarte frumoase, dar nu se pot aplica în lumea reală (adică sunt utopice!). Totuși, ce numim lume reală? O lume mustind de frică, invidie, posesivitate, gelozie, dominație, narcisism, dependență? Tu ai numi așa ceva VIAȚĂ? Dacă ai fi undeva în Cer, ai face cerere pentru a te naște pe Pământ și a trăi așa ceva?

Eu cred că am făcut o astfel de cerere și mă întreb acum ce-o fi fost în capul meu. Oare sunt masochist? N-aș fi putut alege altă planetă, din altă galaxie? E ca și cum, în concediu fiind, aș solicita unei agenții de turism locuri în sudul Libanului, la o pensiune Hezbollah.

Când privesc fără părtinire cuburile și paralelipipedele înăuntrul cărora a fost exilată

iubirea, vreau să știu cum e posibil ca aceste aberații să existe și, mai ales, cât va mai dura această nebunie?

Cine are de pierdut într-o lume mai iubitoare, mai liberă, mai lipsită de prejudecăți, mai spontană, mai conectată la senzații și emoții tandre?

Eu întreb și tot eu răspund. E foarte simplu. Cărui îndrăgostit îi arde să plece la război? Să o lase pe iubita lui pentru a ține în mână o mitralieră, pentru a conduce un tanc sau un avion de vânătoare?

Și acesta e doar un nivel primitiv. Chiar și războaiele au mai evoluat, adică au suferit „sublimări". Luptele din zilele noastre sunt, în majoritate, fără vărsare de sânge. Ele se numesc „competiții pe piața capitalistă".

Iată cine cred eu că pierd. Toți cei care sunt focalizați pe PROFIT, care muncesc nu pentru bucuria de a face un anumit lucru, ci pentru beneficiile materiale pe care acel lucru le generează.

Marele adversar al profitului este iubirea, deoarece iubirea nu pare a fi PROFITABILĂ. Când iubirea crește, vânzările scad! Oamenii cumpără mai puțin deoarece nevoia de înlocuitori scade. E firesc. Când încep să iubească și să se simtă iubiți nu mai există goluri pe care să le umple cu haine de firmă, mașini, telefoane mobile, case, dulciuri, excursii exotice.

Să ne gândim numai la firmele care produc ciocolată. Milioane de femei, simțindu-se iubite de partenerii și prietenii lor, vor uita de minunatul produs ce eliberează feniletilamina în creier (și care, la rândul ei, determină eliberarea dopaminei). Ce se va întâmpla cu Nestlé, Cadbury, Kraft-Jacobs Suchard? Cumva vor falimenta? Își vor restrânge activitatea, producând ciocolată doar pentru copiii

care nu se simt iubiți de părinții lor?

Consumul de ciocolată scăzând, ce se va întâmpla cu stomatologii? Cumva, vor avea mai puțini pacienți? Și ceilalți medici, care trebuiau să asiste puternicele dezechilibre generate în organism de zahărul sintetic, ce vor mai face? Muncitorii din fabrici, contabilii, transportatorii, ce se va întâmpla cu toți acești oameni?

Și acesta este doar un exemplu minor, plecat din acea parte a ființei mele care în regimul trecut tânjea după ciocolată de calitate. Imaginează-ți regresând uriașa industrie a telecomunicațiilor, deoarece oamenii, trăind în prezent, sunt satisfăcuți și nu mai au nevoie de telefoane mobile pentru a-și comunica frustrările, nemulțumirile, singurătatea. Încă rămân trăznit de uimire când văd doi oameni împreună, fiecare vorbind la telefonul lui mobil. Ori eu nu mai am simțul realității, ori trăim cu adevărat într-o epocă de alienare indusă de înalta tehnologie.

Iubirea are adversari puternici, bine echipați. Ei folosesc instrumente de ultimă generație pentru a ispiti și cuvinte simandicoase pentru a convinge. Astfel, companiile pun accent pe valori, misiune, nivel de performanță, leadership, randament, rezultate, atingerea obiectivelor. Ce se găsește dincolo de aceste cuvinte mari, respectabile?

Dincolo sau în spatele lor sunt oameni. Oamenii au temeri, neliniști, îngrijorări, complexe, frustrări, vise reprimate. Oameni prinși într-o competiție și o goană bizară, numind agitația lor „dinamism" și incapacitatea de a simți pacea interioară „dorință de dezvoltare".

Am senzația acută că oamenii au uitat (unii, poate, n-au știut niciodată) că a iubi este o mare, O

URIAȘĂ PLĂCERE. Iubești nu pentru a obține ceva în schimb, ci pentru a experimenta bucuria. Când iubești, tu ești primul care câștigi, iubirea e binefăcătoare în primul rând pentru tine. Este o energie care circulă prin tine, te curăță, te purifică, te înalță, te armonizează, te limpezește.

Iubirea este cea mai profitabilă afacere. Când iubești, câștigi întotdeauna. Mă refer la iubirea autentică, adică atunci când iubești din toată inima. Când iubești cu inima îndoită, când iubirea este amestecată cu gelozie, dominație, teamă de singurătate sau anxietate de abandon, nu câștigi nici tu, nici celălalt.

Când iubești cu adevărat nu ai cum să fii divizat, este o contradicție în termeni. E ca și cum ai spune că cercul are colțuri. Nu are! Doar mintea ta are, pentru că nu s-a armonizat suficient.

Iubirea autentică te face frumos, atrăgător, apt pentru a fi iubit. N-ai observat? Oamenii care iubesc sunt foarte frumoși. Ceva radiază din ființa lor, iubirea pe care o emană îi face atrăgători.

Cum ai putea să fii atras de un om neiubitor, din care nu emană nimic? Nu ai cum! El este gol, o fântână fără apă, la care nu vine nimeni să bea, pentru că nu are ce.

Iubirea înseamnă abundență, dăruire, împărtășire, generozitate. Iubirea nu este meschină! Iubirea nu face calcule contabile, adunări și scăderi. În iubire nu există datorii, reeșalonări, compensări de plăți.

IUBIREA OFERĂ ȘI APOI UITĂ CĂ A OFERIT! Iubirea nu are memorie.

Dacă o întrebi, te întreabă la rândul ei: „Am făcut eu asta? Când oare?" Iubirii îi lipsește această

conștiință de sine. Un om care iubește nu stă să evalueze: „Acum sunt iubitor". Iubirea este acțiune spontană, cu o minte nedivizată. Este curgerea minunată a unui fluviu pe marginea căruia nu stă nimeni care să facă ordine.

Cred că aceasta este caracteristica distinctivă a iubirii pure.

ÎN IUBIREA ADEVĂRATĂ NU MAI EXISTĂ EU!

De aceea nici nu cred că un om poate iubi un alt om (sau altă ființă). Un om, cel mult, poate ridica barierele din calea iubirii, dându-i voie să se manifeste prin el. Când tragi jaluzelele și în camera ta intră lumină, nu tu creezi lumina. Lumina vine de la Soare și tu doar îi dai voie să intre în casa ta.

Tot așa cum lumina vine de la Soare, cred că IUBIREA VINE DE LA DUMNEZEU. Asta înseamnă că atunci când iubești cu adevărat, DUMNEZEU SE EXPRIMĂ PRIN TINE. Nu tu iubești, ci Dumnezeu iubește prin tine.

Cine câștigă aici?

Câștigi tu pentru că ai imensul privilegiu de a fi străbătut de iubirea de Dumnezeu. Câștigă celălalt, la care ajunge iubirea lui Dumnezeu. Și, de ce nu, câștigă și Dumnezeu, care are șansa să se exprime în lumea materiei pentru a o înnobila.

De aceea cred că doi oameni care se iubesc sau un om care iubește un alt om sau altă vietate sunt temporar în contact cu Conștiința lui Dumnezeu, pe care nu mi-o închipui altfel decât infinit de iubitoare.

De aceea i-aș încuraja la nesfârșit pe oameni să-și permită să iubească și să-și exprime iubirea, să identifice toate obstacolele și prostiile sociale (prejudecăți, norme, false valori morale sau

religioase) care stau în calea iubirii și să le înlăture pentru a se bucura de singurul medicament care îi face cu adevărat sănătoși, elaborat după o rețetă secretă din farmacia divină.

Restul, medicamentele pentru corp, diferitele metode și proceduri terapeutice pentru suflet, adesea costisitoare, nu sunt decât înlocuitori de moment, iluzorii, pentru boli fără număr, însă cu o rădăcină comună.

În meseria pe care o practic, capacitatea de a iubi a psihoterapeutului, capacitatea clientului de a se lăsa iubit și a învăța să se iubească, plus jocul misterios prin care acești doi factori ajung să se potrivească îmi par a constitui ESENȚA ESENȚELOR, imposibil de descris sau de predat în seminarii și workshop-uri sofisticate, elemente cu care mai degrabă te naști și nu prea le poți manipula, tot așa cum nu poți avea excitație sexuală la comandă, mai ales dacă persoana din fața ta tocmai a ieșit dintr-un coș de gunoi (pentru psihanaliști: examinați această ultimă parte a frazei în contextul organizării libidinale a fazei anale).

Deși apreciez străduințele minții umane de a se autorestructura, imaginând mereu alte instrumente și mijloace terapeutice, cred că ceea ce este cu adevărat important a fost deja descoperit și asta de foarte mult timp. Mai repede sau mai încet, dar pe rând, terapeuții ajung să simtă forța iubirii, să o respecte și să se retragă cu umilință atunci când înțeleg că meritul lor este nul, că ceea ce se întâmplă se întâmplă PRIN EI și nu datorită lor, că atunci când iubesc se produce mai degrabă o minune, având în vedere limitele notorii pe care le ridică faptul de a avea un Ego.

După mintea mea din acest moment, o persoană în contact cu Dumnezeu este într-un grad mult mai mare o PREZENȚĂ TERAPEUTICĂ decât un psihoterapeut cu mii de ore de dezvoltare și formare la activ, tehnician excelent, mândru de competențele lui, dar lipsit de inocența celui care a înțeles că până și firele de păr din cap îi sunt numărate.

Când sunt pătrunse de iubire, relațiile de cuplu devin relații terapeutice. Cei doi parteneri se vindecă de o parte din rănile copilăriei, învață altruismul și generozitatea, descoperă și învață să accepte diferențele.

Ce te faci, însă, într-o relație, atunci când nu iubești din tot sufletul? Negociezi, te târguiești, transformi relația în business. Oferi cu inima strânsă, pui condiții, stabilești termene limită. În acești parametrii economici este imposibil ca relația să prospere.

Când are ceva de oferit, iubirea oferă din toată inima și nu se mai uită înapoi pentru a face măsurători. Ce a fost a fost. Iubirea nu întoarce capul pentru a face socoteli. Nu are studii de contabilitate, nici de istorie, nici de arheologie.

Ea există și se manifestă acum. Mâine s-ar putea să nu mai fie aici. Bucuria de acum este unică și irepetabilă. Mâine va dispărea sau va fi mai mare sau va fi altfel. Acest lucru nu este important. Important este să fii conectat la bucuria de acum, să o exprimi fără teamă, fără condiții, complet. Experimentată astfel, iubirea este o forță colosală.

Tocmai de aceea societatea se teme de ea. Societatea ar fi pusă în dificultate dacă oamenii ar fi atât de bucuroși. Poate nu-ți dai seama care ar fi dificultatea. Mintea ta este încă nevinovată. Mintea

colectivă nu mai este aşa. Ea gândeşte: „Oamenii liberi sunt periculoşi, deoarece pot schimba regulile jocului social".

Acest pericol trebuie preîntâmpinat. Societatea se teme de anarhie şi disoluţie. Ea preţuieşte siguranţa, confortul rutinier, ceea ce este convenţional şi familiar. Noul trezeşte frica, este provocator, solicită resursele de adaptare, scoate totul din amorţeală, preface, înnoieşte, distruge vechiul.

Vechiul este securizant, cunoscut, previzibil. Ai observat cum oamenii, pe măsură ce înaintează în vârstă, devin conservatori? Ai observat cum se agaţă de obiceiuri, tipare de gândire, acţiuni verificate şi reproductibile? Pe măsură ce se apropie de moarte (ceva prin excelenţă nou), interesul obsesiv pentru vechi creşte.

Societatea nu funcţionează altfel. Noul este insecurizant social, este un fel de moarte. Şi atunci, pentru a conserva vechiul, pentru a menţine formele cunoscute de viaţă, societatea foloseşte următoarea tehnică:

RESTRICŢIONEAZĂ IUBIREA! De ce? Deoarece iubirea, care este prin definiţie o energie a dezvoltării, aduce noul. Iubirea înseamnă creştere, iar creşterea nu se produce în direcţia a ceea ce a fost (trecutul), ci spre ceea ce nu a fost vreodată (viitorul).

Iubirea = Creştere = Nou. Aceasta e ecuaţia.

Pentru a conserva vechile structuri, pentru a perpetua vechile forme, deci pentru a opri explozia noului, ce ai de făcut? Să stopezi sau măcar să limitezi creşterea. Şi cum faci asta? LIMITÂND IUBIREA.

Rezultatul: comandamentul de a iubi o singură femeie, un singur bărbat, o singură familie. Ce se întâmplă cu cel care nu respectă acest comandament? Este culpabilizat, blamat, respins, proscris, crucificat.

Gândeşte! Cineva este culpabilizat pentru că a îndrăznit să iubească şi alţi oameni decât cei pe care i-a prescris societatea. Soţia iubeşte şi un alt bărbat decât soţul ei. Desigur, îl iubeşte altfel, pentru că acel bărbat este o persoană diferită, care stimulează altceva în ea, care îi oferă ceva ce soţul nu-i poate oferi dintr-un motiv foarte simplu: este om şi oamenii au limite.

Însă ea trebuie să-şi ascundă această iubire. Uluitor! În loc să sărbătorească, în loc să se bucure public pentru faptul că inima ei a expansionat, astfel încât să conţină încă o persoană, ea trebuie să se cenzureze, să-şi controleze spontaneitatea, să-şi acopere sentimentele reale cu altele „potrivite", să intre într-un fel de ilegalitate, ca şi cum a iubi ar fi un fel de infracţiune.

Cum este acest spectacol? Tragic? Comic?

Dacă soţul află, el te va părăsi? Şi dacă te va părăsi, tu ce ai pierdut? Are rost să plângi după cineva care nu suportă ca tu SĂ FII FERICITĂ ŞI CU ALTCINEVA, care îţi interzice sau nu acceptă ca tu SĂ IUBEŞTI şi pe altcineva, care este insecurizat de DEZVOLTAREA TA EMOŢIONALĂ, pe care elanurile tale îl copleşesc şi îi arată, DUREROS, punctul în care propria lui evoluţie s-a oprit?

De ani de zile mă mir cum e posibil ca un om să fie rănit de trezirea sau dezvoltarea iubirii într-un alt om. Nu am fost în stare să ofer decât un singur răspuns: cel de lângă tine, care îndrăzneşte să-şi

extindă iubirea, îţi arată un drum care este şi al tău. El/ ea este ceva mai avansat şi tu nu suporţi asta. El a mers mai departe, iar tu ai rămas pe loc. De fapt nu comparaţia e ucigătoare, ci înţelegerea că tu eşti blocat. Şi tu ai putea să iubeşti mai mult şi să iubeşti altfel, dar nu o faci. Celălalt te face conştient de această realitate şi această CONŞTIENTIZARE E DUREROASĂ.

În acelaşi timp, e extraordinară. În sfârşit eşti în contact cu durerea sufletului tău. Sufletul tău suferă, cine ştie de când, pentru că nu i s-a permis să se dilate, să expansioneze, să-şi extindă iubirea spre altă fiinţă.

Durerea există şi tu ai aflat abia acum. Bine că ai aflat, poate că hotărăşti să faci ceva şi pentru sufletul tău, nu doar pentru corpul tău.

Până când vei rămâne în micuţul tău cerc de interese şi satisfacţii, refuzându-i sufletului bucuria de a dărui, de a creşte în contact cu alţi oameni, de a învăţa să iubească mereu altfel şi de a învăţa, de asemenea, să se lase iubit?

Oamenii trăiesc în sisteme închise (cuplu, familie) şi apoi se întreabă de ce se îmbolnăvesc, de ce se plictisesc, de ce viaţa nu are savoare, de ce au sentimentul că lipseşte ceva fără a putea spune ce.

IUBIREA LIPSEŞTE. Eu cred că ne naştem cu un potenţial intens de a iubi şi că nu avem cum să ne simţim împliniţi dacă nu îl manifestăm. Din clipa în care mi-am dat seama de asta, viaţa mea s-a schimbat nu cu 180 de grade, ci cu 10 000 de grade. Mă uit în urmă, uneori, şi încă mă sperii. Mă mir că am supravieţuit purtând aşa de mult egocentrism, meschinărie şi ignoranţă. Noroc cu Dumnezeu şi graţia Lui infinită...

Toate întâmplările din vieţile noastre sunt doar contexte pentru a manifesta iubirea de care suntem capabili, cu riscul de a nu fi înţeleşi, de a fi ironizaţi, culpabilizaţi sau respinşi.

Exprimând iubirea ne facem, în primul rând nouă, un mare bine. Suntem primii care câştigă. Altfel, iubirea neexprimată, blocată înăuntrul nostru devine toxică. În psihoterapie, această idee e foarte puţin cunoscută şi poate să pară stranie. Eu cred că o serie de tulburări provin nu din frică, tristeţe sau furie neexprimată, ci din IUBIREA NEEXPRIMATĂ.

E ca şi cum în tine, omule, ar fi un izvor de iubire, care curge neîncetat. Dacă nu o canalizezi spre exterior, dacă eşti un sistem închis sau impermeabil, te inundă la un moment dat. Nu la 20, nici la 30 de ani, când mecanismele de apărare sunt încă puternice, ci ceva mai târziu, când corpul şi psihicul tău sunt obosite de stresul zilnic, când problemele felurite ţi-au consumat energia şi nu mai ai cum să te opui PRESIUNII LĂUNTRICE, impulsului care a ajuns să fie tensionat tocmai pentru că manifestarea lui a fost îndelung reprimată.

Acesta e sensul în care iubirea îmi pare a fi un fel de TORNADĂ INTERIOARĂ, o energie colosală, sălbatică, de neoprit. Ea distruge toate fortăreţele securizante, aruncă în cer ordinea deja stabilită, tulbură „liniştea publică".

Şi e bine că se întâmplă aşa. A fi prins în angrenajele sociale înseamnă a-ţi pierde unicitatea, a-ţi rătăci Sinele, iar Sinele e tot ce ai. Iubirea te salvează atunci când pare a te spulbera, te recuperează atunci când pare a te zdrobi.

E singura tornadă pe care îţi doresc să o cunoşti, un fenomen magnific şi, cum altfel, primejdios. Ea

va zdruncina şi va nimici tot ce este supraadăugat şi artificial în tine şi în mediul tău de contact, lăsând în urma ei o ființă purificată şi, foarte probabil, uimită.

A-ţi asuma riscul înseamnă a-ţi oferi şansa

Ai observat ce se întâmplă când intri în cameră şi apeşi pe întrerupător? În afară de faptul că se face lumină... Ce se întâmplă cu tine, te întreb de fapt. Aşa e. Nu se întâmplă nimic. Tu apeşi pe întrerupător fără nicio emoţie, deoarece în această acţiune nu există niciun risc. Eşti sigur că becul se va aprinde şi camera va fi iluminată. Cunoşti, în avans, rezultatul acţiunilor tale. Această cunoaştere te apără de nesiguranţă.

Cum ar fi însă să fii în junglă, să mai ai în încărcător un singur glonţ şi spre tine să se îndrepte un tigru nu foarte prietenos? Trebuie să apeşi imediat pe trăgaci şi nici măcar nu ştii dacă glonţul e pe ţeavă. Ce se întâmplă atunci cu tine? Ei bine, atunci trăieşti la maxim, întreaga ta fiinţă vibrează. Viaţa ta este în joc. Dacă glonţul nu e pe ţeavă (şi nu ai timp să verifici asta!), socotelile tale cu viaţa sunt pe punctul de a se încheia (în variantă optimistă se vor finaliza doar proiectele de a-ţi descărca pulsiuni sadice, mergând la vînătoare).

A-ţi asuma riscul înseamnă a acţiona fără a cunoaşte rezultatul. Nu ştii cum se va termina meciul pe care pariezi şi totuşi pui la bătaie jumătate din salariu, cu speranţa că Italia va învinge şi va deveni campioană mondială. Cu aceiaşi bani ai putea finanţa o vacanţă frumoasă celor doi copii de acasă. Sau, într-un alt caz, ţi-ai putea plăti întreţinerea restantă de câteva luni.

Poţi spune că eşti detaşat, indiferent, calm,

liniştit când faci acest gest (mai ales în exemplul cu întreţinerea?!)? Nicidecum. Eşti înflăcărat, viu, neliniştit, nerăbdător. Dacă Zidane prinde o zi mare? Dacă Dumnezeu ţine cu Franţa? Dacă arbitrul are ostilitate inconştientă faţă de italieni?

Nu ştii. Ai pariat sute de lei şi ar putea fi o greşeală ireparabilă. La fel se întâmplă şi când îţi asumi un sentiment intens. Ţi-e foarte dragă o persoană şi îi spui „Mi-e drag de tine". Riscurile psihologice sunt teribile. De aceea atât de mulţi oameni preferă să joace la Loto. Cum ar putea reacţiona celălalt?

Iată cum: te respinge, râde, te ironizează, evită să răspundă, fuge, se bâlbâie, înghite în sec, se înroşeşte, te priveşte superior, se fâstâceşte, tace. Sau spune: „Şi eu te iubesc" şi astfel începe o relaţie frumoasă între doi oameni curajoşi, care îşi asumă sentimentele.

Dacă răspunsul a fost „Nu" (în diferite forme) s-ar putea să decizi să nu mai fii niciodată atât de transparent emoţional. Te simţi rănit, respins, umilit, neînţeles, jenat şi hotărăşti, atunci sau mai târziu, că nu merită să-ţi mai exprimi sentimentele. Oare câţi copii (deveniţi între timp adulţi) nu au făcut deja asta?

Şi mai departe cum va fi viaţa ta? Ce conţine scenariul întemeiat pe decizia de a-ţi ascunde sentimentele tandre, de a nu-ţi exprima iubirea, aprecierea, admiraţia, încântarea?

O să-ţi spun, deoarece este un scenariu pe care l-am experimentat suficient de mult timp pentru a-l cunoaşte. Când nu-ţi exprimi iubirea este ca şi cum ţi-ai vopsi faţa. Faţa ta originală este spontaneitatea (sentimentul). Vopseaua e ceva adăugat, artificial. Prin urmare, când îţi ascunzi iubirea (în multiplele ei forme) pe care o simţi, devii artificial! Nu mai eşti tu

însuţi. De fapt eşti tu (faţa originală) şi cel care încerci să fii (chipul vopsit). Există un preţ pentru această operaţie „estetică". Desigur. Devii încordat, scindat, fragmentat. De ce încordat? Deoarece conţii o energie (iubirea căreia nu-i dai voie să circule). Consumi energie ca să o reţii, construieşti ziduri şi fortăreţe. Nu-ţi permiţi să te relaxezi pentru că, dacă o faci, ea s-ar putea manifesta în cine ştie ce fel de privire sau gest.

Cum e o astfel de viaţă? Este o viaţă trăită fără inteligenţă (da, şi eu m-am speriat când mi-am dat seama), pe de o parte, chinuitoare pe de altă parte. Citeşte cu atenţie: mai bine să fii respins, decât să-ţi pierzi integritatea!

S-ar putea ca spontaneitatea ta să nu placă, s-ar putea ca oamenii să fie puşi în încurcătură de dezvoltarea ta emoţională. Mai ales dacă sunt blocaţi, speriaţi, imaturi, te-ar putea judeca şi înţelege greşit. Asta e, asumă-ţi riscul! Cred că e mai bine să fii tu însuţi şi să fii respins, decât să te prefaci, să renunţi la părţi importante din tine pentru a fi acceptat. Când renunţi la tine îţi pierzi integritatea, adică nu mai eşti întreg, iar acesta e cel mai rău lucru care ţi se poate întâmpla. Eşti sănătos doar atunci când eşti întreg. Pentru a te putea armoniza e necesar mai întâi să fii întreg. Întregul conţine toate părţile care îl pot face armonios, doar că aceste părţi sunt puse alandala. Dacă pierde una din aceste părţi, ele nu se mai pot echilibra. Orice parte este esenţială pentru întreg, orice parte contează. Şi la o scară mai mare, cosmică, orice om este foarte important pentru Univers. De aceea, probabil, Dumnezeu vrea nu moartea păcătosului, ci îndreptarea lui...

Când ești autentic ai o singură față: aceea originară. Însă când ești inautentic ai zeci de măști, pe care le pui pe față. Ele îți permit să ai tot felul de roluri, să pari altcineva pentru a obține ceea ce dorești sau pentru a evita situațiile de care te temi.

De ce este atât de intensă teama de respingere? De ce mai degrabă disimulezi și te prefaci că nu simți nimic decât să fii autentic? Să te exprimi cu sinceritate? Credința este următoarea: teama de respingere este puternică, deoarece îți lipsește experiența intensă a acceptării. Pentru a face față respingerii e nevoie să te fi simțit acceptat de câțiva oameni semnificativi, de preferință, încă din copilărie.

Însă a fi acceptat de celălalt semnificativ cred că nu este suficient. Pentru a te vindeca definitiv de frica de respingere, senzația mea e că ai nevoie să te simți acceptat de Dumnezeu.

Îți pot spune „Te iubesc/ Îmi placi/ Mi-e drag de tine/ Ești foarte frumoasă" și pot primi orice răspuns negativ al tău pentru că există cineva în viața mea (Dumnezeu, adică un principiu subtil, invincibil) de care mă simt iubit, care mă acceptă așa cum sunt, care continuă să-mi ofere energie, dinamism, suport, inspirație. Cu El nu mă simt niciodată singur, decât atunci când, împins de propria mea prostie, mă îndepărtez.

Când spun „Dumnezeu" nu mă refer la ceva fictiv, imaginar, abstract, ci la o EXPERIENȚĂ REALĂ, simțită în toată ființa, inclusiv la nivelul corpului (care tremură sau se încălzește sau vibrează).

De aceea, cel mai mare bine pe care îl poți face unui om cred că este acela de a-l ajuta să trăiască

aceste experiențe, adică să-l stimulezi, să-l ghidezi, să-l asiști pentru a intra în contact cu Dumnezeu. Soluțiile psihologice găsite în travaliul analitic sau terapeutic pregătesc terenul pentru această întâlnire pe care o simt ca fiind definitivă, veșnică, imposibil de uitat. Ceva se schimbă în interior pentru totdeauna. Chiar dacă te mai temi de oameni sau de sentimentele tale, există în tine un punct, o zonă sau un centru din care curg iubirea, acceptarea, forța, pacea, încrederea. Într-un idiom specializat pot numi acest ceva Sinele, în sensul că este ceva foarte al tău, extrem de intim și, în același timp, al oricui altcuiva, pentru că oricine îl percepe asemănător și are aceeași dificultate în a-l descrie ligvistic.

În contact cu acest Centru e mult mai ușor să-ți asumi riscurile emoționale, să-ți mărturisești bucuria, dragostea, euforia sau prețuirea. Lucrul cel mai interesant este că ai mai fost cândva în contact cu acest Centru, anume când erai copil. Mai știi?

Copilul vine pe lume întreg, inocent, unificat. Își exprimă sentimentele ca și când ar fi ele, fără nicio problemă, până când descoperă că viața nu e așa de simplă, iar cei din jur nu sunt tot timpul disponibili și binevoitori.

Copilul începe negocierile cu lumea adulților, începe să se falsifice și joacă tot felul de roluri pentru a primi hrana emoțională, atenția, iubirea, acceptarea. Pentru exact aceleași lucruri, în terapie, clientul plătește. Însă acesta e un gest responsabil și nu parte a unei manipulări.

Copilul reprimă emoții inacceptabile pentru cei de care el are nevoie, se cenzurează, își controlează reacțiile și comportamentul nu din rațiuni de apărare socială, ci pentru a supraviețui psihologic.

În aceste condiții, contactul cu Centrul slăbește și în cele din urmă se rupe (sau este ecranat, mai bine zis), spontaneitatea emoțională este blocată sau pervertită. Mi se pare uneori că oamenii vin pe lume întregi și frumoși, pentru a pleca divizați, fragmentați, disociați. Ei se duc DINCOLO pentru a se repara și vindeca. Foarte puțini oameni pleacă DINCOLO cu un nivel superior de integritate, mai bogați și mai coerenți decât au venit. Acesta este și motivul pentru care copiii sunt încântători? Toată lumea le caută prezența, pe când bătrânii sunt evitați, ignorați, izolați. Fac excepție bătrânii care și-au păstrat sufletul tânăr, care continuă să se bucure de cele mai simple lucruri, care nu au resentimente și în care viața, în loc să pâlpâie, s-a intensificat.

A fi autentic într-o lume care cultivă ipocrizia și reversul ei social-acceptabil, diplomația, este, într-adevăr, riscant. Însă A-ȚI ASUMA RISCUL ÎNSEAMNĂ SĂ-ȚI OFERI ȘANSA!

Dacă nu-mi exprim afecțiunea pentru tine există vreo posibilitate ca întâlnirea noastră să fie roditoare? Dacă sunt încordat de prezența ta și nu-ți spun, oare vei mai rămâne aici? Dacă îmi place inocența ta și nu-ți spun, vei continua să o manifești? Dacă mi-e drag de tine și mă comport neutru-binevoitor, vei dori să explorezi această relație?

Oamenii integri exprimă ceea ce simt și spun ceea ce gândesc. Sunt întreg atunci când mi-e drag de tine și te ating cu dragoste (cu permisiunea ta, desigur). Nu mi-e drag în sensul că vreau să fii iubita mea sau soția mea, ci în sensul unei legături frumoase cu o altă ființă umană. Tu poți să te lași iubită în acest fel, să te bucuri de acest contact emoțional, după care să ne despărțim, unificați

(întregi), fără a ne agăța unul de altul sau a genera fantasme fără număr.

Respectul meu este intens pentru cei curajoși, autentici, care se asumă în totalitate, riscând blamul social, excluderea, batjocura, uneori închisoarea. Asta îmi spune ceva despre nevoia mea fundamentală, despre aspirația profundă a sufletului meu sălbatic, despre ceea ce este primar, necivilizat, needucat, 100% natural și pur, acel ceva care nu a fost atins de manipulările și condiționările culturale.

În fiecare clipă și eu și tu, cititorule, decidem gradul de autenticitate/ integritate din viețile noastre, acceptăm, conștient sau nu, să plătim anumite prețuri pentru a cumpăra sau vinde ceva (sentimente, imagini, percepții). De exemplu, atunci când te plac, pentru a fi perceput ca „matur" sau invulnerabil, mă comport ca și cum mi-ai fi indiferentă, separându-mă de acea parte din mine sensibilă la farmecul sau inteligența ta. Pentru a-ți cumpăra atenția sau afecțiunea, îți spun lucruri pe care de fapt nu le gândesc sau îți ascund gânduri care te-ar putea răni și îndepărta. Mă separ astfel de acea parte a minții mele care evaluează critic realitatea.

Nu sună prea agreabil, însă orice mască este o minciună, un rol pe care îl joci pentru a obține ceva și pe care îl poți apăra prin raționalizări, cu atât mai elaborate cu cât ești mai inteligent. E adevărat, unele minciuni/ roluri/ măști pot fi puse în slujba unui scop nobil, de pildă pentru a ajunge într-o poziție de putere (socială, profesională, științifică), din care să îi poți sprijini pe alții. Pentru asta faci compromisuri, eviți să le spui anumitor oameni ceea ce gândești și simți față de ei. Cred că și în acest proces există o anumită limită, dincolo de care nu este sănătos să

treci. Dacă nu o cunoşti devii captivul acestei lumi virtuale pe care oamenii o construiesc necontenit, în care sunt vehiculate cuvinte frumoase, distincţii, titluri şi funcţii.

Cred că sacrificiul pentru ceilalţi are sens nu atunci când presupune renunţarea la integritate, ci, dimpotrivă, afirmarea integrităţii. Iisus moare pentru convingerile Sale, la fel şi Socrate. Ei nu acceptă să mintă, să fie mai puţin decât ceea ce sunt la schimb cu beneficii sociale.

Există în aceste acte o energie minunată pe care o simt imediat ce mă gândesc la ele, un elan de care am nevoie într-o lume din care astfel de modele lipsesc sau sunt foarte rare.

La o scară mai mică (relativ personală), integritatea ne menţine conectaţi la realitate, pe când măştile ne introduc într-o lume evanescentă, fragilă, nesigură, o lume fără chipuri, pe care nu te poţi baza. Dacă-mi spui fără ocolişuri că-ţi sunt antipatic măcar ştiu un lucru sigur şi clar, pe când dacă îmi zâmbeşti în timp ce cauţi să-mi împiedici afirmarea sau exprimarea, nu ştiu cum să mă poziţionez faţă de tine, nu ştiu la ce să mă aştept, iar asta îmi ridică nivelul de anxietate.

Diferenţiez realitatea de irealitate (aparenţe) tot aşa cum diferenţiez un teren solid, pe care pot merge, alerga sau dansa (chiar dacă nu mă pricep) de unul mişcător sau mlăştinos, care mă poate înghiţi oricând. Probabil n-am conservat nimic din vieţile anterioare ca broscoi sau şarpe de apă, altfel aş fi avut acum o toleranţă mai înaltă la mlaştini.

Integritatea nu este automat armonioasă, însă conţine o simplitate fermecătoare, un fel de a spune „Te iubesc" sau „Te plac" aproape copilăresc, adică

direct şi proaspăt. Lucrul cel mai important este că acest gen de comunicare nu poartă mesaje ascunse. „Mi-e drag de tine" exprimă exact această stare de bucurie şi nu are continuări secrete de tipul:

„...şi te vreau mereu lângă mine" (dependentul)
„...şi voi avea mereu grijă de tine" (hiperprotectorul)
„...şi voi lua cele mai bune hotărâri în ceea ce ne priveşte" (dominantul).

Chiar brutală şi neizelată, exprimarea afecţiunii este preferabilă unei comunicări ambivalente, criptice, generatoare de confuzie, vehiculând temeri şi frustrări inconştiente.

Un îndrăgostit autentic produce un efect mai puternic decât un seducător sau un anxios deghizat într-un pilot de Formula 1. Cel care priveşte, mângâie, invită, atinge sau cere, pur şi simplu pentru că aşa simte, are şanse mai mari de acces la o relaţie adevărată decât cel care deliberează, anticipează, disimulează, demonstrează sau luptă.

Este posibil ca iniţiativa să fie ignorată, minimalizată, neglijată sau respinsă, însă exact acesta este riscul pe care o persoană care a hotărât să fie reală şi-l asumă. De dragul şansei pe care o are, pentru bucuria de a se exprima şi a experimenta chiar şi eşecul, ea se mişcă în acord cu ceea ce simte şi înaintează pe firul propriei vieţi.

În felul acesta îşi desfăşoară potenţialul pentru afirmare şi contact, îşi explorează toleranţa la respingere şi resursele de a-i face faţă, trăieşte farmecul întâlnirii, când aceasta se produce, simte vibraţia comunicării şi a comuniunii dintr-o aparent

simplă îmbrăţişare.

Nu văd niciun motiv raţional pentru a evita riscul unei comunicări afectuoase. Identific doar temeri iraţionale, insecurităţi infantile, frici social condiţionate, bariere pe care fie societatea, fie individul le aşează, adesea fără să ştie, în calea propriei evoluţii.

Cred sincer că am putea cu toţii trăi într-o lume mai iubitoare, dacă am fi asistaţi pentru a ne preţui sentimentele şi a le împărtăşi cu cei care le stârnesc. Acest fel de a trăi este natural în copilărie şi ar putea fi prezervat dacă părinţii ar avea umilinţa de a învăţa de la profesorii lor, copiii, plus un fel de sabie a discriminării prin care se taie de la rădăcină stereotipurile sociale, purtătoare de ipocrizii şi minciuni, atunci când încearcă să se insinueze în ambianţa familiei.

E nevoie, deci, de o dublă acţiune. Pe de o parte copiii. Ei se achită constant de datoria lor, dăruind mereu lumii inocenţă, puritate. Pe partea cealaltă adulţii. Misiunea lor e mai grea, întrucât sunt parţial viruşaţi. Aici rezidă şi dilema mea: cum să-i explic unui om care se crede sănătos că este, de fapt, contaminat? Poate scriind o carte?

Pentru cine este periculos să gândeşti?

Am fost elev, apoi am fost student şi acum sunt profesor la universitate. Am petrecut prin şcoli mai mult de 30 de ani. Am vorbit cu numeroşi alţi oameni despre percepţiile lor legate de şcoală. Dacă ar fi să trag o linie în urma experienţei mele şi a experienţei importante a altora, aş spune doar atât: ŞCOALA NU ÎNCURAJEAZĂ GÂNDIREA ORIGINALĂ!

Gândirea originală nu este neapărat bună, corectă sau reuşită. Cineva încearcă să gândească cu mintea lui şi o dă în bară. Eşecul, eroarea, fac parte din viaţă. Oare când a dotat girafa cu un gât de o asemenea lungime Dumnezeu a gândit? Nu ştiu. Când rezultatele nu sunt dezastruoase, important mi se pare faptul că încerci să gândeşti.

Când încerci să gândeşti, câţiva neuroni îşi întind dendritele spre cei din apropiere. Arborele interior se ramifică, gradul de interconexiune neuronală creşte, acestea nu pot fi fapte dăunătoare.

Sper să înţelegi corect (mai ales dacă eşti profesor) rândurile care urmează. Eu sunt un ins îndrăgostit de cunoaştere. Şcoala este definită ca un izvor, rezervor sau instrument al cunoaşterii. Prin urmare, ar trebui să fiu îndrăgostit de şcoală.

Ei bine, chiar aşa am fost. La şase ani am cerut imperativ să merg la şcoală, înfruntând anxietatea de abandon (am copilărit la ţară şi şcoala era la oraş). Merită să-ţi mărturisesc ceva interesant. Ar putea să nu aibă legătură cu şcoala, însă reţeaua mea neuronală mă informează că are.

Până la șase ani nu am avut nicio boală. „Nicio boală" înseamnă NICIO BOALĂ, nici măcar o mică afecțiune digestivă sau respiratorie. Aceea a fost perioada în care nu mergeam la școală. După aceea am mers (cum spuneam, la cererea mea!). Rezultatul: într-una din clasele primare am făcut scarlatină, apoi am răcit, după care mi-am rupt mâna.

Ce înseamnă asta?

Înseamnă că sistemul meu până atunci armonios a fost dat peste cap. De către cine? De către o combinație fatală între un sistem de învățământ nenatural și informații inutile. (Învățătoarea era ok – nu există traume!)

Așa că, deși iubeam școala, am început să o detest. Ca un adevărat copil supraadaptat, am suportat-o, ba mi-am administrat și ceva porții suplimentare de învățătură. (Dacă acest comportament nu ilustrează o natură orientată spre sacrificiu, cu ceva violet prin aură, cu siguranță este expresia de necontestat a unei prostii fără margini).

Cu mintea de acum, găsesc două lucruri periculoase vis-à-vis de școală:

1. Școala (liceul, facultatea) nu sprijină inteligența naturală a copiilor. Mai degrabă o blochează sau, cu un termen mai dur, o sufocă.

2. Profesorii nu sunt modele (decât rareori) pentru elevi și studenți.

Voi analiza pe rând aceste două aspecte, conștient fiind de gradul de popularitate de care mă voi bucura printre dascăli.

Mai întâi, ce se întâmplă din punct de vedere strict cognitiv în școală? Copiii sunt îndopați cu informații. Majoritatea le acceptă, rebelii se împotrivesc, le refuză, devin obraznici, „copii-problemă".

Și cine este copilul deștept, recompensat cu note mari, premii? Cel care repetă ceea ce i s-a spus. Tu ai numi o astfel de ființă om? Eu o numesc PAPAGAL.

Cel care repetă mai bine, mai exact, mai fidel, este considerat mai inteligent. Însă el nu este mai inteligent, dragi profesori și dragi părinți. El doar are O MEMORIE MAI BUNĂ! Dacă ar fi mai inteligent ar pune întrebări, și-ar imagina „cum ar fi dacă", ar căuta să evalueze ceea ce i se transmite, ar compara cu ceea ce știe din experiența lui (oricât de redusă), ar conecta o informație cu o alta, ar căuta să o testeze ș.a.m.d.

Deschid la întâmplare un manual de biologie de clasa a XI-a. De acolo aflu informații despre melcul osos sau cahleea osoasă. (Nu ignorantule, nu sunt la „sistemul osos", ci la "analizatorul acustic". Oare de ce oi fi deschis taman aici? Cumva ca să mă fac AUZIT??)

Melcul osos este format din... Cum, nu mai știi? Cum ai trecut la Biologie? Este format din columelă, lama spirală, membrană baziliară, rampă vestibulară și rampă timpanică.

Cum sunt aceste informații? Interesante. Și cum mai sunt? INUTILE! De ele are nevoie un student la medicină care vrea să devină ORL-ist și atât. Cum îl ajută pe un licean informația despre columele? N-ar fi mai interesant pentru el mai degrabă să învețe SĂ-ȘI FOLOSEASCĂ URECHEA? Adică să pună columela la treabă?

Și cum ar putea să facă asta? De pildă, să diferențieze un ton entuziast de unul plictisit, vesel, descurajat, disprețuitor. Să stea cu ochii închiși și să identifice timbrul unei voci. Este masculin, este

feminin, este copilăresc? Mai mult decât atât, ar putea să-și spună ceva în gând (de exemplu, „biologia e nașpa"), fiind focalizat pentru a localiza vocea. O percepe la stânga, la dreapta, sus, jos?

Mie, cel puțin, mi-ar fi plăcut ca școala să se fi desfășurat astfel. Cred că aș fi fost, acum, un tip mult mai inteligent, cu mai mulți neuroni activi și cu siguranță mai relaxat.

Ideea că trebuie să învăț, adică să memorez, m-a tensionat într-un asemenea hal încât mi s-au contractat și mușchii (de aceea nu mai pot să-mi pun piciorul după cap cum făceam când eram mic). Nu glumesc. Cred că unul dintre motivele pentru care adulții își pierd flexibilitatea corporală (absolut naturală în copilărie) este contactul cu aceste tipare rigide din școală, tipare pe care le internalizează sau la care se conformează, de voie, de nevoie.

Ai observat ce se întâmplă când mănânci excesiv? Când te îndopi cu mâncare? Activitatea mentală încetinește sau se oprește. Te ia somnul. Același fenomen se întâmplă când te îndopi (sau ești îndopat) cu informații. Vibrația naturală a inteligenței scade. Supusă bombardamentului informațional, inteligența, pentru a se proteja, se retrage în văgăunile inconștientului. Nu dispare, doar că nu se mai manifestă.

Rezultatul? Copii cu sclipiri uimitoare de inteligență la 4-5 ani devin adulți necreativi, cu o gândire lineară și plicticoasă, cu un orizont mental limitat. Școala și-a făcut datoria. Inteligența spontană a fost blocată. Rutinele mentale, ceea ce trebuie să gândești, au câștigat.

Informațiile sunt ok, cu condiția să apelezi la ele atunci când ai nevoie. Important este să știi unde să

cauți! Dacă vreau să știu totul despre ureche, deschid un manual de biologie, poate chiar un atlas de anatomie. Dacă vreau să știi cum e să fii într-o ureche, deschid o carte de psihopatologie.

Școala ar trebui să-mi arate unde sunt arhivele și să mă învețe să cotrobăi prin ele, nu să mă transforme într-o arhivă de calculator, adică într-o mașină. Un calculator are oricum o memorie mai bună ca mine, ce rost are să concurez cu el?

12 ani de școală plus încă 4 de facultate înseamnă 16 ani folosiți la maxim pentru a perverti sau distruge unicitatea umană. Autorii de S.F. se tem de o vreme în care calculatoarele, ajunse la putere pe Pământ, să-i transforme pe oameni în sclavi. Stimați autori, lucrul acesta deja s-a întâmplat! Un absolvent de facultate este o ființă cu un grad înalt de mecanicitate, interesată de eficiență și performanță, separată de sufletul ei, motiv pentru care vrea să se impună, să domine, să câștige mai mult, fără să-i pese de nevoile și sentimentele altor oameni, cu atât mai puțin de animale, copaci sau aerul înconjurător.

Acesta e rezultatul înaltei educații. Un egocentrism înspăimântător, hrănit și gratificat de instituții de învățământ cu sau fără nume mărețe, însă profund omogene.

Eu cred că rostul educației este să-l facă pe om mai iubitor, mai deschis, mai flexibil, mai atent cu ce-l înconjoară, mai disponibil în a-și pune inteligența în serviciul sistemelor vii. Acest obiectiv nu poate fi atins pompând în el informații (pe care le vomită ulterior sau care îl copleșesc), ci provocându-l și stimulându-l să-și pună întrebări, să lege evenimentele și fenomenele între ele, să facă analogii, să exploreze limitele, să experimenteze cu riscul de a greși.

Pentru aceasta e nevoie, într-adevăr, de câteva informaţii de bază, de strucură şi de mult curaj, deschidere, curiozitate. Originalitatea, felul unic al unui om de a căuta şi găsi cunoaşterea sunt respectate şi preţuite. În loc să fie profund asemănători („ştiu aceleaşi lucruri"), oamenii ar putea fi încurajaţi să fie profund diferiţi („acelaşi lucru îl înţelegem din perspective diferite").

În felul acesta lumea ar putea fi plină de bogăţie, de abundenţă: „La înţelegerea mea asupra realităţii se poate adăuga înţelegerea ta şi astfel câştigăm amândoi".

Îmi dau seama cât de idealist sunt, însă mă gândesc la aceste idei ca la nişte seminţe, care sper să ajungă într-un sol primitor (poate mintea ta, cititorule?), unde să încolţească şi să înflorească peste ani, când majoritatea oaselor mele vor forma un labirint osos ca şi cel din urechea internă, servind ca mediu de rezonanţă pentru cârtiţe şi hârciogi.

Ce se întâmplă cu un om a cărui gândire nu este încurajată să se manifeste, care nu e recompensat când îndrăzneşte să gândească? Începe să-şi piardă încrederea în propria lui inteligenţă. Începe să se îndoiască de sine. Se teme să fie el însuşi.

Compensator, acceptă gândirea cuiva din exterior (o autoritate). Pentru elev, profesorul este întotdeauna o autoritate. Liceenii, abia, încep să provoace autoritatea, iar studenţii ceva mai mult (unul din motivele pentru care îmi place la facultate!).

Însă cele mai puternice tipare îţi sunt impregnate atunci când eşti mic. Nu eşti lăsat să gândeşti, eşti criticat sau pedepsit dacă o faci, eşti învăţat să gândeşti sau, mai bine zis, să reproduci

gândirea altuia. Nu e de mirare că te prosteşti!

Cât de viu, cât de proaspăt, cât de intens trăieşte un copil, ce surprinzătoare e gândirea lui! Pentru contrast, priveşte un adult. Controlat sau apatic, înrăcenat sau plictisit, diferenţa e uriaşă. Unde au dispărut viteza de reacţie, ascuţimea percepţiei, originalitatea conexiunilor?

O să-ţi spun: au fost devorate de cataloagele profesorilor, s-au rătăcit prin pupitre, s-au pierdut în nesfârşitele ore de predare şi ascultare.

În cea mai importantă treime a vieţii (deoarece atunci se pun bazele), inteligenţa este împiedicată sau descurajată să funcţioneze. Părinţii asistă nepăsători la acest proces sau nu-şi dau sema, poate pentru că, la rândul lor, conştienţa le-a fost adormită. Astfel „educaţi", nu e de mirare că trăim într-o lume în care viul este agresat sistematic (natură, animale, oameni), în care violenţa este atât de prezentă încât ni se pare normală.

Însă orice om care gândeşte poate înţelege că violenţa nu este normală, ci nesănătoasă. Israelienii care-i masacrează pe arabi nu vor trezi în rudele celor rămaşi compasiunea şi gentileţea. Pădurile care sunt defrişate nu se vor regenera în două săptămâni. Aerul care este poluat de uzine şi fabrici nu se va purifica în week-end.

Aceste lucruri, deşi clare, parcă nu mai au nicium fel de impact în conştiinţa umană. Le percepem, însă ne scapă semnificaţia lor. Ori, a atribui semnificaţii corecte fenomenului este exact expresia unei gândiri vii.

După părerea mea, cineva care studiază, de pildă, botanica, dacă a pătruns cu adevărat în inima acestor forme de viaţă, are un respect, o admiraţie

nemărginită faţă de plante. Înainte de a tăia un copac, stă o săptămână şi se gândeşte dacă face bine sau nu.

Cineva care a înţeles economia se va gândi nu doar la profit, ci şi la modul în care cei care pierd îi afectează, pe termen lung, pe cei care câştigă (au profituri mari, expansionează, instituie monopoluri). Este sănătos ca cineva să aibă milioane de dolari, iar altcineva să moară de foame? Dacă animalelor nu le pasă unele de altele, oare oamenii n-ar putea să fie un pic diferiţi?

Cred că semnul înfloririi inteligenţei este disponibilitatea de a căuta şi a găsi soluţii satisfăcătoare pentru TOATE PĂRŢILE ÎNTREGULUI, indiferent dacă acestea se numesc stejari, furnici, castraveţi, pui de găină sau oameni. În fond, aceasta este o lume în care trăim cu toţii, la care participăm sau pe care o creăm împreună.

Altfel spus, inteligenţa plenar dezvoltată nu poate fi decât ECOLOGICĂ, în sensul de a ţine cont de unicitatea vieţii, de a înţelege că graniţele dintre fiinţe şi obiecte sunt iluzorii şi de a acţiona cu obiectivul de A CREA ARMONIE.

Mai cred că inteligenţa atinge în mod natural un asemenea nivel DACĂ ESTE LĂSATĂ, adică nu e stingherită sau reţinută, ani în şir, tocmai în acel loc menit să o promoveze, să o sprijine şi să o sărbătorească.

Orice organ nefolosit, cum bine ştim, se atrofiază. Neuronii neutilizaţi mor. Acelaşi lucru se întâmplă cu inteligenţa ce ne este dăruită la naştere. Blocată, împiedicată, oprită, îşi pierde din strălucire, devine opacă sau ternă.

Studenţii mei, pe care i-am putut urmări 6 ani

consecutivi (4 de facultate + 2 de master), erau mai inteligenţi la intrarea în facultate. După absolvire inteligenţa lor nu mai este la fel de vie, dar mintea le este plină de informaţii, multe dintre ele anoste sau nefolositoare.

În ce mă priveşte, o sclipire norocoasă mă împinge să-mi caut un alt mediu, pentru a salva cele câteva conexiuni care au mai rămas. Mă declar învins de acest sistem ultraeficient în blocarea inteligenţei. Asta în condiţiile în care, în facultate, m-am bucurat de o libertate incredibilă. Din păcate, câteva reforme locale (discipline, catedre) sunt insuficiente. Înainte de a se produce în instituţii, schimbarea trebuie să se producă în mentalul colectiv. Aici însă intrăm în cerc vicios, deoarece tinerii de azi, care ar putea reforma sistemul, sunt deja supuşi presiunii instituţionale. E nevoie, probabil, de un fel de masă critică, un număr de oameni capabili de iubire independentă, orientaţi de un ideal comun.

Până atunci, nu văd decât soluţii alternative, de rezistenţă, soluţii care irită mamutul social fără a-l tulbura prea tare. În astfel de oaze sau enclave, gândirea originală şi creatoare va continua să înflorească, aducând sare şi piper unei lumi mecanice, tehnologizate, materialiste.

Dacă ar fi să operez cu un criteriu după care să disting şcolile bune şi sănătoase de cele periculoase, cred că ar fi următorul: o şcoală bună este cea care sprijină inteligenţa spontană a organismului.

Iar criteriul după care recunosc un om cu adevărat inteligent este acesta: un om inteligent nu-şi face rău singur şi nu face rău nici altor fiinţe. Cu alte cuvinte, un om inteligent în sensul cel mai pur al

cuvântului este un om care respectă şi preţuieşte viaţa. El înţelege că a fi viu este o minune, pentru oricine. De aceea, viaţa merită protejată, susţinută, armonizată, înfrumuseţată. Aceste acţiuni necesită mult efort şi multă inteligenţă. Să distrugi, să risipeşti, să iroseşti viaţa este foarte uşor. Orice persoană cu handicap de intelect o poate face. Pentru a rupe o floare nu-ţi trebuie multă minte. Cine, însă, poate să creeze o floare? Sau un fir de iarbă, măcar?

Al doilea motiv (vezi începutul) pentru care nu mai iubesc şcoala este că nu propune modele. Pentru mine, profesorul nu este un robot stăpân pe materia lui, un fel de robinet cu informaţii din geografie, fizică sau engleză. Un profesor nu este un intelectual fără niciun fel de vocaţie pentru meseria lui. Orice carte bine scrisă este mai bună decât un astfel de profesor.

Un profesor nu este un papagal vorbitor, specializat în psihologie sau istorie. Prin urmare, un profesor nu este un erudit. El poate fi un erudit, însă acest lucru nu este esenţial.

Un profesor este un om care a lucrat cu el însuşi, suficient de mult pentru a apărea în faţa elevilor sau studenţilor şi a fi un exemplu de iubire.

Dragi dascăli, dacă apăreţi în faţa elevilor sau studenţilor şi simţiţi că nu îi puteţi iubi, locul vostru este în altă parte. S-ar putea să vă iubiţi doar pe voi înşivă, să vă placă să vorbiţi în faţa unui public, să aveţi putere, să puteţi sancţiona şi pedepsi, să beneficiaţi de vitalitatea pe care oamenii tineri o degajă întotdeauna. Acestea sunt, toate, motivaţii egocentrice.

Am cunoscut câţiva profesori care puteau fi aşa: gardian la închisoare, contabil, ofiţer de armată, om de afaceri, politician. În aceste domenii ar fi făcut, în mod garantat, o carieră strălucită.

A lucra în învăţământ presupune un fel de iubire radioasă, orientată spre creştere. Un copil care se simte iubit de profesorul de matematică se deschide spre matematică. Însă un copil care adoră literatura ajunge să o respingă, dacă profesoara lui este o scorpie.

Un student va respinge o disciplină fascinantă pentru că are un profesor depăşit, demodat, dispreţuitor sau libidinos. Un altul va pătrunde într-un domeniu aparent insipid graţie unui profesor pasionat, suportiv, gratificator.

Există şi o serie de calităţi morale, care îmi par a fi necesare pentru un prof ideal. Nu voi insista asupra lor, deoarece cred că ele derivă, cu timpul, din această disponibilitate naturală a omului de la catedră (limbaj de lemn) de a-şi iubi semenii un pic mai mici.

Un profesor iubitor trezeşte vibraţii iubitoare în elevii lui, nu doar pentru materia respectivă, ci şi pentru alţi oameni. Ce folos să deţii cunoştinţe, chiar foarte avansate, dacă sufletul tău este rece? Dacă în tine nu există încredere şi speranţă, dacă te simţi vulnerabil şi speriat, dacă nu-ţi poţi controla agresivitatea, critica, tendinţa de a culpabiliza?

Am cunoscut câţiva oameni, autori de cursuri bine documentate, sistematizate, competenţi şi profund nefericiţi. Ce rost are să deţii chiar toată cunoaşterea din lume dacă în tine nu vibrează aproape nimic, dacă din tine nu emani decât teamă sau dorinţă de a domina?

Nu le-am spus asta la momentul potrivit (şi nu este doar percepţia mea subiectivă) de teamă să nu

răscolesc o durere pe care oricum o poartă cu ei. O spun acum, de la distanţă şi oarecum inutil, deoarece nu cred că-şi irosesc timpul cu elucubraţiile mele.

Un profesor este, în primul rând, un profesor de iubire şi abia după aceea de fizică sau de gramatică. Un intelect puternic, dar steril, nu va trezi nimic roditor în elevi sau studenţi decât, eventual, o sublimare a agresivităţii în plan intelectual.

Un profesor lipsit de iubire îmi seamănă cu un fel de deşert. Traversezi deşertul pentru ce trebuie, însă nu te mai întorci şi nici nu-l recomanzi altora.

Un profesor iubitor, dimpotrivă, este asemenea unui râu pe malurile căruia înfloreşte o adevărată civilizaţie. Elevii îl caută, studenţii se înghesuie la cursurile lui, îşi amintesc de el peste ani, în ei rămâne o amprentă, o urmă de neuitat, un elan care, în timp, poate creşte în dorinţa de a face, a creea sau inspira ceva asemănător, altora.

M-am apropiat de final şi constat că n-am răspuns la întrebarea din titlu. Pentru cine e periculos să gândeşti? Cine pierde dacă inteligenţa rămâne vie, proaspătă, pură sau chiar se amplifică?

Să ne gândim... Să presupunem că un om capabil de gândire personală se întreabă cum sunt folosiţi banii din impozitele pe care le plăteşte. El află că o parte din aceşti bani sunt utilizaţi pentru a produce sau a cumpăra arme, pentru a finanţa misiuni în Irak sau Afganistan. Ar putea să nu agreeze aceste decizii, tocmai pentru că, inteligent fiind, a realizat că violenţa generează doar violenţă.

Cine ia aceste decizii (şi alte asemenea lor)? Decidenţii politici, adică oamenii aflaţi la putere. În timp, aceşti oameni se schimbă, însă dorinţa lor pentru putere rămâne aceeaşi.

Sentimentul meu este că inteligenţa naturală, necontaminată, reprezintă o ameninţare pentru cei aflaţi în poziţii de putere, indiferent dacă sunt de stânga, de dreapta sau de centru. Există cumva o disociere între elitele (sic!) politice, financiare, pe de o parte, şi ceilalţi oameni, pe de altă parte, un fel de scindare care se autoreproduce, bazându-se, în esenţă, pe limitarea gândirii originale la nivel de masă. Ici-colo mai pot exista minţi strălucite. Întrucât impactul lor nu e puternic. Iar impactul nu e puternic deoarece nu există receptori pentru ideile respective.

Un om care a prins gustul gândirii cu propria lui minte (care astfel este menţinută activă) nu va accepta nimic nefiltrat, neexaminat, va căuta temeiuri, nu va sprijini ideile şi acţiunile violente, va încerca să se comporte aşa încât viaţa lui şi vieţile altora să fie pline de iubire şi bucurie.

Inteligenţa spontană a organismului, lăsată să se manifeste, va produce reţele sociale complexe, evolutive, tot aşa cum a produs reţele neuronale sofisticate, creierele datorită cărora, acum, eu scriu, tu citeşti, iar alţii îşi numără banii din conturile offshore.

La un cu totul alt nivel, persoanele în poziţii de putere ameninţate de exerciţiul gândirii personale sunt... părinţii. Părinţii sunt adesea puşi în dificultate de gândirea inocentă a copiilor, care sesizează cu uşurinţă numeroasele absurdităţi din lumea în care tocmai au venit.

Aceste situaţii sunt foarte neplăcute pentru Eul părintelui. Nu ai cum să te simţi confortabil când un prichindel de 4 ani te întreabă de ce continui să fumezi, în condiţiile în care ştii că fumatul e un

pericol pentru sănătate!

Ce poate fi mai absurd decât a mânca smântână sau carne pentru că așa „TREBUIE"? E necesar... pentru cine? Dacă e necesar pentru mama sau tata, de ce nu mănâncă ei? Dacă astăzi, mâine, poimâine, organismul meu respinge carnea, ce rost are să o mănânc forțat?

Încrederea copilului în senzațiile, nevoile, gândirea și dezvoltarea lui este, cu brutalitate sau cu finețe (prin șantaj) distrusă. Nu e de mirare că oamenii pierd contactul cu unicitatea lor, nu mai simt ce este cu adevărat bun pentru ei și semenii lor, fac alegeri în opoziție cu nevoile lor (pe care nu le mai cunosc) și trec prin viață fără să creeze nimic valoros. Nemulțumiți, plictisiți, iritați sau doar anesteziați, simțind că trăiesc cu adevărat doar în timpul unei crize sau într-o situație limită, imitând părinți sau figuri sociale umflate artificial de televiziuni – iată un tip de viață cu nimic surprinzător în condiții de gândire individuală blocată.

Nu ai cum să fii fericit când încerci să fii altcineva decât cel care ești, când încerci să fii ceea ce societatea te învață, te obligă sau seduce să devii. Este ca și cum ai purta haine care nu sunt mărimea ta, însă cei din jur spun că ți se potrivesc, sunt la modă, au proprietăți termice pe care le vei mai creste și, în plus, au etichete frumoase.

Un om care gândește va căuta să fie el însuși, indiferent ce implică aceasta. Nu spun că va fi imediat fericit, ci că, la un moment dat, fidel fiind propriei inteligențe, va găsi ceea ce îl împlinește, se va vindeca de fricile iraționale și se va așeza în locul pe care Universul i l-a pregătit încă de la bun

început, numai pentru a se odihni înainte de o nouă aventură.

Oamenii separați de propria lor gândire pot fi cu ușurință manipulați, deoarece sunt oameni care se tem. E și normal, când nu simți în tine acel ceva solid pe care să te bazezi pentru a-ți rezolva problemele. Ceea ce mai poți face este să alegi dintre soluțiile pe care ți le propune societatea.

De pildă, dacă ai dureri gastrice, ce poate fi mai la îndemână decât să iei un medicament care să le ușureze? Producătorii vor intra în casa ta, prin intermediul reclamelor de la televizor, și te vor anunța care sunt ultimele pastile și hapuri. Televiziunile, pentru a le lua banii pe publicitate, vor realiza emisiuni mai ușurele, astfel încât să fie urmărite de mai mulți oameni, deci să aibă audiență. Mai mulți oameni, expuși la emisiuni de mai proastă calitate, cu siguranță se vor prosti la rândul lor. (Sunt cinic sau doar am dreptate?) Vor cumpăra ceea ce li se vinde, în acest caz medicamentul pentru dureri de stomac.

E foarte ușor să apelezi la mijloace exterioare, nu trebuie decât să deschizi gura... așa, tată... și să înghiți. Foarte bine! Ce-ar fi însă să te întrebi dacă nu cumva există o legătură între suferința ta gastrică și nervii cotidieni de la serviciu sau ostilitatea pe care o trezește în tine, acasă, soțul tău neglijent și nepăsător?

Dar, pentru a face astfel de conexiuni trebuie să gândești, să conectezi acțiunile dintr-un plan cu efectele din alt plan, să emiți ipoteze și să le verifici, să identifici dinamici, tipare și tendințe de funcționare a ființei tale. Nu-i așa că deja te doare capul?

Cred că toată societatea ar fi întoarsă cu susul în jos dacă un număr semnificativ de oameni curajoși i-ar pune sub semnul întrebării și ar refuza să-i mai accepte gratificațiile seducătoare, regulile nefericite și manipulările perverse.

De exemplu, dacă un om ar refuza o distincție socială (deși o merită) tocmai pentru că vine din partea unui sistem încurcat sau maladiv? Dacă un altul ar refuza să intre într-un restaurant în care se fumează (mâncare + sute de substanțe toxice, interesant meniu)? Dacă un al treilea nu ar mai accepta să plătească taxele locale câtă vreme nu i se explică în ce fel îi sunt cheltuiți banii?

Dacă tu, cititorule, ai refuza să votezi pe cineva care stă în fața unui copac sau privește răsăritul Soarelui și nu simte nimic?! Numai când mă gândesc la această perspectivă și simt un fior de plăcere pe șira spinării... (să fie Kundalini Shakti?)

Nu-mi place societatea în care trăiesc și nici nu pot să mă mut în alta, pentru că nu există alta. Mecanismele sunt aceleași, în unele locuri mai la vedere decât în altele. Îi înțeleg pe cei care se retrag în ashram-uri, kibbutz-uri sau spații alternative, tot așa cum înțeleg aceste opțiuni ca încercări reușite de supraviețuire, nu însă și de schimbare.

Când privesc unele obiceiuri, stereotipuri sau contracte sociale mă simt ca cineva de acum 100 de ani, care nu înțelege de ce negrii sunt discriminați și de ce femeile nu au drept de vot. Acele înțelegeri sociale par acum absurde, însă atunci erau considerate normale, fiind justificate și apărate cu putere.

Probabil peste o altă sută de ani părinții vor face închisoare dacă fumează sau consumă alcool în

casele lor, în prezența copiilor mici, iar cei care nu disting un tei de un plop vor fi amendați. Poate persoanele lacome vor fi spitalizate câteva săptămâni la „dezintoxicare", iar zgârciții și avarii vor fi obligați să mediteze asupra cerului și a risipei de stele.

Universul are posibilități nesfârșite de evoluție, într-adevăr. Aș vrea să contribui la asta, numai că nu prea știu cum. Tu, reflexivul meu însoțitor, știi? Ai gândit suficient de departe sau de adânc cu propria ta minte pentru a intui o modalitate de a așeza lumea înconjurătoare pe baze mai armonioase? Dacă da, te rog, spune-mi!

Promit să nu iau de bun gândul tău, să-l evaluez cu atenție și să mă bucur pentru o sclipire de gândire originală pe un cer plin cu luminițe artificiale, monosexuale.

Până atunci, caut precum Diogene inteligența radioasă și nonviolentă, oameni care îi spun regelui că este gol, rebeli animați de un ideal ceva mai extins decât bunăstarea personală sau a familiei, persoane care-și urmează propria gândire și nu sunt precum oile, oricât de priceput sau măreț ar fi păstorul.

Gândirea individuală, inteligența pe care Universul a presărat-o peste tot în organism, stimulată, apreciată și confirmată, are toate șansele să se dezvolte și să înflorească, proiectând și realizând fără efort o lume mai bună, cu oameni mai generoși, mai relaxați și mai altruiști.

Lumea așa cum arată ea astăzi nu poate fi separată de capacitatea noastră de a gândi, noi, cei care o populăm, și când o examinez cu atenție mi se face atât de rușine încât îmi vine să mă teleportez pe

altă spirală a Galaxiei, doar că nu pot din cauza contractului pe care l-am semnat cu Marele Angajator Cosmic.

Am promis să trăiesc în prezent, cu intensitate și iubire, fără să știu că acesta e un fel de a atrage situații primejdioase, de a perturba status quo-ul, de a înlocui marile răspunsuri securizante cu întrebări și mai mari.

Nu am deloc senzația că iubirea este atât de respectată și prețuită, încât extinderea ei să fie dorită cu putere, nu mi se pare că ceea ce este misterios, invizibil și de nespus contează dincolo de orice clasament etic și nu văd prea bine nevoia de a trăi frumos, fără a exploata, manipula, păcăli sau adormi pe cei din jur, indiferent dacă se numesc oameni, bufnițe, vaci sau alte viețăți care-și văd de treaba lor, fără să se deranjeze.

Nu cred că inteligența este egală cu viclenia, nu văd cum o minte frumoasă, cristalină s-ar putea folosi de o alta pentru a-și atinge scopul și sunt complet depășit de concepția potrivit căreia a fi eficient este o chestie mai deșteaptă decât a fi sănătos.

Dacă am ști să trăim în armonie unii cu alții, muncind pentru bucuria de a ne folosi aptitudinile și nu motivați de lăcomie sau frică, sunt sigur nu doar că am fi mai longevivi, ci și că bolile ar fi mai degrabă un fel de accidente. Deocamdată bolile reprezintă nu excepția, ci regula, ele arătând, fără putință de tăgadă, cât de mult am ieșit din starea de armonie. Din păcate, Universul este astfel construit încât bolile au nevoie de timp pentru a se manifesta, iar prostia nu este ceva care să doară imediat.

Marea problemă stă în faptul că Universul este

interconectat, ceea ce înseamnă că prostia ta mă afectează pe mine (și invers, desigur), prin urmare nu pot sta liniștit, nu pot gusta bucuria decât temporar și nu mă pot retrage într-un loc în care consecințele lipsei de inteligență să nu ajungă, la un moment dat.

Nu am altă soluție decât să comunic cu tine, să te fac atent, să te șochez, poate să-ți trag un bobârnac, sperând astfel să mă ajuți să devenim amândoi mai inteligenți, să ne creștem copiii în spiritul iubirii pentru inteligență mai degrabă decât pentru cunoștințe, și să răspândim în comunitate idealul minților proaspete și originale, care nu iau nimic de la sine înțeles.

Când simți că trăiești cu adevărat?

Când parchezi mașina în fața casei? Când tastezi codul PIN la bancomat? Când îți scoți câinele la plimbare, dimineața? Când îți privești laptop-ul? Mmm... pe cine încerci să păcălești? Ai vrea ca viața viitoare să semene cu asta? Să nu le poți deosebi? Să trăiești această viață din nou și din nou?

Dacă nu ești foarte diferit de mine răspunsul e NU. Iată și argumentele: viața adevărată, aceea în care inima vibrează, în care te simți viu pe deplin, începe în necunoscut, dincolo de ceea ce este familiar și protejat.

Viața creatoare, incitantă, imprevizibilă, este dincolo de coaja oului pe care TREBUIE S-O SPARGI, dacă vrei să simți că trăiești. Zidurile care te apără sunt, simultan, zidurile care te împiedică să trăiești. Taiorul sexy, servieta din piele, masca de siguranță, privirea de câștigător veșnic, acestea sunt edificiile moderne al căror prizonier inocent ești. Distruge-le și avântă-te spre cer. Ieși din tiparele cu care te-ai obișnuit, din modelele prescrise de părinții sau educatorii tăi, învață să zbori, adică să te miști autonom, bazându-te pe PROPRIILE TALE ARIPI.

Dacă nu pleci din cuib, ele nu se vor dezvolta, iar tu nu vei fi viu cu adevărat. Îndepărtează-te puțin de părinți și alte figuri ale autorității, zboară în spații pe care nu le cunoști sau de care te temi, fă din casa în care ai crescut o destinație de tranzit, la care revii când și când.

Mișcă-te în direcții necunoscute, experimentează

câte tipuri de zbor îți poți imagina, accelerează și apoi încetinește, doar pentru a accelera din nou, trăiește intens și periculos (din perspectiva celor care doar se uită), pentru că a zbura ar putea fi UN DAR CARE ȚI SE OFERĂ O SINGURĂ DATĂ.

Înțeleg prin cuib nu doar o casă concretă, ci și tiparele tale de comportament, obișnuințele de a gândi (sau de a nu gândi), valorile în care crezi din motive de aprobare socială, experiențele pe care le repeți fără să le integrezi, mecanismele defensive din a căror strânsoare nu izbutești să te eliberezi.

Erorile de procesare și decodificare a sensului întâmplărilor, emoțiile negative pe care le reciclezi, suferințele secrete care nu-ți dau pace, ostilitățile, angoasele și neputințele de tot felul, iată alte imobile al căror locatar ai devenit, pe nesimțite.

Ascuns în construcția măreață sau în sămânță sau în uterul simbolic al mamei sau înăuntrul oului prețuit de societate, viața încă nu a început pentru tine. Energia aceea teribilă, pulsațiile încântătoare, circulația intensă, dar ordonată – aceasta este viața la care mă refer, pe care o aștepți sau pe care ai putea-o dori, dacă cineva te-ar asigura că există.

Cum oare să ajungi la ea? De ce nu te întrebi altfel? Până când te vei agăța de ceea ce este familiar și securizant, refuzând aventura, riscul, experiența necunoscutului?

Ce poate fi viu și interesant în ceea ce e aproape mereu la fel (cu mici variații)? Unde trăiești senzațiile intense, emoția puternică, fiorul, încântarea, apropierea pericolului? Când ți se pare că viața ta se apropie de limită? Unde este explozia necunoscutului, neliniștea, dar și vraja misterului, care este adâncimea în care pătrunzi, știind că e posibil să nu te mai întorci?

Ce intensitate şi forţă conţine viaţa ta securizată financiar şi profesional, înconjurată de betoane şi sticlă, hrănită sintetic şi conectată, desigur, la Internet?

Debordezi de energie când stai cu ochii în calculator ore-n şir? Cântă ceva în inima ta când planifici, organizezi, evaluezi performanţe? Te umple de putere clădirea în care intri zilnic? Eşti cumva vrăjit de bugete, termene limită, proceduri?

Eu, unul, simt periodic nevoia de pământ adevărat sub picioare, de a fi înconjurat de pomi şi de a simţi ploaia pătrunzându-mi până la piele. Nu mă plictisesc niciodată privind cerul, mi se pare că păsările nu se repetă niciodată în cântecele lor imposibile şi cred că dacă n-ar mai exista răsărituri (din cauza blocurilor turn) aş repeta isprava din 11 septembrie, doar că în alt scop.

Poate că în felul acesta trăiesc sălbaticii, iar eu nu fac decât să le duc dorul, din cauza unor nuclei hipotalamici activaţi în exces. E posibil. Nu văd însă cum 11 luni de muncă nevrotică pot fi compensate de un concediu în străinătate şi câteva weekend-uri, decât dacă vrei cu tot dinadinsul să te amăgeşti, caz în care pot afirma că eşti pierdut(ă) definitiv.

Viaţa petrecută printre abstracţii (ce altceva sunt informaţiile din programele Microsoft?), limitată de pereţi frumos decoraţi şi parchet bine lustruit, nu mi se pare a avea niciun haz. Ea ar putea fi compensată de relaţiile interumane, dacă n-ar fi şi acestea artificializate, politizate, configurate în scopuri adaptative. Tu simţi această realitate sau doar o reprimi fără să-ţi dai seama, înşelat de zerourile din declaraţia de venit? Este viaţa ta cotidiană dinamizată de creativitate, iubire, credinţă, pasiune,

devotament sau ai renunţat demult la ideea că aşa ceva este posibil?

Dacă mă vei întreba ce să pui în loc o să-ţi răspund şmechereşte: de ce nu afli singur? Însă fă-o repede, pentru că deja timpul s-a scurs şi moartea, moartea ta se apropie. Cum ar fi să mori cu un cont barosan în bancă, cu o maşină frumoasă în faţa casei, cu o droaie de fotografii ale locurilor pe care le-ai vizitat şi, cu toate acestea, repet, cu toate acestea, nefericit?

Moartea are această funcţie gestaltistă, îmi vine să spun: restructurează profund perspectiva şi priorităţile, luminează cea ce este nesemnificativ sau prostesc. Într-un sens mai înalt, te deschide către ceea ce este subtil şi impalpabil, prin urmare necunoscut, şi cum ai putea să o accepţi senin şi relaxat dacă toată viaţa ai evitat necunoscutul, riscul, incertitudinea, schimbarea adevărată?

Când eşti relativ tânăr şi câştigi foarte bine, făcând parte sau aspirând legitim la „upper" şi „middle-class", toate aceste întrebări existenţiale par nepotrivite şi enervante. Însă ele nu fac decât să activeze nefericirea, golul, spaimele inconştiente. Companiile de training şi consultanţă, care ar putea sprijini procesul de conştientizare, sunt ele însele prinse în acest angrenaj tragicomic, încercând să repare o comunicare inautentică sau superficială prin metode standardizate, uneori la fel de inautentice.

Trainerii ascunşi în spatele rolului profesional, pozând în persoane dezinvolte şi fără probleme, se luptă la rândul lor cu singurătatea, teama de eşec, pierderile şi doliile neterminate, presiunea succesului şi propria lor prefăcătorie, când sunt suficient de lucizi pentru a o sesiza.

Iată un tablou mai degrabă sumbru al lumii moderne în care trăiesc şi la ale cărei minciuni, când îmi propun, mă adaptez cu mare succes, acceptându-le şi ducându-le mai departe, într-un exerciţiu de virtuozitate socială.

Acum, însă, sunt revoltat şi nu consimt la acest spectacol hilar, sunt însetat de autenticitate şi, deocamdată, mi-o ofer singur, într-o carte care va circula pe sub mână în companiile multinaţionale.

Visez la timpuri în care acestea să devină mai generoase şi mai puţin orientate către profit, oferind produse şi servicii de dragul oamenilor şi nu de dragul portofelelor şi cardurilor VISA. Pentru aceasta ar avea nevoie de ceva ce numesc SIMŢ ECOLOGIC, prin care nu înţeleg doar o preocupare activă pentru Natură, ci şi o orientare către bunăstarea întregului context din care facem parte, indiferent dacă suntem oameni, albine sau pelicani.

Armonia care apare într-un mic spaţiu se poate extinde din aproape în aproape, aşa cred că se poate naşte o lume mai bună, în care noi, cei de azi, probabil nu vom apuca să trăim.

Reflectează: care este cea mai intensă experienţă din viaţa ta? Când ai simţit ceva năvalnic, misterios, iraţional născându-se în tine sau revărsându-se asupra ta? Ai trăit o experienţă pe care să o numeşti „de vârf"? Ai ieşit vreodată din convenţional, confortabil, familiar, călduţ? Te-ar interesa, măcar, ca lucrul acesta să se întâmple în viitor? Poate fi viaţa şi altfel decât stabilă şi seacă, plină de realizări materiale şi goală de conţinut?

Frământările sufleteşti, sensurile şi semnificaţiile care îţi scapă, evenimentele care se împletesc în jurul tău după tipare care le depăşesc,

resorturile adânci de comportament pe care nu le poţi controla şi nici măcar înţelege, opţiunile secrete pe care le conţin experienţele şi proiectele de viaţă, disponibilităţile pe care le blochezi şi nevoile altora în care eşti ancorat, suferinţa şi emoţiile pe care le atribui, angajamentele de care fugi – iată doar câteva repere ale unei vieţi orientate spre împlinire, cu vârfuri de intensitate savuroase sau zguduitoare.

Pe partea cealaltă, văd o viaţă desfăşurată în teamă sau ignoranţă sau, mai bine zis, devorată de aceşti doi demoni, înconjurată de însemnele exterioare ale succesului material, preţuită nevrotic de grupul sau comunitatea căreia îi aparţine, fără gust, fără bucuria descoperirii şi înţelegerii Sinelui, fără emoţia explorării aspectelor sălbatice sau adânci ale sufletului tău, fără îndoiala că ceea ce faci bun acum ar putea fi o prostie mâine, deoarece viaţa este dinamică, schimbătoare, clocotind de posibilităţi, opţiuni şi contexte noi.

Te invit să examinezi regulile pe care ai fost învăţat sau constrâns să le urmezi, să pui sub semnul întrebării comportamentele pe care le imiţi, atitudinile rigide şi rolurile care au pus stăpânire pe tine. Observă cât eşti de original, cum anume creezi noutate şi prospeţime în propria ta viaţă, dacă te bazezi pe răspunsuri de-a gata, furnizate de mama, tata, formatorul de opinie de la televizor, supervizorul sau maestrul tău spiritual, oameni cărora le atribui prea mult din propria ta capacitate de înţelegere, riscând să devii o marionetă adaptată, înstrăinată de potenţialul tău creativ şi, la un moment dat, istovit.

Lasă-i pe toţi aceşti oameni puţin deoparte, studiază-te mai mult pe tine, desfăşoară-ţi ghemul

interior, pătrunde în ceea ce este codificat, ţinut în rezervă, nemanifestat sau blocat.

Separă-te de ceea ce alţii au pus în tine, din nevoia lor de a se împlini, a-şi uşura suferinţa, a-şi compensa frustrările sau a se prelungi narcisic. Diferenţiază-te de percepţii, ostilităţi şi frici care nu îţi aparţin, pe care persoanele de relaţie primară le-au depozitat în tine, află care-ţi sunt trebuinţele inautentice şi satisfacţiile substitutive, nevoile timpurii la care eşti fixat, interesele şi dorinţele pe care le-ai îngropat dezamăgit sau disperat.

Clarifică-ţi experienţele insuportabile, contactele cu exteriorul care te lezează, te deprimă sau te „încarcă", exigenţele stupide şi standardele la înălţimea cărora încerci să fii, instanţele restrictive şi fals moralizatoare pe care le-ai internalizat.

Şi poate mai presus de toate, caută să afli ce fel de iubire lipseşte din viaţa ta, a cui sau către cine, de la cine ai aşteptat în zadar afecţiune şi pe cine refuzi să mângâi, în ce momente critice ţi-au lipsit tandreţea, încurajarea, lauda, recunoaşterea şi cum repeţi aceste modele, privându-i, la rândul tău, pe alţii.

Dacă e ceva ce trebuie recuperat şi cunoscut, dincolo de orice analiză psihologică sofisticată, mai mult decât orice mecanisme de apărare evaluate şi demontate, mai important decât toate developările şi decriptările simbolice de care eu însumi sunt vrăjit uneori, ei bine, cred că acest ceva este iubirea pe care o poţi oferi sau cere ACUM, mângâierea pe care o poţi solicita sau îţi face plăcere să o dăruieşti, atingerea simplă, dar emoţionantă, căldura pe care o radiezi sau spre care te îndrepţi conştient, îmbrăţişarea de care nu te mai temi şi în care nu rămâi ancorat, intimitatea pe care o explorezi pas cu pas, responsabil.

Sunt din ce în ce mai convins că psihoterapiile verbale au limite pe care nu le pot depăşi, reguli ale abstinenţei (în sens psihanalitic) care se opun, la un moment dat, vindecării. Cred că o atingere caldă face mai mult, uneori, decât o cascadă de interpretări savante şi planuri interconectate, accesate în cheie simbolică. Poate aceasta este doar propria mea disponibilitate pentru contact kinestezic şi nevoia de exprimare, alimentată de o Anahata Chakra dinamizată. La fel de bine poate fi trezirea la realitatea unui alt fel de nivel vibrator, detaşat de convenţii sociale ridicole şi de reguli moţofleţe (oare ce-o însemna?), după un îndelungat vis analitic, populat cu pulsiuni, rezistenţe, transferuri şi contratransferuri, defense, proiecţii şi simboluri.

Cred că Dumnezeu iubeşte echilibrul, motiv pentru care sănătatea nu poate fi decât întâlnirea armonioasă dintre MINTE şi CORP. Orice exces creează probleme şi blocaje. Este important să gândeşti, să înţelegi, să ai acces la semnificaţii, să vezi lucrurile în perspectivă, să sesizezi planurile şi circulaţia sensurilor. Şi la fel de important este să atingi, să te mişti, să-ţi întinzi şi să-ţi contracţi muşchii, să te roteşti, să te răsuceşti, să-ţi menţii echilibrul, să-ţi soliciţi articulaţiile, să fii mobil, să-ţi păstrezi sau să-ţi recuperezi flexibilitatea, să simţi energia curgând prin tine asemenea sângelui, să eliberezi tensiunea musculară, să te apleci, să te arcuieşti, să-ţi repartizezi altfel greutatea, să formezi unghiuri sau figuri geometrice.

Toate aceste aspecte de fineţe ale vieţii sunt practic ignorate în psihoterapiile strict verbale, ca şi cum omul nu ar avea corp sau corpul ar fi ceva neînsemnat, lipsit de inteligenţă.

Senzaţia mea este exact opusă. Corpul îmi pare a concentra în cel mai mare grad inteligenţa Universului. Este un fel de lucrare de doctorat a Naturii, punctul cel mai înalt pe care l-a atins în încercarea de a crea sisteme complexe.

Pentru mine, o carte de biologie este un tratat religios, care vorbeşte despre inteligenţa infinită a lui Dumnezeu, despre priceperea Lui de a conecta şi armoniza totul. Medicii ar trebui să fie mistici, la fel şi sportivii, dansatorii, kinetoterapeuţii.

În comparaţie cu inteligenţa înmagazinată în corp, gândirea discursivă, vehiculând idei în haina cuvintelor (ceea ce fac şi eu, chiar acum) e un fel de prichindel care se crede arhitect, construind castele de nisip pe malul mării.

Sunt convins că mobilizând creativ corpul se poate activa inteligenţa organică şi debloca viaţa emoţională, ipoteză pe care sunt hotărât să o verific în viitor, deoarece m-am săturat de propria mea prostie linearizată afişată, după cum poţi constata, în public.

M-ai putea întreba de ce sportivii nu sunt, în acest caz, monumente de gândire creatoare, exemple de chibzuinţă şi judecată limpede. O sinapsă poznaşă se activează şi îmi reaminteşte câţiva fotbalişti care apar la televizor, fentând gramatica şi marcând goluri în poarta ideilor.

Răspunsurile sunt simple. Mai întâi, cei angajaţi în diferite discipline sportive sunt captivii unor mişcări stereotipizate, care le asigură performanţele. Când vorbesc despre accesul la inteligenţa ascunsă în corp, eu mă refer la mişcări variate, creative, complexe, elaborate, care antrenează dinamic şi surprinzător fibrele musculare, articulaţiile, coloana vertebrală, fibrele nervoase, organele interne şi chiar glandele endocrine.

Apoi, tot aşa cum gânditorii privilegiază capul şi uită de corp, sportivii exaltă corpul şi subestimează investigaţia raţională, înţelegerea legăturilor multiple, analiza contradicţiilor, interpretarea semnelor, conectarea diferitelor conţinuturi psihice.

Am făcut sport de performanţă, am păstrat o minimă legătură cu lumea sportului şi nu spun despre sportivi că ar fi proşti. Dimpotrivă, majoritatea au o gândire sănătoasă, care îi fereşte de capcanele în care cad intelectualii şi şoarecii de bibliotecă sau, mai nou, consumatorii fideli ai caşcavalului Google.

Afirm însă, pe deplin responsabil, despre sportiv, că nu deţine fineţea hermeneutului (un sportiv se va întreba ce înseamnă acest cuvânt), nu este un obişnuit al analizei, nu ştie să jongleze cu ipoteze multiple şi să se mişte liber printre variabile şi posibilităţi abstracte.

Tocmai de aceea văd în interacţiunea echilibrată dintre minte şi corp suportul unei dezvoltări creatoare, adaptată la modelele arhetipale şi minunate ale Viului. Un psihoterapeut care circulă cu maşina, stă ore în şir pe fotoliu, înţepenind sau mişcându-şi rigid corpul şi, în plus, se mai şi împiedică sau alunecă, fisurându-şi coastele, nu este mai bine aşezat în existenţă decât un maestru al mişcării, dezinvolt şi flexibil, care nu poate conecta câteva fapte aparent disparate şi nu înţelege cum în spatele unui comportament agresiv, dur sau dispreţuitor, se află vulnerabilitate şi fragilitate emoţională.

Eu însumi mă regăsesc în aceste două categorii aşa că, cititorule supărat, dacă te pregăteşti să mă critici, află că am făcut-o cu mult înaintea ta.

Oricât ar fi de dureros ADEVĂRUL, cred că el trebuie spus şi asumat, asta dacă nu cumva ideea folosirii echilibrate a minţii şi a corpului, în viaţa de zi cu zi, nu este decât o bazaconie, născută dintr-o minte privată de proteine animale şi cofeină.

Fiind suprasaturat în cuvinte, analize şi operaţii lineare, îmi propun serios să reabilitez corpul, să îi provoc exprimarea, să-i identific blocajele, să-i cercetez secretele ascunse în unduiri, extensii şi torsiuni, să îl mişc în feluri care par stranii sau imposibile, pentru a-i elibera puterea de creştere şi transformare.

Corpul este sediul unor experienţe intense, vii, fascinante, experienţe pentru care nu este necesar să rulezi nebuneşte „pe motor", punându-ţi viaţa în pericol, nici să te caţeri pe stânci antipatice, riscând să te alegi cu un handicap locomotor.

Şi ar mai fi şi explorarea conştientă a sexualităţii (sexualitatea ţine de corp, nu crezi?), un subiect seducător şi exploziv, în care prefer, deocamdată, să nu intru (adică să nu-l penetrez!), pentru a-ţi menaja pulsiunile şi angoasele atent raţionalizate.

Într-un cuvânt, viaţa trăită unificator, orientată spre activarea potenţialului latent şi creştere sănătoasă, în armonie cu proiectul de evoluţie cosmică, generatoare de încântare şi recunoştinţă, punctată de linişte şi împăcare, nu o văd separată nici de minte, nici de corp.

Gândind social, asimetria pe care o percep acum este în dauna corpului, nu în sensul că nu i se acordă

atenţie corpului (ba dimpotrivă, e suficient să privim reclamele de la televizor), ci în sensul că este subutilizat, blocat, negat în ceea ce are genial şi provocator.

Cu câteva mici excepţii, insignifiante la scară socială, corpul este NECUNOSCUT în resorturile şi mecanismele lui subtile, în dinamica polarizărilor cu mintea şi în conexiunile cu ceea ce este eteric, fin, invizibil.

Eu văd în viitor sau doar visez cu ochii deschişi o revoluţie a corpului, o descoperire a inteligenţei lui spontane, o comunicare conştientă şi uimită cu ceea ce are el tezaurizat, arhivat sau codificat.

În condiţiile în care computerul şi tehnologia în general au pus stăpânire pe oameni, mişcarea spre polul opus, spre ceea ce e natural, viu, devine imperativă. Şi ce altceva poate fi mai profund natural decât corpul în care te afli, în care te mişti şi dormi, te aşezi şi te deplasezi, care îţi vorbeşte în limbajul lui secret şi ţipă sau protestează îmbolnăvindu-se?

Oamenii explorează munţii, oceanele, Luna, fără a fi încheiat propria lor cunoaştere, fără a fi cercetat munţii şi prăpăstiile interioare, adâncimile propriei lor fiinţe. Viaţa împlinită este asemenea sângelui, care ajunge în orice punct al fiinţei, graţie capilarelor. Ea înseamnă CIRCULAŢIE, EXTINDERE, EXPRIMARE. Aceasta este înţelegerea pe care am încercat să o „extind" către tine şi voi continua să o fac, doar că acum mă opresc, deoarece mă dor degetele. (Să-mi iau un laptop sau o secretară?)

Ce anume dăruieşti Universului?

Îţi propun să-ţi imaginezi că nu te-ai născut întâmplător pe Pământ. Ai venit aici pentru a învăţa, cu siguranţă, dar şi pentru a oferi ceva celor din jur. Este ceva ce doar tu poţi oferi. Este un talent, o aptitudine, o disponibilitate, un set de resurse. Acest ceva îl numesc **DARUL TĂU**, contribuţie pe care o poţi aduce la bunăstarea Întregului.

Nimeni nu mai are un dar **EXACT** ca al tău. Acest dar l-ai primit de la Dumnezeu cu misiunea de a-l oferi Universului. Folosind cuvinte mari, el reprezintă **MISIUNEA TA ÎN VIAŢĂ**, misiune pe care nu mai poţi să o negociezi, deoarece a fost deja aleasă.

Ai de făcut doar două lucruri.

Unu: să îţi descoperi darul.

Doi: să îl oferi.

Partea cu descoperirea e oarecum complicată. **CARE ESTE DARUL TĂU?** Cum ştii asta? Îţi voi oferi două criterii de recunoaştere, care trebuie întrunite simultan. În primul rând, darul tău este **CEEA CE FACI ATUNCI CÂND NU ŞTII CÂND TRECE TIMPUL**. Poate îţi place să desenezi ore-n şir. Poate eşti în stare să joci fotbal până nu se mai vede mingea. Poate îţi place să scrii, cum e cazul meu, şi nu-ţi mai dai seama când au trecut 4 ore. Poate creezi programe pentru calculator şi uiţi să mai mănânci. Orice activitate care te scoate din timp, te deconectează de la trecerea timpului, te face să uiţi de facturi, de politicieni corupţi, de prieteni, poate fi darul tău. Adică nu chiar orice

activitate! Şi când bei până cazi pe sub masă pierzi noţiunea timpului. Nici când dormi nu ştii când trece timpul. Aşa ajungem la cel de-al doilea criteriu, corelat cu primul. Darul tău este acea activitate prin care ridici nivelul bunăstării colective sau al conştiinţei colective. Cu alte cuvinte, exerciţiul darului are **UN SENS SOCIAL**. Oferindu-ţi darul, tu împingi viaţa mai departe, pe un nivel superior, o faci să fie mai frumoasă, mai bogată, mai elevată, mai subtilă, mai luminoasă.

Când îţi oferi darul, beneficiezi şi tu (motivaţie egocentrică) şi un altul (motivaţie altruistă). Nu e nimic în neregulă în faptul că te bucuri şi tu şi alţii. Dimpotrivă, acesta este un semn al integrării. Cei care visează doar la acţiuni altruiste sunt prinşi în tipare ale sacrificiului nevrotic, pe care ar merita să le exploreze mai adânc. Cel care, având o pâine, o dăruieşte, fără să păstreze o parte pentru el, va muri în curând, înnobilat de prostia lui şi incapabil să mai ajute pe cineva, în viitor.

Şi acum să mergem cu imaginaţia şi mai departe. Ce crezi că se întâmplă când nu-ţi intuieşti darul sau refuzi să-l oferi? Vine cineva să te implore? Eşti răpit de extratereştri? Apar semne pe cer, special pentru tine? Nimic din toate acestea. Dacă îţi blochezi darul, viaţa începe să-ţi transmită avertismente, mesaje de trezire, mai mult sau mai puţin neplăcute. Registrul e variat: accidente, boli, despărţiri, crize, situaţii-limită.

De ce face asta? Pentru că **ARE NEVOIE DE DARUL TĂU**, îl aşteaptă, nu poate merge mai departe. Indiferent dacă te umfli în pene sau nu, află că eşti o rotiţă de neînlocuit în economia Creaţiei. Dumnezeu nu a mai creat pe nimeni la fel ca tine.

Ești absolut unic. Ai ceva de comunicat sau de oferit lumii într-un fel care este doar al tău și nu se va mai repeta niciodată, până la sfârșitul timpurilor.

Înțelegi miza? Viața te lovește pentru a te trezi, este perturbată de refuzul, neglijența sau iresponsabilitatea ta. Scopul loviturii este **SĂ TE TRANSFORMI**, să-ți revii din starea de letargie, să-ți duci la capăt angajamentul luat înainte de a te naște.

În altă ordine de idei, când începi să-ți oferi darul, toate energiile Universului te susțin, deoarece tu oferi exact ce Universul are nevoie. Sincronicități, întâlniri providențiale, șanse nesperate – iată reacția Universului. El îți mulțumește, te recompensează, te încurajează, te sprijină.

Te integrezi natural în curgerea universală, în proces, în **FLUXUL CREATOR AL VIEȚII** și atingi spontan ceea ce ai nevoie pentru a oferi darul tău în continuare. Și acum o să-ți spun cum te simți când îți oferi darul.

Te simți ușor, liber, curgător, proaspăt, viu, creativ, deschis, stimulat, activ, interesat, curios. Poate vrei să știi cum e când nu știi care îți este darul, nu-ți pasă de el și tratezi totul cu superficialitate. Iată ce se întâmplă: energia ta înțepenește, stagnează, te simți blocat, neinspirat, în impas, plictisit, fără vigoare, greoi.

DARUL TĂU ESTE POTENȚIALUL TĂU. Exprimarea potențialului îți aduce bucurie, blocarea lui te frustrează, te întristează, te înfurie. Toate aceste lucruri le poți nega sau deplasa, le poți atribui altora, poți căuta și găsi „țapi ispășitori". Aceste strategii inconștiente nu-ți vor rezolva problema.

Vei continua să simți că ceva esențial lipsește

din viața ta, vei avea un sentiment de gol sau neîmpliniri pe care te poți strădui să-l umpli cu satisfacții substitutive, sofisticate sau primitive. Când împărtășești cu ceilalți, când participi la Viață și o ajuți să se dezvolte este imposibil să nu ai momente intense de fericire. Desigur, ai nevoie de disciplină, de exercițiu, de devotament. Acestea sunt aspectele tehnice ale misiunii. Muncești pentru a-ți oferi darul, însă munca ta e una specială, pe care o voi descrie în continuare.

Munca pe care o depui atunci când îți oferi darul nu este propriu-zis muncă. Este mai mult **JOC**. Ce este jocul? Este ceva ce faci de dragul acelui ceva, o acțiune pe care o realizezi pentru ea însăși, detașat de rezultatele ei. Munca pe care o faci cu plăcere se numește joc. Efortul pe care îl depui cu plăcere face parte din joc. Darul pe care îl oferi îți face plăcere să-l oferi din nou... și din nou... și din nou... și din nou. Nu te plictisești niciodată, nu stai cu ochii pe ceas, pe calendar, pe telefon sau pe yahoo messenger.

Cunoști această senzație minunată? Să realizezi ceva cu plăcere, **DE DRAGUL ACELUI LUCRU**, pentru că te bucură **PROCESUL** în primul rând și în al doilea rând **REZULTATUL**. Munca iluminată, darul pe care îl oferi dezinvolt, activitatea pentru care ești dispus să sacrifici orice altceva, care te **ATRAGE CA UN MAGNET**, te stimulează, te bucură, te pune în vibrație – iată jocul pe care Dumnezeu ți-l propune, făcându-ți cu ochiul. În același timp, El îți oferă numeroase alte tentații, ajutându-te să descoperi cât de matur ai devenit, după atâtea amar de vieți. Ispita securității materiale (sinecura), puterea de a decide pentru alți oameni,

piedestalul social, notorietatea, plăcerile senzoriale, judecata morală – un întreg evantai de seducții divine, alocate cu meșteșug lui Mefistofel.

În viziunea mea, a fi matur înseamnă a risca pentru a fi tu însuți. Îți asumi responsabilitatea pentru darul tău și îl oferi. Mama se împotrivește, tata spune că nu se poate trăi din așa ceva, iubita crede că e prea periculos, partenerul e convins că nu știi pe ce lume te afli, prietenii te întreabă dacă te-ai născut cumva ieri, amicii zâmbesc îngăduitor.

Însă dacă te uiți atent, toți acești oameni au ceva în comun: nu știu cum e să trăiești cu un scop care să te mistuie și, în același timp, să-ți dea putere, să simți, în interior, o presiune care te îndeamnă să faci mai mult, să îndrăznești, să riști.

Niciunul nu știe cum e să stai până noaptea târziu și să te trezești dimineața devreme, impulsionat de ceva irațional, dar magnific, ceva ce face ca viața ta să aibă savoare și sens. Sau poate au știut și ei, la un moment dat, și este prea dureros acum să asiste sau să încurajeze un proces de care s-au disociat, pe care l-au îngropat sub straturi bine căptușite cu mii de dolari, funcții și avantaje sociale.

Deși pare de necrezut, te asigur că ceva în inima lor plânge. Este dureros să constați că ai crescut într-o direcție greșită, să simți că drumul pe care mergi nu este al tău și, în curând, se va înfunda, și te gândești că ar trebui să o iei de la capăt. Cum ar putea un om pe care lumea competitivă l-a hipnotizat cu pietrele ei colorate, aparent prețioase, să se trezească și să accepte că a venit pe Pământ, de fapt, pentru altceva? Este mult mai confortabil să coalizeze cu cei asemeni lui și, la unison, să-i descurajeze sau să-i critice pe cei care se străduiesc să fie ei înșiși, să-și exprime

individualitatea, să fie originali.

Oamenii care nu și-au trădat impulsiunile naturii profunde, care nu și-au negat interiorul pentru prosperitate și aprobare socială, care au rămas fideli experienței lor lăuntrice reprezintă un disconfort pentru ceilalți, un fel de sulă în coasta societății.

Lucrul cel mai interesant este că dacă îi îndepărtezi apar alții în loc. Pământul este alimentat mereu cu astfel de persoane, fără niciun pericol de suprapopulare. Viața are nevoie de echilibru și facilitează, la nesfârșit, apariția unor ființe rebele, creative, nonconformiste, care văd cu claritate ipocrizia și absurdul anumitor valori și comportamente sociale, care polarizează fără efort atenția tinerilor (în primul rând) și care, destul de frecvent, sunt mustrați, discreditați sau izolați social.

Deși pare un fenomen vechi de când lumea, am senzația că intrăm într-o epocă diferită (era Vărsătorului?), cu oameni mult mai disponibili în a evalua critic temeiurile mecanismelor sociale, mai deschiși către schimbare și reașezare a valorilor, în acord cu nevoile autentice ale naturii umane. Dacă această senzație este altceva decât un optimism compensator și defensiv, avem toate motivele să ne bucurăm, deoarece ne așteaptă o lume mai sănătoasă.

Practica psihoterapiei, efortul de a înțelege cum se naște, este menținută sau amplificată suferința umană, m-au apropiat de ideea că societatea este „puțin" nevrotică și ai nevoie de măiestrie pentru a-i face față. Trăim într-un ocean de condiționări sociale, în care suntem expuși din clipa primei respirații și care se insinuează în viață, asemenea unor șerpi invizibili, până la punctul în care ajungem

să apărăm cu putere exact normele și credințele care ne distrug pe interior.

A face psihoterapie e ca și cum ai ajuta la vindecarea unui picior luxat, datorită mersului pe o suprafață alunecoasă. Piciorul se vindecă, dar suprafața rămâne periculoasă! Cine se ocupă de ea, cine aduce puțin nisip sau o semnalizează măcar, pentru a fi ocolită?

Din acest punct de vedere, practica psihoterapeutică are ceva dramatic, iar terapeutul îmi pare un fel de Sisif, specializat în împingerea bolovanilor către vârfuri etern inaccesibile. Un client care iese din terapie, restructurat, „intră" în aceeași lume care l-a dezechilibrat. El își poate schimba locul de muncă, familia, prietenii, însă nu poate schimba „aerul" pe care îl respiră. „Aerul", adică înțelegerile sociale, convențiile etice, lingvistice, filosofice, religioase, acordurile tacite și modelele de comportament valorizate social, toate acestea rămân aceleași, dacă nu cumva sunt percepute mai dureros, deoarece acum este mult mai conștient.

Mecanismele de coping sunt altele, ai învățat strategii noi, ți-ai accesat resurse necunoscute sau blocate, foarte frumos! Ce te faci însă cu scena pe care ești invitat să joci, care a rămas neschimbată? Tu revii transformat într-o lume veche, care continuă să te condiționeze și să te manipuleze în feluri care, oricât de lucid ai fi, uneori îți scapă. Vei apela din nou la recuzita de măști? Îți vei căuta un rol mai puțin toxic? Sau îți vei arăta chipul adevărat, conștient fiind că asta nu-ți va aduce decât probleme?

Alte orientări terapeutice își propun doar obiective cu finalitate adaptativă pentru client, în sensul de a-i întări Eul și a-l ajuta să suporte lumea

în care trăiește. Ele nu sunt, astfel, decât agenți interesați în perpetuarea jocurilor sociale, câștigând binișor de pe urma lor.

M-aș bucura pentru astfel de țeluri dacă n-aș ști că viața e mult mai mult decât ceva „suportabil", la care te „adaptezi". Viața este, sau poate fi, sărbătoare și bucurie! Viața poate fi încântătoare și fericită, numai că nu poți trăi aceste experiențe separat de alții și înțeleg prin „alții" nu doar oameni, ci și copaci, păsări, furnici, apă și aer. Nu văd cum cineva poate fi fericit în lumea noastră prea multă vreme, în condițiile în care alții suferă, se tem, manipulează, sunt dezamăgiți, abuzați sau luptă pentru putere. Înțeleptul însingurat din Himalaya, care trimite unde pozitive în întreaga lume, este condamnat să iasă din solitudinea lui spiritualizată, pentru a participa mai activ la un Univers care îl conține.

Noi suntem atât de intens interconectați încât nu ne putem separa de suferințele altor ființe. Facem parte din mii de rețele subtile, ne trimitem energii misterioase unii altora, la sute de kilometri distanță; e nevoie, prin urmare, de un efort colectiv, inteligent orientat, pentru a fi împliniți.

În acest context mohorât pe care îl descriu, poate dintr-o tendință depresivă a minții mele (Saturn în tranzit prin casa întâi), procesul social cel mai urgent de activat, asanat și transformat îmi pare a fi **EDUCAȚIA**. Educația are nevoie de reforme la toate nivelurile și mă întreb, retoric, oare cine să o facă?

Na, ce m-am găsit eu, marele deștept! Mă și văd, la televizor, conferențiind dubios pe tema rolurilor, statusurilor și identităților sociale pe care le asumăm, fără nicio reflecție critică. Pe un alt

canal, încă un individ, mai talentat ca mine, explică în amănunt mecanismele nevrotice ale comunicării sociale. În același timp, la radio, o doamnă respectabilă radiografiază elegant specimenele sistemului universitar, preocupată să îi convingă pe greieri că sunt furnici și pe furnici că sunt albine.

Închei aici acest mic delir transfigurator. Ceea ce pot cu adevărat să fac, dacă tot m-am apucat să debitez despre daruri, este să arăt cum educația din copilărie poate sprijini exprimarea potențialului individual. Dragi părinți, este foarte simplu! Aproape că nu aveți nimic de făcut. Oferiți hrană și adăpost, cumpărați hăinuțe, interziceți salturile de la etajele superioare, exersați voi înșivă bunele maniere și bucurați-vă pentru tot ce copilul manifestă, înțelege, testează, inventează sau distruge (dacă nu costă mai mult de 100 RON).

Copiii aduc, din lumea din care vin, comori neasemuite, care trebuie vegheate pentru a nu fi furate. Darul specific al unui copil va fi ușor de observat dacă nu este obligat să facă tot felul de lucruri la modă, dezirabile doar pentru specialiștii care câștigă de pe urma lor. Da, îi poți sprijini, stimula, confirma și recompensa în ceea ce lui îi vine să facă, este constructiv și pro-social, însă este absurd să îl forțezi să înoate dacă el urăște apa cu clor a bazinului sau să meargă pe bicicletă dacă el vrea să alerge desculț prin iarbă.

Există un respect fundamental la care un copil are dreptul, respect pentru sâmburii de viață din el, pentru potențialul lui deocamdată secret, pentru amprenta sa unică pe care o poate lăsa asupra lumii.

Din păcate, educatorii, adesea, nu rezistă seducției puterii, căci ce relație interpersonală are un grad mai

mare de asimetrie decât cea dintre un copil neajutorat și dependent și un părinte? Mult prea frecvent, în copii sunt depozitate fricile și neîmplinirile lumii adulte, sunt create vinovății exagerate, sunt comprimate agresivitatea și curiozitatea sexuală, în loc de a fi canalizate armonios.

Pentru a face față, copiii încep să renunțe la părți din ei înșiși, învață minciunile sociale cu rol adaptativ, probează măști, pierd contactul cu aspecte ale Sinelui despre care nu știu sigur dacă vor fi acceptate sau iubite. Nu e de mirare că, peste ani, cineva se întreabă, dezorientat, ce are cu adevărat de oferit lumii, care îi este drumul hărăzit, ce ar putea face cu bucurie, fără să se vaite de salariu sau șefi. După mine, nu ar fi nevoie decât de atât: iubirea naturală a unui părinte, umilința binefăcătoare a înțelegerii că nu-i aparține și bucuria de a descoperi ceea ce el, copilul, poate fi, dacă evoluția lui spontană nu este împiedicată.

Viața nu merge înapoi, se reinventează la nesfârșit și trimite pe Pământ soli fără număr, inocenți și iubitori, doar-doar oamenii mari vor consimți să învețe ceva. Însă oamenii mari, „maturi", acceptă foarte greu să renunțe la ideile și jucăriile lor, chiar dacă acestea din urmă sunt de proastă calitate, absurde și distructive.

Copiii privilegiați, care au fost încurajați să rămână în contact cu natura lor, pe cât posibil, fără să o falsifice sau să o pervertească, au devenit mai târziu adulți relativ integrați, conștienți de ceea ce au de făcut pe lumea asta și făcând exact acest lucru, cu dragoste, cu grație, la fel de natural precum curgerea unei ape.

Când ești conectat la Sine, darul pe care îl ai de oferit este chiar **MUNCA TA**, munca pe care o

realizezi cu **DRAG**, către care te îndrepți dimineața cu inima ușoară și ale cărei rezultate sunt secundare, tocmai pentru că ești focalizat pe proces. Să-ți dau câteva exemple concrete, în cazul în care duhul teoriei mele îți ocolește experiența de viață. Cineva joacă fotbal nu pentru a-și învinge adversarii, ci pentru plăcerea de a juca. Se antrenează, aleargă, driblează, intră în combinații, uneori este faultat, toate acestea din bucuria de a juca fotbal. Nu îl interesează scorul, însă nu e deranjat atunci când câștigă. Zâmbește pe teren, dă mâna cu adversarii, se bucură ca un copil când marchează. În fotbalul profesionist nu știu dacă există așa ceva. Totuși, ai auzit de unul, cum îi zice... cum îi zice... Ronaldinho!

Altcineva cântă la chitară. Acceptă să apară pe scenă nu pentru a culege aplauze, ci pentru bucuria de a cânta, plăcerea de a împărtăși cu alții meșteșugul lui. Se bucură și pentru aplauze, premii, comentarii laudative, însă nu pentru ele exersează 6 ore pe zi. Lui îi place muzica, pur și simplu.

Altcineva este profesor pentru bucuria de a-și împărtăși cunoașterea, pentru plăcerea de a stimula dorința de cunoaștere a elevilor sau studenților, pentru provocarea de a le facilita accesul la înțelegere. Nu urmărește să obțină grade, titluri, recunoaștere, admirație. Când aceste recompense vin, le primește, poate un pic stânjenit, dar nu le așteaptă, nu stă cu gândul la ele, nu suferă dacă întârzie sau lipsesc.

Și acum, să ducem concretizarea pe cele mai înalte culmi. Tu cum îți percepi propria muncă? Te bucuri de ea? O iubești? Arzi de nerăbdare să o realizezi? Te incită, te schimbă, te încarcă pozitiv, te

încântă? Sau te exasperează, te enervează, îți blochează resursele, te plictisește, te prostește, te îmbolnăvește?

Pleci către serviciu vesel, vioi, fericit sau acestea sunt stările pe care le ai când pleci **DE LA SERVICIU**, când vin sfârșiturile de săptămână, zilele libere sau concediile? Dacă răspunsul este „da" la ultima parte a întrebării, singura consolare pe care o poți avea este că în situația ta sunt mulți oameni. Nu crezi? Privește-le chipurile dimineața, în metrou, în autobuz, la volanul mașinilor. Poate sunt doar rutele pe care circul și atunci, evident, mă înșel. Poate cei care solicită consiliere și asistență terapeutică sunt cazuri excepționale, oameni ghinioniști, obligați de circumstanțe să facă ceea ce nu le place. Poate că societatea, de fapt, e constituită din oameni împliniți, care nu și-au găsit vocația și au făcut alegeri de carieră consonante cu nevoile și posibilitățile lor.

Totuși... de ce simt că nu mă înșel?

Am această impresie stranie că puțini oameni sunt la locul lor, deoarece au fost atenți și suficient de curajoși pentru a-și asculta chemarea. Cuvântul „vocație" e foarte frumos și sugestiv. El vine din latinescul „vox", care înseamnă „voce". Nu e minunat? Există un fel de voce înăuntrul tău, care îți spune încotro să te îndrepți și ce este cel mai bine pentru tine. Din păcate, este o voce discretă, blândă, adesea acoperită de țipetele și zbieretele celor din jur, ei înșiși pierduți într-o mare de zgomote.

La noi și aiurea, opțiunile profesionale sunt pragmatice, orientate către profit. Oamenii se fac avocați, notari, consultanți financiari, economiști etc. nu pentru că mor de dragul acestor meserii, ci pentru

că se câștigă bine din ele. Își deschid afaceri care promit profituri considerabile, fac investiții în domenii de viitor.

Aceste calcule par corecte. În realitate, ele sunt eronate.

Întreabă-te, indiferent câte sute de mii de euro câștigi, dacă nu cumva, exact în același timp, îți pierzi sufletul. Adesea îți distrugi sănătatea, doar că asta se va vedea mai târziu, după ce îți consumi resursele specifice tinereții. Îți îngropi visele, te rupi de părți sensibile și creative din tine, îți blochezi energiile.

Toate acestea au un preț, însă niciun contabil nu îl va calcula, deoarece sufletul nu este cuantificabil. Nici măcar corpul nu poate fi evaluat. Cât te costă să-ți distrugi ochii, stomacul, ficatul, nervii?

Poate îți-dai singur(ă) seama că **NU MERITĂ**. Viața nu e orientată către profit. Milioane de stele strălucesc pe cer. Pentru cine? Pentru nimeni, doar consumă combustibil. Natura face o risipă imensă, în marele ei experiment de a-și revela potențialul. Economiștii lui Dumnezeu, se pare, au fost de mult concediați.

În marea carte a Vieții, existența ta actuală este doar un capitol. Mă gândesc, în sinea mea, că l-ai putea scrie frumos, dăruind cu generozitate ceea ce ai primit, la rândul tău. Cartea, oricum, nu se termină niciodată. Pe pagina următoare începe un capitol nou.

Oare părinții pot fi educați?

O gâgâlice de 4 ani dă televizorul la maxim, tocmai atunci când vrei să te odihnești puțin, după o zi extenuantă. Îl rogi să modifice volumul, astfel încât să nu afle chiar toată strada despre ultimele neînțelegeri dintre Tom și Jerry. Nicio reacție. Tăcere deplină (la figurat, desigur). Pe un ton care nu anunță nimic bun, corespunzător nivelului de alertă de pe aeroport, vestind iminența unui atac terorist, îți repeți cererea. E clar, ești ignorat cu bună știință.

Acela e momentul în care explodezi. Te ridici din pat purtat de o furie de gradul 6 pe scara cu doar 5 gradații a trăirilor vijelioase, îi smulgi telecomanda din mână și dai cu ea de perete (ocolind, milimetric, vasul de porțelan primit de la soacră-ta).

Dacă nu paralizează de frică, năzdrăvanul tău cinefil începe sigur să plângă. Copiii sunt speriați de emoțiile puternice și de comportamentele adulților scăpate de sub control. Oare ceea ce-i oferi tu, chiar atunci, este un exemplu de a-ți păstra echilibrul într-o situație dificilă? Sau imaginea jalnică a unui părinte copleșit de propriile lui trăiri, incapabil să le facă față, o jucărie în mâna unor energii teribile?

Mă ocup de psihologie de ani de zile. Mă întreb, curios și uneori deznădăjduit, care este substratul psihologic al lumii în care trăim și, mai ales, ce se poate face pentru a deveni o lume mai bună. Sunt convins că răspunsul la această întrebare este **EDUCAȚIA**. Copiii sunt predispuși la a fi educați, au nevoie de educație și o acceptă, cu mici încrâncenări

și împotriveli. Dilema mea este alta. Cine îi educă pe educatori, adică, în primul rând, pe părinți? Mai sunt ei, părinții, receptivi și deschiși la educație? Aceste întrebări sunt cele care mă bântuie acum.

Toată lumea a făcut 8 sau 12 clase. Suntem un popor alfabetizat și școlit. În ultima vreme, aproape toți tinerii fac facultate, ceea ce, în principiu, e un lucru bun, mai ales pentru cei care încasează taxele de școlarizare. Nicăieri, însă, nu se învață **CUM SĂ FII PĂRINTE**.

Este important să înveți să socotești, poate chiar să rezolvi ecuații de gradul 2, hai, să recunoști o integrală. Nu cumva este mult mai important să știi să comunici cu copilul tău? La ce te ajută cunoașterea algebrei și analizei matematice dacă nu știi să te adaptezi la situații provocatoare, cum ar fi acelea în care spiridușul din fața ta îți răspunde obraznic, te minte în față sau refuză să meargă la școală? Cum contribuie erudiția în materie de fizică sau chimie la gestionarea unei crize de nervi, o mică tornadă iscată în plin supermarket, cu zeci de spectatori în jur?

Cum poate știi dintr-o altă carte, sunt dezamăgit de școală, deoarece este ticsită cu lucruri, informații și cunoștințe inutile. Dacă aș avea putere de decizie, aș restructura-o într-un asemenea mod încât cu greu ar mai fi recunoscută. Din fericire (pentru el), sistemul veghează!

Orele despre psihologia copiilor, psihologia părinților și relația părinte-copil, cu toate întortochelile și hiatusurile ei, ar fi obligatorii. Cine nu le promovează ar trebui să fie amendat, deoarece consecințele acestei ignoranțe sau neglijențe se văd mai târziu, în societatea în care trăim.

Chiar și acum, în actualul sistem de învățământ,

pe cei care se pregătesc să devină părinți biologici i-aș trimite înapoi la școală pentru ore suplimentare la disciplina „Cum să creștem copii armonioși", „Cum să ascultăm un copil de grădiniță" și „Cum să nu repetăm greșelile părinților noștri". Dacă ar refuza să facă asta, i-aș pune să plătească un impozit în plus, pe lipsă de responsabilitate socială și incapacitate de a anticipa efectele prostiei. Însă chiar și în varianta optimistă, în care acceptă o asemenea programă, mă întreb dacă aceasta va fi eficientă. Cu alte cuvinte, după îndelungata condiționare socială la care au fost supuși, mai pot fi educați viitorii sau actualii părinți?

Atenție, când spun „educație" nu mă refer la sensul curent al termenului, în care cineva, presupus expert, învață pe altcineva, considerat ignorant. Într-o zonă atât de nuanțată și subtilă cum este psihologia umană nu există metode și tehnici omnipotente, răspunsuri prefabricate, soluții generalizate sau veșnice.

Mă refer la educație în sensul ei originar. În limba latină, „educo, educare" înseamnă „a scoate la iveală". Ce anume scoți la suprafață? **FELUL ÎN CARE FUNCȚIONEZI, RESURSELE ȘI VULNERABILITĂȚILE TALE.**

Educația părinților, așa cum o văd eu, e mai degrabă o analiză psihologică nu „făcută" de un profesor, ci „asistată" de un specialist, însoțit, desigur, de explicații și interpretări, însă fără ca acestea să fie dominante.

Pentru a putea fi un părinte competent sau, măcar, netraumatizant, trebuie să știi cine ești, care îți sunt temerile, ce anume nu suporți și de ce, cum te adaptezi la situații noi, ce limite ai în a empatiza cu celălalt sau, dimpotrivă, cât de intensă este

tendința spre fuziune, ce resurse minunate simți că deții și pe care ți le blochezi, ce afaceri neterminate ai cu propriii părinți și pe cine există pericolul să pedepsești sau să „încarci" compensator. Acestea sunt doar câteva teme dintr-un curriculum ce se poate extinde trangenerațional și transpersonal.

Să-ți dau un exemplu: ai stabilit azi o vizită la niște prieteni buni, acțiune în care ești însoțită de micuța ta comoară, pe care nu ai cum să o lași singură acasă. Problema este că tu te grăbești (ești deja în întârziere), **IAR EA NU!** A devenit brusc foarte important să deseneze ceva, să-și schimbe rochița sau să se pieptene (intuiești un anume model de rol-sex?). Nu ai timp de observații și reflecții sociologice, doar presezi cu îndemnuri de genul: „Hai odată, ce desenezi atât?! Trebuie să plecăm!"

Cu cât nivelul tău de anxietate crește (nu ești admiratoarea punctualității de tip obsesional, dar nici al întârzierilor narcisice), cu atât fetița ta adorabilă pare a fi ieșit complet din timp, pe o buclă ce trece exact prin apartamentul vostru.

Și la un moment dat cedezi. O bruschezi, o tragi agresiv de mânuță, o faci „nesuferită" și „nepăsătoare". Ea se îmbufnează și refuză să îți mai vorbească. Se anunță o seară minunată și o reclamă la a avea copii, în fața prietenilor tăi proaspăt căsătoriți.

Ce crezi că s-a întâmplat cu tine? Iată câteva ipoteze de explorat:

1. Copilul tău a găsit un mod ingenios de a-și afirma independența ce nu moare de grija niciunei vizite, vrea doar să stea cu tine. Însă tu nu ești tolerantă cu această nevoie, deoarece tu însăți ești frustrată în ea! Când erai mică, autonomia ta a contat

prea puțin în relația cu un părinte atotștiutor, pentru care mai important era ce crede el decât ce simți tu.

2. Copilul tău trăiește în prezent, are o înțelegere foarte slabă a noțiunii de „viitor". Pentru el, a se deplasa de acasă la prietenii tăi ar putea fi o problemă de câteva minute – când, în realitate, sunt cel puțin 30, dacă nu e oră de vârf. Însă tu nu știi asta. Tu crezi că el percepe timpul la fel ca tine. Ești prizoniera neajutorată a unui mecanism de identificare psihologică.

3. Copilul tău se comportă tiranic, încercând să te domine. Dominația, în acest caz, se manifestă în controlul asupra timpului. El decide când plecați, prin urmare puterea îi aparține! Tu ai o sensibilitate la comportamentele dictatoriale, accentuată de felul în care ești tratată de șeful tău, o versiune redusă a lui Saddam Hussein în perioada de glorie.

4. Cum e și firesc, la vârsta lui, nu are un simț al datoriei sociale. În acest caz, nu își reprezintă corect faptul că e important să îți ții promisiunea de a veni la întâlnire când ai anunțat. Acest deficit pe care îl manifestă îți oglindește propriul tău deficit, de care ești profund nemulțumită. De exemplu, partea mai serioasă din tine te critică pentru faptul că nu îți declari toate veniturile, evitând astfel să plătești impozit. Echivalând inconștient cele două tipuri de datorii sociale, Supraeul (depozitarul normelor) trezește culpabilitatea, pe care, nedându-ți seama, nu o asumi și o proiectezi asupra fetiței.

Și dacă aș fi într-o dispoziție analitică de vârf, aș mai descrie 10-15 mecanisme pe care le conțin (fie pentru că le-am experimentat, fie pentru că le-am observat la alții).

Sper să fi înțeles totuși ce dinamici psihologice

interesante revelează relația părinte-copil, ce conținuturi surprinzătoare sunt vehiculate, atribuite, deplasate sau sublimate, câte planuri simbolice rezonează și ce conexiuni fascinante se pot face, inclusiv cu antecesorii.

Tot acest univers de trăiri, operații mentale, mecanisme de apărare și simbolizări rămâne, cel mai adesea, puțin conștientizat sau chiar neconștientizabil, întrucât nimeni nu poate înțelege o limbă străină fără a-l fi familiarizat cineva cu ea, arătându-i structura vocabularului și țesătura semantică.

Tehnic vorbind, cei 100 de miliarde de neuroni pe care îi avem (infinitul mic), mai mulți decât stelele din galaxia noastră (infinitul mare), se pot asocia în atât de multe feluri încât e practic imposibil să le descriem. De aceea se spune că omul este unic și irepetabil, iar eu, unul, chiar încep să cred, deși prostiile pe care le face sunt mereu aceleași.

Educația părinților, așa cum o imaginez, nu vizează cunoștințe sterile și teorii pedagogice sau psihologice sofisticate, nu e un proces în care se transmit informații, ci, mai degrabă, unul în care se revelează o cunoaștere secretă, codificată cu pricepere în sinapse și purtată de neurotransmițători, scena interioară pe care îți desfășori scenariile de viață, rolurile pentru care cauți actori externi (soțul, soția, copiii), dramele pe care ți le-au transmis înaintașii, pentru a le recicla sau a le opri, opțiunile la care nu ai acces, blocat fiind de propriile fantasme sau temeri și tiparele pe care le tot repeți, într-un efort tragic de imitație socială.

Pentru o astfel de întreprindere nu îi văd calificați pe pedagogii actuali, purtători de resturi nemetabolizate din propria lor copilărie, nici pe

psihologi, îndopați cu informații puțin semnificative și teorii cu gust de hârtie, ci o specie hibridă de profesor-ucenic, un individ care știe să pună întrebări și să se mire de răspunsuri, să provoace mirări și mai mari, să stimuleze și să recompenseze accesul la cunoaștere psihologică autentică, vie, aici și acum, să acompanieze autoexplorarea și să facă legături cu propria lui viață, atunci când se împotmolește sau se bucură excesiv pe drumul în oglindă al „elevului" său.

Copiii sunt atât de maleabili și receptivi, încât vârfurile interioare de tensiune și acțiunile externe, corect sau prost gestionate, ale adulților semnificativi din jur se reflectă imediat asupra lor, uneori marcându-i decisiv, pentru toată viața. De aceea, a fi părinte mi se pare o responsabilitate unică, care ar trebui tratată ca atare la nivel social. Am însă senzația unei acute lipse de conștientizare socială pe acest subiect crucial, senzație întărită de interesul excesiv (probabil compensator) pentru condiții, contexte și mijloace materiale.

La ce servește o casă frumos decorată, cu echipamente și instalații de ultimă oră, în care părinții se ceartă, mint, se răzbună, se evită, se sabotează sau se folosesc de copii, încă nu reușesc să îmi dau seama. Dacă ar fi să mă nasc, prefer de o sută de ori o casă modestă, inclusiv la țară, fără internet și cablu tv, dar cu doi părinți armonizați și onești, unei reședințe de lux poluată cu ostilități, spaime, blocaje, atitudini și comportamente patogene.

Societatea a evoluat extraordinar din punct de vedere material, este interesată și reușește frecvent, în țările dezvoltate, să asigure un standard de viață decent. Viața interioară, însă, nu a devenit subiect

cald pentru frământări și preocupări sociale. Sper ca fenomenul acesta să se declanșeze în următoarea sută de ani, altfel viața riscă să ajungă extrem de plictisitoare, curgând printre gadget-uri tehnologice mereu noi și tipare de reacție vechi de când lumea.

Ce se întâmplă în sufletul unui copil în interacțiune intensă cu părinții lui care, cum se trezesc, își transferă sau își amplifică intoleranța, agresivitatea, gelozia, invidia, eșecul, frustrarea, proastele obiceiuri, minciuna, lăcomia, neajutorarea, victimizarea, lenea, orgoliul, disprețul, anxietatea sau vinovăția? Acestea sunt probleme individuale cu impact colectiv la care se gândesc, cel mult, consilierii și terapeuții solicitați să le asiste. Am trăi, cu siguranță, într-o lume mai sănătoasă, dacă aceste probleme și lecții neintegrate de viață (cărora, din simpatie pentru filosofia indiană, le pot spune, generic, „karme") ar dispune de un cadru adecvat pentru a fi înțelese, controlate sau rezolvate.

În acest moment, acest cadru este inexistent. Părinții își joacă rolurile cât pot de bine sau, dimpotrivă, se deresponsabilizează, reiau ceea ce au învățat de la părinții lor sau se opun inconștient acestora. A fi părinte mi se pare o meserie ca oricare alta, spre care Universul te cheamă pentru o perioadă considerabilă de timp, adesea 20 sau 25 de ani.

În chip cu totul ciudat, pare acceptabil ca ea să fie practicată după ureche sau, mai rău, după o expunere mai mult sau mai puțin lungă la exemple proaste. În afară de instinctul matern, organismul este înzestrat cu competențe dubioase, pentru care nu s-a depus niciun travaliu personal, nicio muncă intensă de conștientizare. Maturitatea psihologică pare a fi asemenea unui porumbel biblic, care

aterizează pe umărul celui care a reușit fecundarea. Doi oameni nesiguri, parțial conștienți de ei înșiși, poate prinși în scenarii de viață nevrotice sau alienante, devin peste noapte părinți responsabili, capabili să își conțină temerile și emoțiile violente, disponibili pentru a iubi în feluri care nu sunt posesive, fuzionale, supraprotectoare și sufocante, apți în a-și percepe și diferenția „copilul interior" de cel exterior, protejați de abandonurile sau intruziunile pe care le-au suportat, mici fiind la rândul lor, atenți la comportamentele regresive spre care sunt dispuși.

Ți se pare că exagerez, împins de propria mea tendință de a amplifica, pentru a adăuga lumii un nou strat de iluzii și umbre? Sau mai degrabă ceea ce afirm este insuportabil de adevărat, o realitate în care suntem înfășurați și pe care o putem reproduce circular și/ sau distructiv?

***

După cum vezi nici măcar nu încerc să răspund la întrebarea din titlu, întrebare capcană menită să-ți suscite curiozitatea și să te atragă spre aceste rânduri, perfid-vindecătoare, sper. Aș vrea să știu dacă părinții sunt deschiși către a se (auto)instrui în vederea acestui rol, dacă înțeleg necesitatea unei astfel de munci cu ei înșiși, dacă își asumă un travaliu pe alocuri dureros sau preferă uriașul curent social purtător de roluri parentale prescrise sau descoperirile „la fața locului".

În istoria cunoscută a umanității procedura educării părinților nu figurează nici măcar cu titlu de experiment social. Poate pășim, cu adevărat, într-o

eră nouă, în care se schimbă tendințele, motivațiile și orientările sociale, în care se întâmplă ceea ce nu s-a mai întâmplat niciodată, în care viul se restructurează benefic și radical, „urcând" pe un nivel calitativ nou, alegând din câmpul indeterminărilor experiențe cu un grad superior de înțelegere și unificare. (Uah, ce frază prețioasă!).

Natura umană are două laturi sau două fețe, una necesitând a fi încurajată, dezvoltată, cealaltă având nevoie să fie luminată, repolarizată și convertită, pentru a-și elibera creator energiile. Niciuna dintre aceste abordări nu este simplă și nu putem visa rate înalte ale succesului dacă mecanismele psihologice, dinamica subtilă a energiilor, pulsiunile și rezistențele nu sunt clarificate, înțelese și controlate. Mult prea frecvent, Umbra părinților se insinuează în Umbra copiilor, este preluată și oglindită în roluri manifestate sau este reperizată și blocată prin atitudini și rezistențe înalt consumative energetic.

Ceea ce părinții nu au trăit, au respins, au blocat sau au evitat devine, pe nesimțite, temă încărcată emoțional în viața copilului, obiectiv de atins sau, dimpotrivă, de ocolit cu orice preț, fascinație irezistibilă sau amenințare obsesivă, culpabilitate de neînțeles în contextul urmașilor, blestem sau blocaj irațional.

Dragul meu cititor, părinte actual sau doar virtual, sesizezi vreun temei în aceste afirmații? Să fie oare o anxietate abisală, de care nu am nici cea mai vagă idee, pe care o proiectez asupra societății (doar familia e celula de bază, nu-i așa?), imaginându-mi că lucrurile vor evolua catastrofic, dacă nu se schimbă nimic? Nu sunt cumva o voce izolată într-un cor de oameni tăcuți, care fac ceea ce

se face dintotdeauna, fără să-și bată capul cu emoții și sentimente secrete?

Aud deja, cu a treia ureche (!), o cascadă de comentarii nemulțumite, venite de la părinți pensionați (să zic conservatori?), mândri de ei și de progeniturile lor. Dacă lucrurile chiar stau așa, de ce societatea în care trăim este atât de fragmentată, coruptă, tulburată și egocentrică? De ce România nu a avut o mișcare de rezistență împotriva comunismului totalitar, de ce a trăit sub teroare și de ce, după „evenimente", a pierdut toate trenurile spre Europa civilizată, prinzând în ultima secundă o locomotivă cu abur? Toate aceste întâmplări sunt opera unor oameni, solidari în fricile și neputințele lor, persecutând sau victimizându-se, manipulând, dând șpagă, pe scurt, supraviețuind.

Doar că viața e mai mult decât supraviețuire discretă, e mai mult decât lupta nevrotică pentru putere și securitate materială cinică. În dimensiunea ei misterioasă, viața este experimentată plenar de copii, cei care o și împrospătează o vreme, până când învață să o falsifice, să o divizeze sau să o blocheze, pentru a supraviețui psihologic și a se adapta social. Acest ciclu este reluat mereu și mereu, cu mici transformări, fără a fi conștientizat pe deplin, cu excepția terapeuților care-i asistă devierile și defazajele, a misticilor cere-i percep direct disonanțele și a gânditorilor sociali rebeli, cere-i analizează critic mecanismele.

În istoria psihoterapiei, dacă există un curent de gândire pe care îl stimez în mod special pentru contribuțiile aduse la înțelegerea superioară a felului cum copiii sunt afectați (uneori pentru toată viața de părinți), acesta nu poate fi decât **Analiza**

Tranzacțională, pe scurt AT.

AT-ul a fost întemeiat de Eric Berne, un ins care a dorit să devină psihanalist și nu a fost acceptat. Citindu-i cărțile, nici nu văd cum ar fi putut să fie acceptat, în epocă, de comunitatea psihanaliștilor. Berne poseda o minte strălucitoare, fenomenală, care i-a permis să surprindă cu acuratețe dialectica secretă a schimburilor psihologice dintre părinți și copii, dintre copilul părinților și părintele copiilor (cu ultima adăugire nu urmăresc decât să te bag puțin în ceață).

Cred că mai bine decât oricine altcineva Berne a arătat cum sunt distorsionate și corupte gândirea sănătoasă și sentimentele autentice ale copiilor în relația cu părinții lor problematici. Acest fenomen are proporții colective – aceasta este o afirmație în care cred cu tărie și pe care o voi retrage atunci când pe Pământ nu vor mai exista războaie, terorism, foamete, sărăcie și oameni care mor neștiuți, fără să-i pese cuiva.

Aceste urgii se produc cu consimțământul nostru, al tuturor, fie el activ („Așa le trebuie/ Asta e karma lor/ Nu pot fi toți fericiți"), fie pasiv, adică inconștient („Nu mă interesează, eu am problemele mele"). Nu cred că ne putem separa de aceste flageluri (și încă n-am zis nimic de calamitățile morale, multe din ele vizibile pe televizor), ascunzându-ne în micuța noastră slujbă sau pasiune, cred că participăm la ele, măcar prin neglijență, dezinteres public și sunt revoltat de acest egocentrism (sau tribalism) înfiorător de care, după cum poți observa, nu mă delimitez.

Unde se află miezul acestor comportamente și atitudini? Pe de o parte, în „semințele" cu care

venim pe lume. Unele sunt luminoase și nobile, altele sunt de calitate îndoielnică, reminiscențe ale trecutului nostru animal și, de ce nu, mineral (n-ai întâlnit pe nimeni cu inima ca de piatră?). Aceasta ar fi natura individuală, genele, predispozițiile, tendințele. Pe de altă parte, există mediul, adică, în principal, **Educația**. Cei care asigură, transmit și implementează educația sunt, în primul rând, părinții, urmați îndeaproape de o serie de alți părinți „de substitut", cum ar fi educatoarele, profesorii, cărțile, filmele și televizorul. Din toate aceste surse pleacă mesaje care adesea se bat cap în cap sau se întăresc nevrotic, asigurând o stranie toleranță pentru gunoaiele servite acasă sau în marile restaurante numite morală socială și viață publică.

Unele lucruri simple, cum ar fi să te uiți la un om și să îl vezi, să privești un copac și să îl vezi, să fii atent la vânt și să îl simți pe piele, par desuete și naive în raport cu tehnicile de manipulare, modalitățile prin care poți „cumpăra" pe cineva sau, când aceste finețuri sunt greu accesibile, măcar câteva procedee brutale, prin care să-ți exprimi agresivitatea.

Spontaneitatea și bunul simț, capacitatea de a trăi în prezent și uimirea sunt bunuri de folosință îndelungată pe care cultura noastră le ignoră ca un economist de doi bani, chiulangiu notoriu de la orele despre diferența dintre profitul real și cel iluzoriu.

Când nu mă intimidează, isteria, tupeul și ipocrizia mă duc aproape de starea de supraconștiință, singura care face aceste fenomene să fie fascinante și suportabile. Mi-ar plăcea ca lucrurile să fie un pic diferite, adică istericul să se domolească, obraznicul să fie temporar sfios, iar ipocritul să renunțe la măști.

Pentru copii, aceste polarităţi devin dezirabile când cineva investeşte cu valoare, asumându-le în propriul comportament. Părintele este cel mai potrivit pentru o astfel de exemplificare. Din ce să se nască un astfel de act tămăduitor când părintele însuşi se confruntă cu deficite şi compensări, are propriile lui relaţii filial-parentale neîncheiate şi tânjeşte, în secret, după acceptare?

De exemplu, atunci când este minţit, părintele l-ar asigura pe copil că are încredere în capacitatea lui de a spune adevărul şi e convins că este un motiv anume pentru care el, copilul, a făcut asta? Sau şi-ar aminti ce se întâmpla când el îi minţea pe părinţi, fiind apoi pedepsit şi simţindu-se nedreptăţit, deoarece nimeni nu punea în corespondenţă intensitatea pedepsei cu gravitatea actului său. Mai departe, infiltrat în inconştient cu această revoltă necomunicată, părintele o poate proiecta asupra copilului, părându-i-se că acesta, pe lângă faptul că a minţit, mai şi comentează, adică e obraznic. Aşa că palma pe care nu a putut să o returneze părintelui său pedepsitor capătă un nou destinatar, propriul copil, echilibrând, pentru moment, balanţele agresivităţii transgeneraţionale. Proiecţia şi deplasarea sunt mecanismele la care mă refer acum. De unde, însă, să le cunoască părintele, dacă nimeni nu i le-a explicat? Şi chiar explicate fiind, ex cathedra, ar putea admite că a fost (şi poate va mai fi) victima lor?

Zilele trecute, în parc, mă uitam la un tată şi băieţelul lui, veniţi să admire o fântână arteziană. De fapt, doar copilul o admira. Tatăl era ocupat cu supravegherea. Copilul nu putea face mai mulţi paşi fără ca tatăl să fie imediat lângă el. Tu numeşti asta grijă? Eu numesc control, deoarece în jur nu se aflau nici animale sălbatice, nici musulmani neînduplecaţi,

cu tricouri inscripţionate cu Al-Queda. Crezi că acel băieţel va deveni un bărbat temerar, sigur pe el, care va traversa oraşul noaptea? Peste ani, va reveni la tatăl lui, atunci gârbovit şi bolnav, pentru a-i mulţumi pentru spiritul cutezător şi neînfricat pe care i l-a însufleţit? Părinte fiind, la rândul lui, va sprijini, la propriul copil, acţiunile îndrăzneţe, îi va stimula şi lăuda capacitatea de a-şi asuma riscuri? Dacă o va face, eu presimt aceste atitudini ca fiind supercompensatoare, adică periculoase prin excesul lor de bravură. N-ar fi exclus să sponsorizeze un „motor" de 15.000 Euro, pe care băiatul lui să alerge ca vântul, simţindu-se, cu adevărat, liber. Să fie oare un sentiment autentic de libertate, integrat şi armonios? Sau doar misiunea reparatoare pe care a primit-o de la tatăl lui, conţinător încă al unui puşti controlat nevrotic?

Astfel de experienţe frustrante, insuficient trăite sau doar fantasmate, circulă lejer pe canalele secrete ale unei familii, generând perplexitate, mirare, anxietate şi, uneori, groază la cei care nu văd întregul tablou, deoarece tabloul este, de fapt, un puzzle din care unele piese lipsesc. Dintr-un astfel de puzzle facem parte fiecare dintre noi. Suntem mândri că ne stabilim singuri soarta, când e foarte probabil să ascultăm de predicţiile antecesorilor, să acţionăm pentru a le confirma cererile sau a le compensa eşecurile, să-i „salvăm", peste timp, identificându-i inconştient cu partenerii noştri sau să-i pedepsim, retroactiv, pentru iubirea pe care au condiţionat-o sau nu au ştiut să o ofere.

Poate pare de necrezut, însă chiar şi prenumele pe care l-ai primit (sau le-ai primit) este purtător de obligaţii directive, fiind înconjurat cu aşteptări,

speranţe, dorinţe nemărturisite. Aceste energii te pot stăpâni sau, dimpotrivă, te pot revolta, până la punctul în care refuzi să fii chemat aşa. Am întâlnit numeroase persoane, cu mai multe prenume, care respingeau cu putere unul dintre ele, fără să poată oferi motive convingătoare pentru o astfel de atitudine.

„Pur şi simplu nu-mi place (cum sună)" îl acoperă pe „Nu vreau să fiu băiatul pe care tata nu l-a avut" sau „Nu vreau să fiu asemenea străbunicii". Prenumele poartă influenţe de care suntem conştienţi rareori, tendinţe către acţiuni de care doar părinţii noştri (sau naşii) ştiu, promisiuni ale unor vieţi imaginate de alţii, dorinţe zămislite în taină, niciciând fructificate de înaintaşi. Sfatul meu este ca orice copil să-şi confrunte părintele cu întrebarea „La ce/ cine te-ai gândit când mi-ai ales numele?". De asemenea, să citească atent certificatul de naştere, deoarece numele cu care a fost strigat răsfăţat sau apelat ameninţător de-a lungul vieţii s-ar putea să nu figureze acolo.

Lumea în care trăim se poate schimba radical printr-o revoluţie nonviolentă, petrecută în inimile şi minţile celor care sunt sau urmează să fie părinţi. În absenţa unei astfel de regenerări şi transformări creatoare, lumea de mâine va fi similară celei de azi, cu diferenţa că vor fi mai multe computere.

Eu, unul, prefer un părinte care îl ajută pe copil să facă faţă unei pierderi (de exemplu un animal drag), dar caută tastele pe calculator, unuia vânat de Oracle care, confruntat cu un eveniment identic, îi cumpără imediat copilului un alt câine, plus două broaşte ţestoase, bonus.

Pierderea cuiva, indiferent dacă este o jucărie,

un animal de companie sau un prieten care se mută în alt oraş, generează în mod natural tristeţe, emoţie care poate fi acceptată sau negată, înăbuşită sau dramatizată, în funcţie de dezvoltarea emoţională a părinţilor.

Această sintagmă, „dezvoltare emoţională", am observat, este în mod particular iritantă pentru cei cu totul străini de psihologie, dar foarte avansaţi în materie de ştiinţe exacte. Din păcate, IQ-ul nu corelează cu maturitatea psihologică şi nu este neobişnuit ca cineva foarte bun la bursă, la reparat maşini sau oase de om să fie o mare promisiune în planul dezvoltării emoţionale, asta ca să mă exprim în cel mai elegant mod cu putinţă.

Un copil care pierde ceva sau pe cineva are nevoie să plângă un timp, indiferent cum se simte părintele din acest motiv. El are dreptul să fie trist, adică **ARE DREPTUL LA SUFERINŢĂ**. Suferinţa face parte din viaţă, la fel ca bucuria, şi lecţia ei este adesea mai profundă. A-i refuza această lecţie, prin agresiune sau manipulare, este o eroare al cărei preţ este achitat mai târziu. Un copil care este învăţat să evite tristeţea autentică o va evita mai târziu, acoperind-o, eventual cu indiferenţă sau furie. El n-ar ajunge să facă asta dacă părintele ar fi capabil **SĂ-I CONŢINĂ TRISTEŢEA**, adică să fie alături de el în timp ce o trăieşte.

Problema e că te doare să-ţi vezi copilul suferind şi te doare cu atât mai mult, adică inadecvat, cu cât tristeţea lui scoate la suprafaţă tristeţea din tine, pe care, la vremea ei, nimeni nu a ascultat-o. Când tu, părintele de acum, ai pierdut pe cineva, nu a fost nimeni acolo, nimeni în braţele căruia să plângi şi care să te consoleze. Tristeţea de atunci nu a dispărut

din ființa ta, a dispărut doar din Eul tău conștient, furișându-se într-un cotlon întunecat.

Copilul care plânge acum o trezește și o cheamă la viață, adică o face să vibreze din nou. Iată ceva ce nu-ți convine și te pune în dificultate. Care să fie soluția? Îți determini copilul să renunțe la tristețe, să o nege sau să o înlocuiască cu altceva, chipurile pentru a-l proteja. Tu nu faci decât să te protejezi pe tine. Mai devreme sau mai târziu, copilul va suferi din nou și va suferi **MAI MULT**, deoarece acum a suferit **INSUFICIENT**. Aceste evaluări (mai mult/ mai puțin) nu le facem noi, ci sunt stabilite chiar de natura lui emoțională, adică de felul lui unic de a întâlni și experimenta o emoție.

E greu de spus când suferința autentică devin complacere și autovictimizare, pentru beneficii secundare. Nu există rețete care să-ți arate când să intervii exact, pentru a-l orienta spre o activitate plăcută. Acest risc trebuie asumat, fiind mai mic decât alte genuri de intervenții, cum ar fi oferta copleșitoare de afecțiune, abaterea atenției, cinismul sau ideea fixă că nu s-a întâmplat nimic.

Copiii investesc altfel decât adulții obiectele și ființele. Îmi aduc aminte de cineva pentru care cea mai mare dramă din viața ei a fost pierderea unei pisici. Probabil zâmbești când auzi asta. La fel au făcut și părinții ei, repetenți la materia „empatie".

Un copil competent asistat, care nu-și neagă tristețea și nici nu se lasă copleșit de ea, care nu o manifestă demonstrativ și nici nu o paralizează, va fi, mai târziu, un adult capabil să o înfrunte într-un mod constructiv, poate chiar să o accepte la alții, sprijinindu-i inteligent, într-un rol profesional de consilier sau terapeut.

La nivel fundamental, copiii sunt preocupați să conserve iubirea părinților (sau firimiturile ei) și pentru asta sunt capabili să facă foarte multe pentru a-i mulțumi. Atenți să nu piardă iubirea parentală (la fel de importantă ca hrana fizică), intuind, presimțind sau adaptându-se la reacții emoționale, copiii pierd din sentimentul de a fi sută la sută O.K. (cum se spune colocvial, în AT, copiii pierd O.K.-ul).

Acesta e începutul jocurilor psihologice, tranzacții părinte-copil încărcate cu mesaje ascunse. Copilul se poartă într-un anume fel și reprimă anumite trăiri emoționale pentru a-și menține O.K.-ul. La fel face părintele, pentru a obține ceea ce dorește. Și părintele vrea să-și păstreze O.K.-ul.

Să-ți dau un exemplu. Să presupunem că ai 5 ani și mama îți cere să nu-ți lași mâncarea pe masă ci, după ce termini, să duci farfuriile la chiuvetă. Când uiți să faci asta afli că ești un copil rău, deoarece nu-ți pasă de mama și corvoada suplimentară la care o obligi.

Însă tu nu vrei să fii un copil rău, vrei să fii un copil bun, deoarece atunci când ești bun mama te iubește. Te înfurie faptul că mama nu te iubește atunci când uiți să faci ce te-a rugat. Nu-i arăți asta, deoarece atunci ai fi nu doar un copil nepăsător, ci și unul obraznic. În mod ciudat, O.K.-ul tău se asociază cu farfuriile și chiuveta și n-ar fi exclus ca, peste ani, să-ți deschizi un restaurant, să intri într-o afacere cu furculițe, să produci vase din lut. Să devii instalator sau să vinzi mobilă de lux pentru bucătărie. Pentru nimic în lume nu ai face altceva, întrucât a face bine unul din aceste lucruri este echivalent cu a fi iubit, în continuare, de mama. Pe invers, a da greș, a fi ineficient, a eșua sau a da

faliment este echivalent cu a o pedepsi, simbolic, pe mama, pentru indisponibilitatea ei de a fi iubitoare atunci când nu erai ascultător.

Să presupunem acum că ești mamă. Vrei să trezești în copilul tău simțul responsabilității. Problema ta este că nu ți-ai dat seama că el e dispus să hrănească peștișorii din acvariu, să pună cumpărăturile în frigider, să șteargă praful și chiar să spele pe jos în bucătărie, dar nu și să-și pună farfuria murdară în chiuvetă. De ce nu-i place asta va rămâne un mister cosmic, cert e că tu n-ai sesizat aceste diferențe.

Cum nu strălucești, în acest moment, prin flexibilitate, o ții morțiș pe-a ta. Vrei să vezi, în fiecare seară, nenorocita aceea de farfurie în chiuvetă. Pentru asta ești dispusă să faci anumite lucruri, cum ar fi să-i cumperi bomboane (de ce nu fructe?). E un barter interesant, pe care copilul îl acceptă. Tu îți păstrezi O.K.-ul, adică te percepi ca o mamă bună, care se străduiește și reușește să cultive sentimentul responsabilității la copilul ei.

Nu se știe de ce, peste ani, copilul devenit adult face vizite la stomatolog sau chiar se căsătorește cu unul, pentru a-și coborî la minim anxietatea. În alte variante, face carieră în departamentul de marketing al unei fabrici de bomboane, transportă neasemuitele bunătăți dintr-o parte în alta a țării, de preferință spre mare („chiuveta") sau devine el însuși o „bomboană", căutând să facă pe plac tuturor.

Și acesta e doar un exemplu dintr-un șir nesfârșit de consecințe de relații părinte-copil, pe care nu le voi enumera, viața fiind relativ scurtă. Dacă părinții pot fi educați, pentru a minimiza daunele, continui să mă întreb. De astăzi încolo, poate și tu.

Dumnezeu revizuit. Să-i dăm un nume?

Privesc afară, pe geamul deschis. Tocmai a stat ploaia. Ici-colo se mai aud ceva picături. Pe stradă trece un tip cu un chipiu pe cap și un sandwich în mână, din care nu mușcă. Una din numeroasele mierle din cartier este la datorie. Cineva mă sună pe mobil, pur și simplu pentru că vrea să mă audă. După ce mă aude, închide. În depărtare se aude traficul străzii. Frigiderul își ia avânt, un avion trece mult pe deasupra.

Ce sunt acestea? Acțiuni, evenimente, ipostaze ale lumii în care trăiesc. Unde este Dumnezeu? E undeva mai sus de avion, măsurând, pe un apometru divin, câtă apă de ploaie a revărsat? E sub nivelul solului, calculând aproximativ același lucru? Este la un fabulos pupitru de comandă, apăsând tasta „cântec de mierle"? Este ascuns într-un neuron special, să vadă ce mai îmi debitează mintea?

Unde ești, Doamne? De ce te ascunzi? Și eu și alte milioane de oameni nu reușim decât să ne chinuim încercând să-ți dăm de urmă, să obținem o audiență, să punem puțin mâna pe tine. Aceste întrebări, ca și alte asemenea lor, m-au bântuit până când, într-un final, am fost fulgerat de următoarea idee. Deoarece fulgerul este însoțit de trăsnete, sunt de acord să o considerăm o idee trăsnită.

DUMNEZEU ESTE PESTE TOT.

„Aha, panteistule!", vor spune teologii de serviciu. „Îl identifici pe Dumnezeu cu Natura. Nu faci deosebirea dintre Dumnezeu și creaturile

Sale." Şi gata, am fost clasat. Sunt cel mult un ecologist inflamat, vrăjit de frumuseţea naturii. Şi asta, în cel mai bun caz.

Totuşi, nu sunt un panteist în acest sens. Deşi, recunosc, sunt copleşit uneori de frumuseţea de nespus a naturii. Panteisul veritabil (ca şi amicii teologi) împarte lumea în entităţi şi procese, adică are o viziune separatoare, cel puţin duală, asupra realităţii. Mi se pare că lucrurile stau altfel. Mai bine zis, nu există lucruri care să stea într-un fel sau în altul. Pe scurt, nu există lucruri. Nu există nici fiinţe individuale sau colective, nici fenomene.

Ups? Ce-i asta? Nihilism deghizat în monism vedantin? O specie nouă de scepticism? Cea mai nouă patologie de pe internet?

Hai să fim rezonabili. Nu sunt atât de excentric încât să susţin că nu există această foaie de hârtie, acest copac din stânga mea, acest scaun pe care stau.

Lucrurile există, însă în minte. Ele sunt creaţii ale minţii, dar nu în sensul că scaunul a fost creat de mintea unui om (ulterior de mâinile altora). Lucrurile, fiinţele, feomenele sunt create în permanenţă. Acest proces creator se derulează, dar la fel de bine se poate opri, adică are ON şi OFF. Culmea este că, dacă procesul este oprit temporar, lumea nu dispare!

Sunt contradictoriu? Nu sunt. Lucrurile sunt „create" în minte şi tot în minte sunt „distruse". Apoi sunt create din nou. Ceea ce se întâmplă în minte nu afectează în niciun fel realitatea.

Să-ţi explic de ce am folosit ghilimele. Ai decupat vreodată ceva? Poza lui Brad Pitt? Picioarele lui Nicole Kidman (cică asta ar fi o carte despre Dumnezeu!)? Cam aşa creează mintea lucrurile, cu

diferenţa că nu poate să le ia pentru a le lipi pe perete. A creea lucruri şi entităţi înseamnă a le decupa din realitate, lăsându-le la locul lor (nu pentru că nu vrei să le muţi, ci pentru că nu poţi; unii încearcă, dar asta e o altă discuţie, cu accente comice).

Este ca şi cum, după un război regional, ai trasa o linie pe pământ, spunând: „la stânga e România, la dreapta e Ungaria." Ai făcut tu să apară pământ românesc şi pământ unguresc? Ai creat tu pământul? Evident că nu. Tu creezi doar concepte. „Pământ românesc" este un concept. Pământul nu e românesc, brazilian sau pakistanez. Pământul e pământ.

Acesta este felul în care mintea creează. Mintea trasează linii imaginare în realitate. Ca urmare a acestei şmecherii apar evenimente şi entităţi care nu au, de fapt, o existenţă de sine stătătoare. Ceea ce este „pământ românesc" poate fi peste 300 de ani „pământ norvegian" (dacă se reactivează gena vikingă).

Mintea decupează realitatea tot aşa cum casele par a decupa spaţiul. De ce nu are voie un străin să intre în casa ta, eventual când pleci tu? Deoarece acela este „spaţiu personal" sau „spaţiu privat". Este spaţiul tău!

Chiar crezi asta? Poţi face orice în el, dar asta nu înseamnă că este al tău personal. Ar fi al tău dacă ai putea face orice cu el. De exemplu, în spaţiul tău personal, să reduci acceleraţia gravitaţională la 5 m/s sau să îl curbezi. Nu poţi face asta. Spaţiul vieţii tale personale este ceva ce tu foloseşti, fără să fie al tău. Doar conceptul de „spaţiu" este al tău.

Posibilităţile minţii de a creea, în acest fel, sunt practic nelimitate. Cum creează mintea? Cum face mintea să apară lucruri, făpturi, lighioane, procese?

CU AJUTORUL CUVÂNTULUI. Ioan, încă de la începutul Noului Testament, ne informează: „La început a fost Cuvântul".

Însă cuvântul nu creează, cu adevărat, realitatea. Creaţiile mintale, cu ajutorul cuvântului, sunt iluzorii. Câţiva indieni inteligenţi, cu foarte mult timp în urmă, şi-au dat seama de asta, lansând un concept, MAYA (ILUZIA COSMICĂ), ce a făcut carieră în filosofia indiană. Nu mă aventurez să spun câţi l-au înţeles cu adevărat. Eu însumi l-am înţeles anapoda, până când un noroc chior mi-a scos în cale un om, Alan Watts, care m-a luminat definitiv. Acelaşi noroc te-a purtat pe tine către această carte.

Lumea ca ansamblu de obiecte şi fenomene separate nu există decât în plan simbolic, conceptual. Această lume are o realitate de ordinul doi şi în acest sens este iluzorie. Mai întâi există realitatea, apoi cuvintele despre realitate. Cuvintele doar oglindesc realitatea. Mai întâi există realitatea, apoi imaginea din oglindă. Nu poţi avea în oglinda retrovizoare imaginea unei maşini, dacă în spatele tău, pe ditamai autostrada, nu e nicio maşină.

Iar cuvintele ce sunt? Sunete? Cuvântul „câine" nu latră. Cuvântul „pisică" nu miaună. Cuvântul „pelican" nu are un cioc. Cuvintele sunt un fel de indicator. Ele arată spre ceva din realitate, facilitând comunicarea dintre oameni (nu întotdeauna).

Cuvântul te ajută să te orientezi mai bine în realitate. „Acolo este un copac, ocoleşte-l, te rog!", îi spune instructorul auto noului său învăţăcel. Cu ajutorul cuvintelor îţi faci o imagine despre realitate, mai mult sau mai puţin apropiată. Niciodată, însă, cuvântul nu este realitate.

Nu poţi cunoaşte realitatea prin cuvinte.

Realitatea poate fi cunoscută doar prin experienţă directă. Dacă vrei să ştii ce gust are o nucă de cocos, mănâncă o nucă de cocos (atenţie la coajă). Cuvântul „nucă" nu are gust. Poţi să repeţi 10 ani: nucă, nucă, nucă, nucă, nucă... Cel mult o să simţi gustul propriei tale stupidităţi, ca să fac o figură de stil (ce bine ar fi ca prostia să aibă gust!).

Mai mult decât atât, ceea ce un cuvânt numeşte sau desemnează este o selecţie arbitrară de elemente corelate din realitate. Gândeşte-te la gâtul tău. Unde începe el? Unde se termină? Poţi să spui cu precizie? Oriunde vei trage o linie, este trasă arbitrar.

Replica ta: „Nu e chiar aşa de arbitrar. Gâtul nu se termină în mână sau în picior. Linia se poate trage pe undeva pe la nivelul furcii sternale. În niciun caz nu se trage în zona plexului solar."

Aşa este. Spune-mi, te rog: dacă îţi detaşez gâtul pentru câteva minute (cu un cuţit, bineînţeles), pe acolo pe unde spui tu (promit să-l pun la loc), voi ţine în mână un gât?

Nu te aud.

Aşa este, şcoala nu a reuşit să-mi spulbere imaginaţia. Nu mă lua prea tare în serios. E doar un exerciţiu mental. Încerc să-ţi arăt, într-o manieră mai directă, că gâtul, mâna sau piciorul nu sunt decât abstracţii. Sunt decupaje în realitate.

Gâtul pe care l-ai detaşat de organism nu mai este un gât. El nu mai emite sunete, ceea ce, trebuie să recunoşti, este o funcţie esenţială pentru un gât de treabă. Gâtul este gât doar în relaţie cu capul, toracele, mâinile, picioarele etc. Gâtul este gât când aparţine de un organism. Scoate-l din organism şi ai orice altceva, dar nu un gât. Funcţiile lui nu mai sunt aceleaşi.

Într-un sens cumva barbar, gâtul se termină în

degetul mic de la picior. Şi invers. (Oare de aceea se spune despre unele femei că au picioarele până în gât?) Altfel spus (mai academic), gâtul este gât doar în relaţie cu celelalte părţi ale organismului. La fel este stomacul. La fel este orice altceva din organism.

Există un tip de medicină care a înţeles acest principiu. Este medicina holistă. Spre deosebire de medicina alopată, care, dacă te doare gâtul, tratează gâtul, medicina holistă, dacă te doare un organ, tratează tot organismul. Te duci la un homeopat care-ţi pune întrebări fără nicio legătură cu gâtul. După care nu-ţi dă medicamente pentru gât, ca orice medic cumsecade. Te pune să înghiţi nişte chestii simpatice („remedii"), al căror rol este să echilibreze întregul organism. De ce? Pentru că, dacă te doare gâtul, înseamnă că tu, ca întreg, eşti bolnav. Gâtul este doar acea parte din tine prin care boala se manifestă.

Medicina alopată separă organismul, îl împarte. De aceea şi există O.R.L.-işti, internişti, ortopezi ş.a.m.d. Medicina holistă unifică organismul, îl percepe ca pe un întreg. Sunt mai mult decât convins că aceasta este medicina viitorului (deşi sunt longeviv, nu cred totuşi să apuc această schimbare de paradigmă în lumea medicală).

Şi organismul, unde se termină? Se termină la marginea pielii tale? Nu cred. Ce ar fi organismul tău fără cer? Ce ar fi organismul fără razele soarelui? Fără pământul pe care păşeşte?

Organismul tău nu se termină nicăieri în realitate. El este infinit. Este unit cu mediul de care aparţine. Poate fi separat de mediu doar la modul abstract, adică în minţile noastre. Separat în acest fel, tiparul vibrator din mediu (organismul tău), pentru a fi mai uşor

identificat, primeşte un nume. Acest nume este trecut într-un înscris oficial, numit certificat de naştere. Bine ai venit în această lume!

Toată lumea se raportează la tine ca la o fiinţă particulară, individuală. Oamenii sunt fascinaţi de cuvinte şi forme. Sunt prizonierii iluziei. Maya, gigantica putere înşelătoare a minţii.

Din clipa în care te-ai identificat cu corpul eşti în lume. Te-ai separat, în mintea ta, de Univers. Această acţiune nu este fără consecinţe (le voi explica mai târziu).

E ca şi cum un strugure ar crede că există de unul singur, fără viţa de vie. Poate crede, bineînţeles, dar credinţa lui va fi eronată. La fel cred şi oamenii că există separat de natură sau de mediul înconjurător şi-la fel de eronate le sunt credinţele. O consecinţă a acestei credinţe prosteşti a fost larg mediatizată în această vară. Mă refer la inundaţii. Oamenii au defrişat pădurile (adică au agresat natura), crezând că asta nu are nicio legătură cu ei. Se pare că are. Cei care nu mai au casă simt această conexiune cel mai intens.

Noi creştem din acest Univers tot aşa cum merele cresc în copac. Ce ai spune despre un măr care ar inventa un dispozitiv prin care să arunce în aer copacul de care aparţine, fără să fie conştient! Oamenii s-au pregătit să facă ceva asemănător (vezi strania cursă a înarmărilor din timpul războiului rece, precedată de experimentele de la Hiroshima şi Nagasaki). S-au mai potolit în ultima vreme (nu sunt convins, dar încerc să creez aşteptări pozitive).

Partea cea mai frumoasă este că, aşa cum un pom fructifer produce mere, Universul produce inteligenţă. Prin ce miracol? Nu e niciun miracol.

Universul produce inteligenţă, deoarece **UNIVERSUL ESTE INTELIGENŢĂ.** Aşa cum copacul conţine fructul la nivel de sământă şi îl manifestă în timp, universul are o inteligenţă potenţială, pe care o manifestă în timp.

Mie totul mi se pare a fi pătruns de inteligenţă. Iar dovezile sunt uşor de adus. E suficient să te uiţi pe Discovery sau Animal Planet. Iar cea mai inteligentă construcţie, alcătuirea care mă lasă pur şi simplu cu gura căscată, este corpul uman. Mi-e foarte neclar de ce aceia care îl studiază şi uneori îl repară, nu sunt, cu toţii, oameni religioşi. Lucrând zi de zi cu o asemenea minune, cum oare să nu intuieşti inteligenţa infinită a acelui CEVA care a produs-o şi să nu îngenunchezi în faţa ei?

Iată ce am vrut să spun afirmând că **DUMNEZEU ESTE PESTE TOT.** Că nimic nu este separat, că totul este în relaţie cu orice, că sunetele naturii nu există fără urechile care le percep, că organismul şi mediul nu există decât împreună, că totul este atât de intim interconectat, încât ceea ce se întâmplă într-un punct se propagă în toate celelalte.

Cum să numim această Totalitate? Cum să ne adresăm acestui Întreg de neînchipuit? Pentru mine nu prea contează. Mi-e egal dacă îi spun Dumnezeu, Universul, Sinele, Tao, Realitatea ABSOLUTĂ, Brahman, Alaya–Vijnana, Shiva sau alte nume interesante, pe care mi le-aş fi amintit, cu condiţia să fi studiat mai mult religiile comparate.

Îmi vine să îi spun Sinele, deoarece Sinele exprimă cel mai transparent miezul nostru interior, identitatea cea mai adâncă. Din păcate, în cultura occidentală termenul are şi o conotaţie egocentrică

(„se gândeşte numai la sine"), ceea ce este un pic hazliu, deoarece nu poate fi imaginat ceva mai nobil şi dezinteresat decât Sinele în sens spiritual.

Sinele îşi iubeşte necondiţionat toate părţile Sale, deoarece ESTE, la propriu, toate părţile Sale. Observă că nu am formulat „ÎN toate părţile Sale", deoarece, în acest caz, parcă ar mai fi rămas loc pentru distanţă şi separare. Nu, Sinele este peste tot, este pretutindeni şi întotdeauna, este El şi doar El. Sau Ea şi doar Ea, pentru lectori psihastenici. Sinele şi doar Sinele există, nimic în afara lui – a înţelege şi a simţi reprezintă o experienţă de o dulceaţă copleşitoare, o fericire pe care nimeni nu o poate descrie, deoarece este mereu nouă.

A-l revizui pe Dumnezeu, din această perspectivă, înseamnă a aşeza în vitrina cu amintiri reprezentarea politică a Divinului, atât de clară în tradiţia iudeo–creştină. Având putere absolută, asemenea unui monarh, Dumezeu o putea folosi după bunul plac, pedepsind oamenii, inclusiv cu o porţie nesfârşită de chinuri, în infern. De ce avea Dumnezeu acest comportament absurd era, bineînţeles, o taină de nepătruns.

Biserica a avut avantaje incalculabile de pe urma acestei concepţii, mai ales în timpurile în care mintea umană nu se diferenţiase suficient pentru a intui sau deduce interdependenţele din realitate. Astăzi informaţia circulă cu viteze uluitoare (vezi internetul), tot mai mulţi oameni ating nivelul superior al stadiului operaţiilor formale (psihologie pură – vezi Piaget) şi tot mai puţini acceptă idei şi comportamente fără să le filtreze prin propria minte.

Numărul celor care gândesc liber nu mi se pare îngrijorător (bisericile încă pot sta liniştite), dar mă

aştept să vină un timp când se va atinge faimosul număr critic, adică pe Pământ să fie un număr suficient de mare de oameni capabili de gândire independentă, fenomen care să ia, ulterior şi ireversibil, proporţii de masă.

Cred că atunci bisericile (indiferent de orientare) vor deveni ceea ce sunt acum ruinele de la Stonehenge. Oamenii vor veni să le vadă şi să facă poze. Modelul mecanicist al Creaţiei va ceda locul viziunii organice, atât de uşor de observat peste tot în natură. Ordinea de tip militarist, impusă din exterior (vezi cele 10 porunci), va fi înlocuită de principiul ordonator lăuntric, mai mult decât perceptibil în ceea ce faci, condus din interior, pentru cineva pe care îl iubeşti.

Universul/ Sinele este fără niciun dubiu o ţesătură infinită de relaţii. E suficient să te gândeşti că tu exişti acum pentru că ai părinţi, care la rândul lor au avut părinţi, aceştia având de asemenea părinţi şi tot aşa, până când realizezi că toţi oamenii de pe glob sunt, de fapt, RUDELE TALE. Această realizare poate da naştere unui sentiment inedit. Să-i spun de fraternitate?

Relaţia cu fratele tău veritabil (pe care îl mai căpăceai când era mic) reia, pe un alt nivel, relaţia cu fratele tău necunoscut, aflat acum în impas existenţial, bolnav sau doar incapabil să se bucure de răcoarea unei dimineţi, apăsat fiind de grijile afacerii sale prospere.

Noi facem parte unii din alţii într-o măsură chiar mai mare decât sunt eu înclinat să admit, deşi experienţele cu o persoană foarte dragă îmi indică în mod constant contrariul. De aceea, ceea ce gândim sau dorim, în forul nostru cel mai intim, nu este

deloc lipsit de consecinţe.

Ceea ce eu fac sau simt te afectează şi pe tine, aproapele meu de peste mări şi ţări. Şi eu sunt expus influenţei tale. Mutualitatea relaţiei noastre se reproduce pe toate nivelurile existenţei, îi stimulează sau îi contaminează şi pe alţii, motiv pentru care, dacă am fi ceva mai conştienţi, toată lumea ar avea de câştigat.

Prin natura meseriei mele am ajuns să aflu că în relaţiile în care există un câştigător nu există, de fapt, niciun câştigător. Câştigătorul este, şi el, un învins. Un partener care, în comunicare, şi-a impus astăzi punctul de vedere, înfrângând voinţa celuilalt, creează resentimente, tristeţe sau frustrare. Nu a câştigat cu adevărat nimic, doar a crescut gradul de negativitate al relaţiei. Într-o relaţie sunt sau doi câştigători sau doi învinşi. Câştigătorii sunt aceia care creează armonie. Învinşii creează disonanţă şi tensiune. În armonie totul înfloreşte, se extinde, se diferenţiază, se dezvoltă. În tensiune nu creşte nimic. Îi sfătuiesc în mod public pe părinţii care nu se pot înţelege cu niciun chip, care au ostilităţi pe care nu le pot stăpâni unul faţă de celălalt, să nu rămână împreună, ci SĂ SE DESPARTĂ PENTRU BINELE COPILULUI. Copilul se îmbolnăveşte într-o atmosferă tensionantă, confuză, insecurizantă. Dacă nu mă crezi, ia o floare şi pune-o să „asculte" muzică supărată în mod repetat. Se va ofili. Ce ar putea simţi un copil, mult mai sensibil decât o plantă?

Profesia mea se bazează tocmai pe astfel de atitudini nepăsătoare sau iresponsabile şi îmi dau seama, cu durere, că mult mai eficient decât să încerci să repari (uneori pierderile sunt irecuperabile) este să încerci să previi. Pedagogia

este o profesie mai încărcată de responsabilităţi decât psihoterapia.

Gândeşte puţin! Cine te-a învăţat să comunici? Cine te-a învăţat să-ţi cunoşti şi să-ţi împlineşti potenţialul? Cine te-a învăţat să iubeşti fără a te agăţa sau a domina? Cine te-a învăţat arta de a fi părinte?

Acesta e momentul în care încep să mă enervez, deoarece mă gândesc la şcoala actuală (prin şcoală înţeleg şi învăţământul superior). Eu, personal, am fost obligat să învăţ în şcoală cele mai nefolositoare lucruri din viaţa mea. Cred că aş fi, acum, o persoană mult mai inteligentă dacă aş reuşi să mi le scot din tărtăcuţă. Aş menţiona şi materiile, dar parcă nu-mi vine să-mi pun profesorii în cap.

Doar cu titlu de exemplu, mă refer la istorie. La ce serveşte să ştiu, pe de rost, bătălii, dinastii, urcări pe tron, abdicări, execuţii şi tot felul de evenimente istorice? Mult mai interesant, de pildă, mi se pare de ştiut că Ştefan cel Mare a avut amante (asta înseamnă că nu mai e sfânt!), decât că a câştigat bătălia de la Podul Înalt (1475, eventual?).

Nu am fost maltratat sau schingiuit de profesorii de istorie, ba una mi-a fost cu deosebire simpatică, la vârsta când băieţilor le place să se uite pe sub fustele doamnelor. Cred că istoria are importanţa ei, iar această importanţă nu stă în detalii (decât pentru obsesiv–compulsivi). De exemplu, o învăţătură formidabilă pe care o poţi desprinde din studiul istoriei, la un nivel mai general, este că oamenii nu învaţă din greşelile altora. Nu, domnule, trebuie să le facă şi ei. (Da, atracţia experienţei directe, al cărei predicator sunt şi eu.)

Ce să mai spun de botanică, cu toate clasificările

ei diabolice (mono şi dicotiledonat, mai ştii?), sau de franceză, cu puzderia de terminaţii şi conjugări! Sincer îţi mărturisesc, mi se pare că geniul nativ al copiilor este sistematic distrus în şcoală. Îl înţeleg pe Einstein de ce a rămas repetent.

Şi ca şi cum toate acestea nu ar fi de ajuns, mai este şi metoda, chipurile, pedagogică. Cum poţi sili un copil, care este energie pură, să stea practic nemişcat 50 de minute, ani în şir, în acelaşi mediu (sala de clasă)? Dragii mei colegi de breaslă, ce e cu voi? De ce vă miraţi că nu există participare, că recreaţia şi vacanţele sunt extrem de aşteptate? E foarte uşor să-i responsabilizaţi pe copii, să explicaţi rezultatele şcolare prin lipsa lor de motivaţie şi interes.

Stimate cadru didactic, pune-te în locul lui. Tu ai sta la propria ta oră?

Copiii sunt curioşi prin excelenţă. Acest interes natural trebuie doar orientat. Şi aici intrăm pe tărâmul artei. Un profesor–artist, adică talentat, va face din ora sa ora cea mai aşteptată din săptămână.

Eu, de pildă, care nu sunt doar talentat, ci şi modest pe deasupra, dacă aş preda istoria (că tot am amintit de ea), aş transforma-o într-o succesiune de mici dramatizări. Tu eşti Napoleon, el e ducele de Wellington. Cine e Josephina? Bun. Ia să vedem, care-i treaba? De ce vă bateţi voi? Care e miza? Ce spun consilierii? Dar vecinii germani? Şi tot aşa. Cel care l-a jucat pe Napoleon va uita probabil data bătăliei de la Waterloo, dar va şti că a pierdut-o şi cum (eventual va învăţa ceva din asta, ca să nu repete în propria lui viaţă). În plus, nu va uita că Napoleon era un bărbat mărunţel, care purta corset şi îşi punea talonete. Mai avea o burtică respectabilă şi o şuviţă pe

frunte, ceea ce îl făcea să arate destul de comic. Cu toate acestea, în materie de femei, a fost un cuceritor. Privind cu onestitate la miile de ore petrecute la școală, multe din ele îmi par acum timp pierdut. Mă mir că, din punct de vedere fizic, am făcut față așa de bine (nu am avut decât scarlatină și hepatită). Câte lucruri, spun cu mintea de acum, mi-ar fi plăcut să învăț! De ce oare nu se predau? De ce, de exemplu, copiii nu învață să gătească sau măcar să facă diferența între alimentele sănătoase și cele nocive? Să cunoască efectele consumului de băuturi carbogazoase în comparație cu apa de izvor? Cumva asta ar duce, pe termen lung, la falimentul companiei Coca-Cola? Producătorii de hrană sintetică, „junk food", ar trebui să se retragă de pe piață, zdobiți de competiția neloială cu fructele, nucile și morcovii autohtoni?

Școala este un imens teritoriu de explorat și schimbat, pentru cei cu adevărat interesați de o lume mai bună... Este o altă formă de a-l revizui pe Dumnezeu, ceva mai concretă decât planul destul de diafan în care am plasat această revoluție.

Aș putea analiza, ținând cont de acest principiu al conexiunii și totalității, orice alt domeniu.

Îți las ție această plăcere. Dacă o faci, rogu-te, aplică analiza, mai întâi, pe domeniul tău. Examinează, observă, caută să anticipezi. Dacă merită, împărtășește. Poate un altul gândește la fel sau pe-aproape. Potențialul Sinelui se activează din aproape în aproape. E ca în noaptea de Înviere, când lumina se răspândește din aproape în aproape. Lumina înțelegerii, pentru cine vede dincolo de planul material.

Unde va duce asta?

Habar nu am. Nu știu nici măcar dacă se va obosi cineva să citească aceste rânduri. Ceea ce știu e că Sinele face totul. Am deplină încredere în El, deși proiectele lui mă depășesc când îmi sunt revelate și mă enervează când îmi sunt ascunse. Cu toate astea îl iubesc și nu știu ce m-aș face fără El.

Despre căsătorie

M-am întrebat, dac-ar fi să cumpăr o insulă (Corfu, de pildă) pe care să mă retrag la bătrânețe, ce cărți aș lua cu mine. „Profetul" ar fi una dintre ele, capodopera unui libanez emigrant în Statele Unite, care s-a considerat întotdeauna ca fiind pictor. Despre căsătorie, el (Kahlil Gibran), scrie: „Iubiți-vă unul pe celălalt, dar nu vă faceți din dragoste o încătușare; mai bine să fie o mare învolburată între țărmurile sufletelor voastre."

Este o introducere destul de bună la ceea ce gândesc eu însumi despre căsătorie. Cei care mă cunosc mai îndeaproape cred că, în cazul unui referendum, aș pune ștampila de vot pe „nu". Ei bine, această percepție este doar în parte corectă. Eu văd căsătoria într-un mod nuanțat și mă voi strădui, în continuare, să arăt de ce și cum aș face.

Primul lucru care ar trebui să ne fie clar tuturor, de la bun început, este următorul: „căsătoria" este o **ABSTRACȚIUNE**. Căsătoria nu este ceva concret, pe care să pui mâna, așa cum sunt o căpșună sau o lămâie. Căsătoria nu se măsoară cu rigla și nu se vinde la kilogram. Căsătoria nu are picățele, nu este cubică și nu miroase a pește prăjit. Toate aceste descrieri (și multe altele) pot fi utilizate într-un mod metaforic, reflectând ceea ce se află **ÎN MINTEA** subiectului și nu în realitatea obiectivă.

Asta nu înseamnă că mariajul nu face parte din lumea reală. Dacă ar fi așa, doar obiectele simțurilor ar face parte din lumea reală. Lumea reală are un palier concret și unul abstract, iar căsătoria aparține

de al doilea.

Cu alte cuvinte, căsătoria este ceea ce oamenii **HOTĂRĂSC SĂ FIE**. Mi se pare crucial să înțelegem cu toții asta. Alți oameni, în alte timpuri, în alte societăți sau pe alte planete ar putea hotărî, în ceea ce privește căsătoria, să fie altceva decât este acum, în 2007, în România, Venezuela și insulele Fiji.

Așa cum oamenii atribuie un anumit set de semnificații unei relații, numind-o „căsătorie", tot așa atribuie semnificații altor aspecte ale realității, numindu-le „poliție", „impozit" sau „servicii sociale". Poliția poate fi ineficientă sau impotentă, impozitele nestimulative, iar serviciile sociale risipitoare. La fel și căsătoria. Oriunde și oricând, oamenii atribuie semnificații, stabilesc reguli și definesc obiective; aceste specificații pot fi nepotrivite, dezavantajoase, nefericite sau pur și simplu proaste. De asemenea, specificații bune la un moment dat, ca urmare a evoluției sociale, se pot dovedi periculoase la un altul. De exemplu, impozitele mici îi pot ajuta pe oameni să se îmbogățească, după care e necesar ca ele să crească, pentru a nu adânci falia dintre bogați și săraci.

Prin urmare, e bine de știut, din capul locului, că ceea ce numim „căsătorie" nu este un produs sau o expresie a Naturii, ci un produs cultural, o înțelegere realizată între oameni, comportând un aspect juridic și, facultativ, unul religios. Altfel spus, **CĂSĂTORIA E O INSTITUȚIE LEGALĂ**, o modalitate social acceptată prin care doi oameni consimt să joace anumite roluri, asociate statutului de soț/ soție.

Până aici, toate bune și frumoase. Undeva, in illo tempore, oamenii s-au înțeles asupra a ceea ce au numit „căsătorie", un fel de contract social care,

deşi a suportat revizuiri, în caracteristicile de bază a rămas acelaşi. Problema este cu cei proaspăt veniţi în acest ocean de semnificaţii sociale (căsătorie plus restul instituţiilor sociale), care ar putea gândi diferit şi ar avea alte nevoi în ceea ce priveşte structura şi evoluţia relaţiilor. Pentru majoritatea celor care acceptă înţelegerea socială, aceştia din urmă ar putea părea răi, devianţi, neadaptaţi, excentrici, în cel mai bun caz originali şi creativi. Prin contrast, majoritatea statistică este „bună", normală, civilizată, corectă.

Aceste dihotomii sunt întrutotul **RELATIVE**. Ele nu au nicio bază obiectivă, incontestabilă, şi reprezintă poziţii temporare, deci schimbătoare, ale minţii umane, aşa cum s-a putut ea dezvolta până la un anumit punct. Dacă mintea unora se va dezvolta şi mai mult, cel puţin teoretic, există posibilitatea ca aceste neînţelegeri să se schimbe, moderat sau radical, să se rafineze, să se îmbogăţească sau să se simplifice.

Până atunci, oamenii care se căsătoresc, aidoma celor care nu se căsătoresc, sunt doar oameni care au făcut o opţiune şi nu există niciun temei solid de pe care să fie evaluaţi ca absolut buni sau absolut răi. Mai simplu, judecata morală nu li se poate aplica. Aplicându-se, totuşi, acest gest apare ca fiind nu raţional, ci iraţional, adică emoţional.

Căsătoria nu poate fi evaluată decât pe baze psihologice. A crede că această operaţiune are temeiuri logice e ca şi cum ai crede că poţi demonstra că vişinele sunt ceva greşit, întrucât unii nu le suportă gustul.

De aceea, judecăţile pe care eu însumi le voi face în continuare sunt de ordin psihologic, nimic altceva

decât încercări (să sperăm, coerente) de a naviga prin spaţiul subiectivităţii umane, bucurându-mă (bucurându-ne, poate) mai mult de călătorie şi mai puţin de destinaţie, adică de rezultate.

Te invit să împarţi cu mine seninătatea şi detaşarea (sau măcar aspiraţia către ele), să lăsăm deoparte stereotipurile în mijlocul cărora am crescut şi să privim, ca pentru prima oară, instituţia căsătoriei.

Ce este, de fapt, căsătoria?

CĂSĂTORIA ESTE O ASOCIERE ÎNTRE UN BĂRBAT ŞI O FEMEIE. În câteva ţări, este o asociere şi între doi bărbaţi sau între două femei. Doi oameni acceptă să îmbrace o serie de veşminte numite „rolul de soţ/ rolul de soţie" şi de aici încep complicaţiile. Hainele sunt confecţionate deja de societate şi nu de ei înşişi. Societatea creează uniforme pentru a-i recunoaşte pe agenţii de circulaţie, pe judecători, pe fotbaliştii sau pe controlorii de tren. Tot aşa există uniforme pentru oamenii căsătoriţi, cu diferenţa că acestea nu se văd (cu excepţia verighetelor). Oamenii căsătoriţi au „uniforme psihologice", adică trebuie să se comporte într-un anumit fel. În principiu, reglarea comportamentului este ok. Agentul **TREBUIE** să dirijeze circulaţia maşinilor, cei de la salubritate **TREBUIE** să mături strada, jandarmul **TREBUIE** să asigure ordinea publică.

Ce **TREBUIE** să facă oamenii căsătoriţi? Te las să reflectezi, dacă vrei. E loc pentru o dezbatere nesuferită, pe alocuri obsesională. De exemplu, cine trebuie să repare chiuvetele, cine trebuie să gătească, cine trebuie să schimbe pamperşii?

Pe mine mă preocupă altceva. Mă preocupă

faptul că oamenii căsătoriţi tebuie nu doar să se comporte într-un anume fel, ci şi **SĂ SE SIMTĂ ÎNTR-UN ANUMIT FEL**. Această prescripţie este nevrotică, din următorul motiv foarte simplu: emoţiile şi sentimentele nu pot fi programate. Orice persoană cu bun simţ şi fără handicap mintal înţelege că trăirile emoţionale vin şi pleacă, se intensifică sau se diluează, se opun, explodează sau se retrag.

Nu te poţi programa să iubeşti pe cineva un an, cinci sau toată viaţa, tot aşa cum nu te poţi programa, ca bărbat, să fii excitat sexual de femeile care au pierdut simţul măsurii şi caută să intre în manualul de geometrie, capitolul „sfere".

Poţi să ţii la cineva o vreme, după care să constaţi că te enervează sau chiar îl urăşti. Dacă te irită foarte tare nu e exclus să-l părăseşti, după care s-ar putea să-l iubeşti din nou, mai ales dacă te ameninţă cu certificatul medico-legal.

Viaţa emoţională e schimbătoare, are suişuri şi coborâşuri, are anotimpuri, cunoaşte canicule şi uneori glaciaţiuni. Prin chiar natura lor, emoţiile sunt curgătoare, fluide şi chiar sentimentele, presupuse a fi mai stabile, se modifică odată cu trecerea timpului. Acest adevăr simplu este înţeles şi de cei mai mediocri, nepricepuţi şi lipsiţi de vocaţie studenţi la psihologie.

În mod ciudat, această înţelegere lipseşte la nivel social. Soţul **TREBUIE** să-şi iubească soţia, soţia să-şi iubească soţul. E ca şi cum i s-ar cere soarelui să nu apună, mării să nu se retragă (refluxul), păsărilor migratoare să nu îşi ia zborul adaptativ. Această pretenţie este în mod evident **IRAŢIONALĂ**.

După părerea mea, ea are un singur scop: să-i facă pe oameni să se simtă rău atunci când nu reuşesc să o împlinească. Un bărbat care observă că sentimentele lui, după un număr de ani, sunt altele sau o femeie care se descoperă atrasă de un alt bărbat se simt într-un singur fel: **VINOVAŢI**.

Ei ar trebui să-şi iubească partenerul şi e clar că nu reuşesc asta.

Cui serveşte această culpabilitate? Nu ştiu. Ceea ce ştiu e că oamenii care se simt rău în raport cu ei înşişi sunt oameni vulnerabili, iar vulnerabilităţile, atunci când nu sunt protejate, pot fi exploatate.

De exemplu, pentru a le fi acceptate greşelile, pentru a nu fi pedepsiţi sau pentru a li se uşura pedeapsa, li se pot cere diferite lucruri, cum ar fi să gândească mai puţin, să nu-şi pună prea multe întrebări şi să-şi vadă de relaţia lor, chiar dacă au dat-o în bară cu sentimentele.

Din fericire, există şi o alternativă raţională a divorţului. Oamenii care au încetat să se iubească şi pentru care nu mai există motive exterioare care să-i ţină împreună (casa, banii, copiii, afacerea) se pot despărţi amiabil, oferindu-şi reciproc şansa de a o lua de la capăt, cu altcineva. Chiar şi în aceste cazuri, societatea poate ataşa semnificaţii negative. Cineva „divorţat" nu este tocmai o persoana ok. Nu este cineva care a făcut experienţa unei căsnicii dificile şi a găsit cea mai bună soluţie pentru toată lumea, ci este cineva care a eşuat, nu s-a priceput, şi-a înşelat soţul sau şi-a bătut nevasta.

A fi divorţat este o etichetă cu care nu prea poţi să te mândreşti în societate, iar societatea ştie asta. Avantaj ea! În loc de a fi cineva care a găsit puterea de a pune capăt suferinţei, deschizându-se către o

viață nouă, este, evident, cineva care n-a luptat suficient, un egoist, un infidel sau o imatură. Și cum ai ajuns să suporți aceste evaluări! Pentru că nu ai respectat o prescripție care, prin chiar natura lucrurilor, **NU PUTEA FI RESPECTATĂ!** Atenție, faptul că există oameni care se iubesc toată viața nu este un argument în favoarea prescripției, tot așa cum faptul că există yoghini care levitează nu este un argument în favoarea interzicerii mersului pe jos.

Este minunat că unii oameni se pot iubi toată viața, dar acesta nu este un motiv pentru a-i obliga pe toți să facă la fel. Poți să preferi toată viața conopidă, pentru că ai nevoie de vitamina C, sau poți să o asimilezi și din ardei iuți, mărar, pătrunjel, mure și zmeură, menținându-ți astfel sistemul imunitar activ și asigurând coeziunea celulelor.

Din acest punct de vedere, căsătoria este un aranjament admirabil și funcțional cu condiția să nu insiști să funcționeze. Dacă insiști să funcționeze îl strici! Doi oameni care se iubesc sunt ceva încântător, doi oameni care **TREBUIE** să se iubească sunt ceva jalnic!

Cel mai bun lucru pe care îl pot face doi oameni care nu se mai iubesc este să recunoască asta, unul față de altul și apoi, dacă își permit, față de societate. Altfel, încercând să salveze aparențele sau să creeze foc din cenușă (încercare numită uneori „psihoterapie de cuplu"), nu fac decât să consume o energie ce ar merita o soartă mai bună.

Obligația de a-ți iubi partenerul distruge frumusețea iubirii spontane, transformă sentimentele în ceva mecanic, iar relația de cuplu într-un service auto, condamnat la faliment. În mod ironic, falimentul se poate deghiza în costume de gală, cu

Mercedes la scară și vile într-un cartier rezidențial.

O relație de cuplu se construiește din pulsiunile, aspirațiile, disponibilitățile emoționale ale celor doi implicați, are propria ei durată, se pune mereu în discuție, înflorește după un tipar secret și într-un ritm particular.

Intervenția din exterior este în cel mai bun caz inofensivă, stupidă, deoarece este fără sens să împingi cu șurubelnița rotițele unui ceas care merge singur, după propriile lui mecanisme. Dacă vrei să meargă mai repede, să se dea peste cap sau să cânte, cel mai bine e să-ți cauți singur un ceas, lăsându-le în pace pe cele care nu-ți aparțin.

Căsătoria este pervertită din clipa în care planul normativ (legea) se intersectează cu planul emoțional, adică din clipa în care trebuie să simți anumite lucruri și să nu simți altele, eventual toată viața. În domeniul sufletesc nu există reguli și legi, iar iubirea este misterioasă și fascinantă tocmai pentru că nu poate fi controlată. Doi oameni pot rămâne căsătoriți chiar dacă nu se mai iubesc. Aceasta este alegerea lor, reprezintă interesele lor materiale sau reflectă temerile lor adânci; câtă vreme sunt conștienți, nu este nimic în neregulă. Căsătoria lor poate fi o firmă prosperă sau un IMM psihologic, cu rol de supraviețuire.

După încercarea de programare a sentimentelor, al doilea aspect al căsătoriei ca și contract social asupra căruia mă voi opri este **POSESIVITATEA**. De fapt, sunt crud numindu-l așa. În termeni mai dulci, acceptați social, se numește **FIDELITATE**.

Analiza fidelității este și ea un subiect vast, reclamându-și contrapartea. Nu cred că fidelitatea poate fi înțeleasă fără a fi pusă în relație cu

infidelitatea. Altfel spus, dacă vrei să știi ce este fidelitatea, trebuie să știi ce este infidelitatea.

Bunăoară, dacă săruți o femeie care nu este soția ta, ești infidel? Probabil că da. Dar dacă îi încredințezi un secret al tău? Ești sau nu infidel? Îi povestești, de pildă, cum ai fost abuzat emoțional în copilărie de fratele tău mai mare. Îi oferi celuilalt, din afara cuplului, o felie din viața ta, pe care nu ai cutezat sau nu ai dorit să o împarți cu partenera ta.

Ești infidelă dacă îi mărturisești unui bărbat diferit de soțul tău spaimele sau îngrijorările tale? Cu alte cuvinte, îl faci părtaș la viața ta emoțională și asta în condițiile în care partenerul tău legitim nu se bucură de acest tip de acces. Ești sau nu infidelă? Ar trebui să te controlezi și să nu îi dezvălui celuilalt aspecte ce țin de intimitatea ta sufletească? Este bine să poți împărtăși ceva foarte personal cu cineva care nu este soțul tău?

Aceste posibile forme de infidelitate, de tip psihologic, sunt foarte greu de delimitat. Din câte am putut observa, oamenii nu-și bat prea tare capul cu ele. Așa că, cititorule devotat, te voi scuti și eu de acest freamăt perturbator. Fidelitatea (sau infidelitatea) cel mai ușor de definit este cea în care ține de corp. Și mai presus de orice, vizează sexualitatea. Un bărbat care se culcă cu o altă femeie decât soția lui este infidel. O femeie care are o relație sexuală cu un alt bărbat decât partenerul ei este infidelă. Mai departe, există din nou nuanțe, grade, ambiguități. Dacă ții de mână, într-un mod explicit tandru, o femeie diferită de soția ta, ești infidel? Ai putea fi, deoarece **ATINGI CORPUL UNEI ALTE FEMEI**. Dacă privești admirativ corpul minunat proporționat al unui bărbat ești

infidelă? Este adevărat că nu îl atingi cu mâna, dar e la fel de adevărat că îl atingi cu privirea. Corpul lui e mângâiat de privirea ta.

Toate aceste nuanțări se pot întinde la nesfârșit. Neavând o latură obsesională atât de dezvoltată, mă opresc. Și asta pentru că un lucru e deja foarte clar. Fidelitatea contractuală asumă despre corpurile partenerilor (sau părți ale acestora: organele sexuale, sânii, buzele, fesele) **CĂ APARȚIN CUPLULUI**. Mai pe românește, eu, soțul tău, sunt singurul bărbat din lume care pot face dragoste cu tine, să te sărut sau să-ți mângâi sânii. Dacă tu, soția mea, îi permiți altcuiva să facă acest lucru, ești infidelă. Aceste drepturi le am și eu, soția ta, în raport cu tine, bărbatul cu care m-am căsătorit.

Și acum, să privim fără prejudecăți, ca și cum am fi aterizat direct din altă galaxie. Ce se poate vedea? Iată ce văd eu. Fidelitatea contractuală înseamnă relația dintre doi oameni care acceptă ca trupurile lor să devină unul **PROPRIETATEA** celuilalt.

Eu am drepturi asupra corpului tău, tu ai drepturi asupra corpului meu. Niciunul dintre noi **NU MAI ESTE LIBER** să-și folosească trupul cum dorește și mai ales cu cine dorește.

Fidelitatea contractuală se opune pulsiunii erotice, iar rezultatul e absolut natural. Rezultatul este frustrarea. Prin urmare, căsătoria are, din acest punct de vedere, un preț. Prețul se numește frustrare, variabil dozată, în funcție de intensitatea pulsiunii sexuale și contextele în care ea poate fi trezită sau activată. Poate că nu sună liniștitor, însă **OAMENII CĂSĂTORIȚI SUNT OAMENI FRUSTRAȚI.** (Și cei necăsătoriți sunt frustrați, însă din alte motive.)

Acesta e un adevăr psihologic, pe care eu unul nu mă pot face că nu îl văd și care va continua să existe (sau să irite) câtă vreme omul va fi nu doar o ființă civilizată, ci și un animal sexual. Cred că e mai bine să privim acest adevăr în față, decât să îl ocolim nevrotic sau să-l ascundem în spatele unor idealuri frumoase, care, în interior, îi divizează pe oameni.

Cei care se căsătoresc acceptă să trăiască această frustrare, lucru destul de ușor în momentul căsătoriei când, se presupune, partenerul este singurul care îți suscită interesul sexual. Peste un timp, lucrurile se complică, deoarece viața nu ține cont de ceea ce oamenii și-au promis unul altuia. Este perfect posibil ca oamenii să-și cunoască nevoile și limitele la un moment dat, însă, din punct de vedere psihologic, dinamica acestora nu poate fi anticipată. Viața lăuntrică a unui om are evoluții care nu pot fi cunoscute în avans, deoarece omul nu este o mașină. O mașină poate fi programată, de exemplu, să îmbine în același fel două bucăți de metal, toată viața ei de mașină. Un om nu va face asta la nesfârșit. La un moment dat se va revolta, va greși, va uita, va dori să facă altfel, va demisiona.

Așa este cu nevoile, inclusiv cu cele sexuale. Nevoile se schimbă, cresc sau scad în intensitate, se restructurează sau se sting, se leagă altfel, se ramifică, apar altele noi. Ceea ce este un om la un moment dat, la 20 de ani, de pildă, în mod garantat nu va mai fi la 35 sau 50. El ar putea **ÎNCERCA** să fie la fel, însă această încercare nu-i angajează inteligența. Este în natura tuturor lucrurilor să se schimbe, iar omul nu face excepție. Viața este interesantă tocmai pentru că nu e niciodată aceeași, cu excepția cazurilor în care pretinzi că este, situație

în care te plictisești îngrozitor.

Cum poți să te simți când știi despre corpul tău că îi aparține și unui altuia, că un altul are drepturi asupra lui? Să zic privat de libertate? Sau să fie împlinit? Să spun asemenea unui obiect? Să spun constrâns? Sau să spun relaxat?

Sunt conștient că această problematică este foarte sensibilă. Ea mobilizează rezistențele, motiv pentru care nu e un subiect favorit de reflexie. A ști despre corpul tău că aparține unui alt om este cu totul altceva decât a ști că îți aparține și decizi (tu decizi!) să îl oferi și altuia, pentru a trăi satisfacerea sexuală sau doar senzuală. Poți lua această decizie din nou și din nou, ani în șir. Poți alege să trăiești intimitatea erotică, poate chiar toată viața, cu un singur partener. Însă aceasta este alegerea **TA**. Sunt dorințele tale, cărora le dai curs, fără a fi presat, controlat sau manipulat prin culpabilizare. Ești întreg, ești liber, ești stăpân pe teritoriul tău și respecți teritoriul altuia, așteptându-te la un respect similar.

În căsătorie nu e tocmai așa. O alegere pe care simți că o faci la un moment dat devine, peste un interval de timp, constrângere. A accepta ca un bărbat să te penetreze, chiar dacă nu ai niciun chef sau, mai mult, îl detești, numai pentru că este soțul tău, nu mai reprezintă o alegere, ci o constrângere nesănătoasă.

Prin ce este diferită o femeie care continuă a-i oferi trupul soțului pe care nu-l mai iubește de o prostituată? Ce anume protejează, în acest caz, interdicția socială codificată în contractul de fidelitate? Frica acestei femei de a nu fi părăsită? Teama de ce va spune lumea? Spaima în fața agresivității potențiale a unui bărbat frustrat?

Cum anume sprijină evoluția psihologică sentimentul de a fi un obiect, de a nu putea hotărî liber ce să faci cu corpul tău, pe cine să lași să-l cunoască și cât de mult, cui să-l dăruiești într-un moment de intimitate, alături de care alt corp să-i permiți să experimenteze plăcerea, tandrețea, fantasmele?

Este oare în esența iubirii să te simți folosit? Să nu poți acționa în acord cu emoțiile și dorințele tale profunde, să nu poți spune „nu" atunci când simți că este „nu"?

Iubirea implică îndatoriri și angajamente, dar nu există și o limită sănătoasă a acestora? Angajamentul care nu mai vine din inimă și pe care îl respecți forțat este cu ceva mai bun decât pulsiunea scăpată de sub control și sexualitatea promiscuă?

Acestea două nu sunt decât fețele aceleiași monede. Energia pe care o reprimi se acumulează inconștient, laolaltă cu angoasa de a nu se manifesta și resentimentul pentru interdicție. Pentru ambele există, din fericire (!) multiple mecanisme de operare. Furia poate fi dirijată către comportamentele minore ale partenerului, generând reacții în mod vădit exagerate, pe care nu ți le poți explica. Angoasa poate fi fixată pe obiectele externe, cum ar fi copiii, soacra, șeful, partidele politice, terorismul, încălzirea globală. Pentru un observator imparțial, felul cum e gestionată tensiunea de cuplu, deplasările, atribuirile și raționalizările emoțiilor inacceptabile reprezintă fenomene fascinante când le trăiești pe pielea ta; ele sunt, în plus, și dureroase.

Pentru frustrarea de a nu fi stăpânul corpului tău există, desigur, compensații și consolări. Satisfacția de a fi, la rândul tău, proprietar al corpului celuilalt

nu e de neglijat. La fel, compensațiile sociale contează.

Căsătoria ca sistem închis distribuie puterea într-un fel care nu încurajează diferențierea psihologică. Oameni în curs de individualizare își descoperă drepturi și puteri la care nu renunți în favoarea altora. Eventual **LE EXERCITĂ** în favoarea altora.

Dacă eu țin să cânt la chitară, voi cânta pentru mine, voi cânta pentru tine, însă nu te voi lăsa să hotărăști ce anume, când și în ce circumstanțe să ofer acest dar. Acesta este darul meu și dacă e să am vreo datorie, aceasta este doar față de Dumnezeu, cel care mi l-a oferit.

Nici corpul meu nu este creația și nu există niciun motiv să fie proprietatea ta. Eu pot alege să ți-l ofer doar ție, poate chiar toată viața, dar la fel de bine am dreptul să mă răzgândesc. Când aleg altceva (sau pe altcineva), acesta nu este o greșeală, este doar libertatea cu care am fost înzestrat și pe care o prețuiesc prea mult pentru a renunța la ea.

Ceea ce vreau să spun este că fidelitatea din datorie este toxică, pe când fidelitatea ca expresie a ceea ce simți este încântătoare. Societatea greșește atunci când echivalează **CEEA CE SIMȚI** cu **CEEA CE TREBUIE SĂ SIMȚI** și, dacă nu face asta pentru a-i controla mai ușor pe oameni, nu poate fi suspectată decât de ignoranță grosolană în materie de psihologie.

Înainte de a fi fidel celuilalt (partenerul) și celorlalți (normelor sociale) merită să te întrebi dacă îți ești **FIDEL ȚIE ÎNSUȚI**, dacă îți respecți nevoile fundamentale și nu îți trădezi natura adevărată, cea care te face să te simți întreg.

Din câte am putut constata, în practica terapeutică, această fidelitate este descoperită târziu, cu prețul multor suferințe, la capătul unor drumuri sinuoase și complicate. Este o plăcere să găsești răspuns la nevoile tale esențiale (pe care le disting de cele de tip regresiv) și o satisfacere fără seamăn în a te afirma ca persoană unică, cu dorințe și preferințe originale, chiar dacă ele nu se potrivesc cu ceea ce societatea sau partenerul așteaptă de la tine.

Cuvântul „fidelitate" vine de la „fides", care în latină înseamnă **ÎNCREDERE**. Prin urmare, a fi fidel înseamnă a avea încredere. A-i fi fidel cuiva înseamnă a avea încredere în acel cineva. A-ți fi fidel înseamnă a avea încredere în tine însuți.

Întrebare: poți fi cu adevărat fidel cuiva dacă nu-ți ești, mai întâi, fidel ție însuți? Are vreun sens fidelitatea ta în raport cu altul dacă tu te trădezi pe tine însuți?

În zilele noastre, fidelitatea nu mai are înțelesul originar, devenind sinonimă cu limitarea, cenzura și autoconstrângerea. Cel care este fidel este cel care luptă cu instinctul lui sexual, cel care își limitează în mod deliberat libertatea și acceptă să trăiască într-o închisoare, chit că a găsit pentru ea nume mai pretențioase.

Sunt ultimul om care să susțină libertinismul și sexualitatea frenetică, disociată de afectivitate și orientare spirituală. Nu sunt însă nici orb la consecințele psihologice ale fidelității forțate, la felul cum această atitudine lăuntrică a fost aservită de interesele sociale. Când iubirea dispare, dar neînțelegerile inițiale rămân, căsătoria devine o închisoare, iar partenerul un inamic, relația o luptă și copiii, uneori, victime colaterale.

După ce sentimentele se erodează sau dispar, căsătoria devine teatrul modern pe care se succed o serie de măști, o reprezentație la care spectatorii înșiși consimt să poarte măști, pentru a nu face notă discordantă. Undeva în culise, în intimitatea nonviolentă a unui prieten sau în cadrul securizant al unui cabinet de psihoterapeut, măștile sunt scoase, astfel încât un chip trist, furios sau speriat să poată respira.

Când nu este liberă de constrângere, fidelitatea este o minciună, o păcăleală de care societatea se preface că nu știe nimic, iar Biserica, certată cu înțelegerea de tip psihologic, o susține.

Când sentimentele s-au epuizat, fidelitatea este menținută de motivații înălțătoare, precum atașamentul pentru bani și achiziții materiale („și cui îi rămân apartamentul în care am investit?"), supunere pasivă la norme, siguranța unei vieți rutiniere, teama de schimbare, dezinvestirea nevoilor afective și sexuale.

În comparație cu fidelitatea ce **VINE DE LA SINE**, care e aproape o stare de grație, fidelitatea cerută sau impusă din exterior este ca un film prost, de la care spectatorii nu pleacă de teamă că nu există altul mai bun și, pe deasupra, le pare rău și de bani.

Fidel cu adevărat ești când te comporți în acord cu ceea ce simți și nu îți trădezi demnitatea. Înainte de a fi devotat cuiva, ai datoria de a te respecta pe tine însuți și de a trăi fidelitatea în relația cu Dumnezeu, cel care te-a trimis pe Pământ pentru a fi autentic, nu o copie la indigo sau o marionetă. Prețuindu-ți nevoile și satisfăcându-le cu discernământ, ai șanse să fi o persoană reală pentru altcineva, pe care să îl sau să o iubești, fiind fericiți

atât cât este posibil în această lume.

Fidelitatea spontană, din inimă, nu are mai multă valoare dacă este trezită într-o relație de căsătorie sau într-o uniune consensuală. Ea este la fel de frumoasă și reconfortantă din punct de vedere psihologic. Doi oameni liberi aleg să fie împreună, să se bucure unul de altul și să își împărtășească suferințele, fiind irelevant dacă se numesc parteneri conjugali sau consensuali. Singura diferență este în ceea ce se întâmplă atunci când sentimentele se schimbă, atracția se stinge și proiectele comune dispar. În astfel de cazuri, căsătoria ca instituție legală riscă să pună stăpânire pe cei doi, determinându-i să se comporte în feluri care nu mai sunt conforme cu nevoile lor. Această situație, pe care nimeni nu o dorește la începutul căsătoriei, poate fi rezolvată, dacă cei doi au o oarecare maturitate emoțională, elegant, prin divorț. O societate tolerantă nu va sancționa acest act, lipind etichete devalorizante pe spatele celor doi. Din datele pe care am reușit să le colecționez, nu am siguranța că o societate cu un asemenea nivel de înțelegere psihologică există. (Dacă există, o rog să mă sune, cu sau fără publicitate!)

Pe de altă parte, fidelitatea sexuală pe care căsătoria o reclamă (și a cărei absență o sancționează) are de făcut față câtorva provocări iscate de chiar natura umană. Le voi trece în revistă, în continuare.

Predecesorii noștri istorici (maimuțele) manifestă, în mare majoritate, o sexualitate fără restricții. Cimpanzeul, cea mai apropiată rudă din punct de vedere genetic, este poligam. Pentru fanaticii religioși, acest argument este, probabil,

irevelant. Pentru cineva care crede în continuitate și evoluția gradată a vieții, el ar putea să conteze.

În ce mă privește, sunt convins că suntem depozitarii unor tendințe care nu au nicio legătură cu civilizația și că avem comportamente care nu ne diferențiază de maimuțe și, uneori, nici de hiene, șobolani sau boi. Aceste atavisme zac înăuntrul nostru și este responsabilitatea fiecăruia dintre noi să le recunoască și să le controleze. Altfel, acești ascendenți îndepărtați vor continua să circule prin fibrele aferente și eferente, astfel încât să ne întrebăm dacă orașul nu este o junglă urbană, iar omenirea o imensă grădină zoologică deghizată, punctată de insule de umanitate.

Imperativul biologic îi constrânge pe masculi să aibă mai multe femele și pe femele să accepte mai mulți masculi. Specia și-a calculat perfect strategiile, pentru a-și spori șansele de reproducere. Și dacă nu ai aflat încă, te anunț că specia trăiește și în interiorul tău, atât la etajele superioare (nucleii hipotalamici), cât și mai jos, între picioare. Acestea sunt fapte obiective, pe care nu le pot respinge decât cei orbiți de dogmele religioase și idealiștii nevrotici.

Prin intermediul unei cireșe de 4-5 grame (hipotalamusul), în care se află centrul sexualității, bărbatul este împins către a-și transmite genele, în cât mai multe direcții. Acesta este motivul pentru care, la o singură ejaculare, eliberează 300-500 de milioane de spermatozoizi, o cantitate suficientă pentru a fertiliza, pe rând, toate femeile americane. La o asemenea risipă, mă întreb dacă Dumnezeu nu este puțin anxios. În plus, aceste măsuri de siguranță extreme au devenit, peste milioane de ani, o sursă

permanentă de discordie în cuplu. Poate se apropie timpul unor configurații biologice noi.

Pentru contrast, observă cum femeia eliberează un singur ovul, o dată pe lună, până pe la 45 de ani, când ovarele își iau vacanța definitivă și încetează să mai producă hormoni. De asemenea, sânii își pierd capacitatea de a produce lapte.

Cu 100.000 de ani în urmă, când durata estimată de viață pentru femei era de 25 de ani, ovarele proiectate pentru a funcționa 40 de ani furnizau o marjă de siguranță. În tot acest timp, structura sistemului de reproducere nu s-a schimbat. O femeie produce, pe parcursul vieții ei fertile, aproximativ 12x(45-12)=396 ovule. Cum spuneam, bărbatul eliberează de un milion de ori mai multe celule sexuale, și asta la o singură ejaculare. Aș calcula și gameții pe care îi eliberează un bărbat de-a lungul vieții, însă nu știu dacă îmi ajunge pagina pentru zerouri.

Această discrepanță uriașă între bărbați și femei se reflectă, în mod natural, în planurile emoțional și cognitiv, în felul cum fiecare dintre cele două sexe își reprezintă, își simt și își gândesc sexualitatea. Cred că e mai sănătos ca ea să fie cunoscută și acceptată, decât negată și respinsă.

Fidelitatea sexuală nu e periclitată doar de dorințele și anxietatea lui Dumnezeu sau, pentru a fi mai obiectiv, de impulsul naturii vii către reproducere. În natura umană există și o tendință spre explorare, o curiozitate arhaică pentru noi teritorii, o dorință irepresibilă de a se apropia de semeni și de a-i atinge, pentru a-i cunoaște.

Când nu este sublimată artistic, nevoia de nou, cuplată cu pulsiunea sexuală, declanșează situații

dintre cele mai încurcate, daravere și dandanale din care nu știi cum să mai ieși. Creierul seamănă foarte mult cu o grădină, ale cărei plante cresc dacă sunt hrănite. Cu alte cuvinte, creierul se dezvoltă, realizează noi conexiuni, dacă este „alimentat". Alimentat cu ce? Cu stimuli. Fără informații noi pe care să le prelucreze, nu apar dendrite noi, care să pună neuronul în contact cu alți neuroni. Neuropsihologia a demonstrat că atunci când prin creier circulă cantități suficiente de serotonină și dopamină, noile conexiuni se formează mai ușor. Altfel spus, creierul „crește" mai ușor într-o ambianță de senzații plăcute. Și ce mare promisiune conține sexualitatea dacă nu promisiunea plăcerii?

Un experiment faimos a evidențiat efectele noului asupra șobolanilor. O să spui că oamenii nu sunt șobolani. Așa e. Oamenii nu sunt șobolani sau șoareci decât la modul simbolic. Iată experimentul: două astfel de animale de sex opus sunt ținute într-o cușcă. Masculul devine interesat de femelă. După 4-5 episoade sexuale, dorința lui dispare. Din cauza suprasolicitării? Nicidecum. Dacă se introduce o femelă **NOUĂ** în cușcă, excitația lui revine, purtându-l către alte episoade erotice. Însă nu acesta e lucrul cel mai interesant. Dacă dincolo de geamul curții se află o nouă femelă, nivelul de dopamină al masculului crește cu peste 40%. Masculul nu știe în niciun fel dacă va fi o parteneră mai bună, mai experimentată sau, eventual, inițiată în practicile tantrice ale șobolanilor. Simpla ei prezență face nivelul de dopamină al masculului să crească amețitor. Iată ce înseamnă atracția **NOULUI**.

Alte cercetări sugerează, pentru aproape 30% dintre bărbați, o legătură directă între dorința de

experiențe sexuale și o anumită genă, care controlează numărul receptorilor de dopamină. Pentru curioși, e vorba de receptorul D4, iar gena a fost numită, cum altfel, „a promiscuității".

La aceste surse genetice de dificultăți se adaugă o alta, de ordin psihologic. Oamenii nu sunt simpli, precum meduzele. Oamenii sunt contradictorii și paradoxali, pot dori un lucru o vreme și apoi contrariul lui, cu numeroase fațete și laturi, chiar dacă unele reprimate sau latente.

Măcinați de ambivalențe și opoziții, prinși în plasa unor dorințe ambigue sau de neînțeles, nu ne putem aștepta să se comporte linear, asemenea pistonului sau pompei de injecție de la motorul Diesel. Ori, fidelitatea sexuală presupune exact acest tip de linearitate, cu mici variații, în funcție de imaginația partenerilor. Însă nimic din natură nu este linear. Peste tot există neregularități, ondulații, tipare complexe, consecința firească a mii de variabile interacționând simultan. În natură nu există linii drepte, doar suprafețe atât de puțin curbate încât par drepte. Linia dreaptă există doar în mintea umană. Linearitatea este o abstracție, ca și banii. Banii sunt ceva valoros nu în sine, ci ca urmare a unei convenții între oameni. Dacă n-ar fi așa, ai putea înghiți două monede de 10 bani, în loc să-ți cumperi un măr.

Natura seamănă mai mult cu o apă mișcătoare, în care există stropi, bulboane și valuri, în care nimic nu este 100% stabil și a cărei dinamică poate fi doar aproximată, prin ecuații matematice de mare complexitate. Făcând parte din natură, omul nu poate fi altfel. În timp ce legile sunt fixe și inflexibile, tocmai pentru că sunt abstracte, omul este schimbător și mobil, nonlinear și ambivalent.

Aceste ultime considerații mă aduc mai aproape de o abordare dintr-un alt unghi a căsătoriei, anume o presiune socială de a funcționa în feluri bine specificate, numite **ROLURI**. Societatea intervine în intimitatea cuplului și încearcă să o regleze, prin prescripții, norme și așteptări. În sine, această tentativă nu este reprobabilă, întrucât e de preferat ca cineva mai experimentat să te sfătuiască, astfel încât să nu-ți spargi capul în aceleași locuri. Deși animată de bune intenții, există cazuri (mai puține) în care intervenția socială e inadecvată, deoarece indivizii sunt mai inteligenți și mai creativi, după cum există cazuri (mai multe) în care socialul perturbă exact ce vrea să protejeze, sufocând spontaneitatea umană cu mâna de fier a unor reguli absolute.

Oamenii au caracteristici și mecanisme de funcționare care le sunt proprii, posibilități și dorințe ce nu pot fi standardizate, dinamici personale ale coeziunii și destrămării. Un cuplu este un organism viu, care se poate ghida după niște principii fără a deveni robul lor. Principiile sunt necesare, deoarece oamenii au nevoie de repere, așa cum vapoarele au nevoie de faruri, însă ele trebuie îmblânzite și temperate. În plus, după părerea mea de ins necăsătorit încă, ar merita condimentate și cu puțin umor.

Diferitele polarități ale oamenilor aspiră, toate, la recunoaștere și manifestare. Blocate, subutilizate, ignorate sau condiționate să se exprime într-un anumit fel se pervertesc, sunt proiectate sau înconjurate de ziduri în spatele cărora se acumulează tensiunea pulsională. Rolurile pe care le poate juca un om sunt multiple și nimeni nu poate hotărî, în avans, ce este cel mai bine pentru el să manifeste. Sensurile lui de evoluție se raportează la nevoile și

posibilităţile sale, nu la ceea ce societatea îi prescrie să fie, să simtă sau să devină.

Dinamica rolurilor nu poate fi altfel decât proprie. În măsura în care nimeni nu intervine nevrotic, ea este naturală şi sănătoasă. Cu toate acestea, societatea (părinţii, rudele, prietenii, alţi agenţi sociali ai cristalizării şi solidităţii) intervine subtil sau pe faţă, pornind mecanismele de apărare, provocând disocieri sau fragmentări ale Eului, incongruenţe şi blocaje în dezvoltare.

Pentru a fi mai concret: nu există un fel anume în care sarcinile să fie distribuite în gospodărie, banii să fie cheltuiţi sau economosiţi, sexualitatea experimentată şi copiii îngrijiţi. În funcţie de ceea ce partenerii au descoperit deja că sunt, în funcţie de vulnerabilitatea şi situaţiile dificile din trecut pe care le-au traversat, ei negociază şi decid anumite cursuri ale acţiunii, satisfăcătoare pentru amândoi, cu riscul de a-i înfuria sau neliniştí pe părinţi, pe colegi, pe ginecolog sau pe preot.

Toţi aceşti oameni se pot pronuţa, desigur, pot oferi sfaturi şi recomandări şi atât. Ceea ce fac doi oameni în particular îi priveşte doar pe ei, câtă vreme nu declanşează incendii şi nu construiesc bombe artizanale. Ei sunt singurii responsabili pentru realitatea comună pe care o trăiesc, pentru proiecte, planuri şi eşecuri, pentru modalităţile în care înţeleg să-şi exploreze sexualitatea. Este adevărat, criteriul absolut ce diferenţiază relaţia de cuplu de orice altă formă de relaţie este întâlnirea corpurilor. Societatea caută cu orice preţ să evalueze şi să normeze acest aspect al vieţii de cuplu, deşi e neclar de unde şi-ar putea deriva acest drept. În special când relaţia se împotmoleşte, este ameninţată

de uzură şi repetiţie, riscă să se banalizeze şi să se stingă, cei doi parteneri pot alege să o vitalizeze apelând la soluţii din afara cuplului. Ceea ce din exterior apare ca infidelitate condamnabilă poate fi o revoltă împotriva monotoniei, o încercare de regenerare în lupta cu obişnuinţele şi rutina. O femeie are nevoie să se simtă din nou frumoasă şi admirată. Ea vrea să iasă din tiparul învechit al relaţiei cu acelaşi bărbat, vrea să se simtă dorită şi vie. Un bărbat simte nevoia să-şi reevalueze masculinitatea, să-şi reveleze părţi neştiute, să trăiască pasiunea în alt fel, să-şi verifice potenţa sau să experimenteze emoţii noi. Ei pot cădea de acord, nu fără durere, asupra acestor forme de a revitaliza şi îmbogăţi relaţia şi ar fi bine să-şi poată împlini acest proiect de regenerare fără a fi culpabilizaţi, fără ca intenţiile să le fie deformate şi comportamentele pedepsite de o societate interesată mai mult de închiderea cuplului decât de evoluţia şi deschiderea spre transformare a acestuia. Felul cum doi oameni îşi gestionează şi îşi trezesc relaţia este alegerea şi responsabilitatea lor. Nu pot fi cu uşurinţă convins că cineva care nu-i cunoaşte le poate indica, cu sau fără amănunte, ce comportamente să adopte, ce emoţii şi sentimente să trăiască, care le sunt obligaţiile şi dorinţele permise.

Modelele culturale şi ritualurile ce definesc relaţiile amoroase se lovesc, pe scena intimă a cuplului, de predispoziţii, dorinţe şi temeri **REALE**. Practica socială a iubirii este adesea diferită de experienţa intimă a partenerilor de cuplu, mânaţi de pulsiuni proprii, resurse şi disponibilităţi personale, fixaţii şi traume infantile, despre care societatea nu are nicio idee.

O femeie pe care societatea o convinge că rolul ei este de menajeră va acumula, în timp, mici frustrări şi resentimente, tristeţi şi dezamăgiri, care vor influenţa dezvoltarea şi deschiderea către partener. Exigenţele şi aşteptările de multe ori nepotrivite o blochează emoţional şi sexual, trezesc suferinţe de care fuge sau în care se afundă, fără speranţă. Un bărbat care se lasă antrenat în cursa frumos decorată a ceea ce trebuie făcut pentru soţie şi familie poate ajunge să-şi neglijeze îndatoririle, pentru că îl privează de plăceri simple, sau să renunţe într-un mod periculos la ele, pentru că le detestă.

Căsătoria ancorată în aşteptări sociale rigide alunecă în alienare domestică, sentimente difuze de pierdere, frustrare şi neîmplinire. Emoţional vorbind, partenerii se îndepărtează unul de altul, îşi transferă unul altuia culpabilităţi, îşi refuză satisfacţii legitime sau şi le oferă într-o manieră demonstrativă, isterică.

Funcţiile legilor şi reglementărilor referitoare la căsătorie sunt politice şi sociale, nu sunt psihologice şi în niciun caz spirituale. Legile sunt artificiale, reprezentări abstracte ale unor acţiuni presupuse ca ideale. Însă a asculta orbeşte de o lege înseamnă a nu avea încredere în tine însuţi, în gândirea şi în intuiţia ta. Organismul precede legea. În Noul Testament, Iisus subliniază acest adevăr: „Nu omul a fost făcut pentru sabat, ci sabatul pentru om".

Ce poate fi mai clar de atât? Legea e o realitate de ordinul doi, o creaţie a minţii umane consecutivă creării însăşi minţii umane, de către inteligenţa spontană a organismului! Regulile de comportament înăuntrul căsătoriei pot fi respectate până la un punct. Care punct? Acela dincolo de care se dovedesc potrivnice creşterii, oprimând oamenii şi

omorând spontaneitatea. Să ne amintim că legile sunt create de oameni, iar oamenii sunt, inevitabil, limitaţi. Cum altfel ar putea fi legile?! Reglarea socială a comportamentului în cuplu nu poate circumscrie numărul nesfârşit de situaţii în care două persoane pot ajunge, ca urmare a moştenirii ereditare, tendinţelor individuale şi evenimentelor neprevăzute ale vieţii, experimentate într-o cheie personală. În astfel de condiţii, tiparele de comportament dezirabile sunt un fel de pat al lui Procust, patul conjugal în care doi oameni se aşează pentru a fi standardizaţi. Dacă nu se încadrează, nu îi putem considera decât ghinionişti, victime nefericite ale unei selecţii sociale arogante şi absurde.

Oamenii intră în relaţia de cuplu cu misiuni, fidelităţi şi datorii despre care iluştrii legiuitori nu au nicio idee şi chiar dacă ar avea, ea ar avea mari şanse să fie greşită, dată fiind fineţea acestor mecanisme psihologice. Nu-i poţi cere unui om să facă lucruri pe care să nu le simtă, care-i blochează nevoile şi îi falsifică emoţiile decât dacă vrei să-l agresezi. La acest capitol, violenţa socială mascată în coduri, regulamente şi legi umple lejer paginile unui manual de istorie.

Probabil cât voi trăi voi fi avocatul dreptului oamenilor de a-şi inventa şi negocia **PROPRIILE REGULI** înăuntrul relaţiei, ei fiind singurii în stare să le adapteze rezonabil la nevoile, disponibilităţile şi interesele lor. Germania nu hotărăşte după ce legi să funcţioneze Olanda şi dacă olandezii decid să legalizeze anumite droguri uşoare, aceasta e problema lor. Cel mult a poliţiştilor de frontieră din ţările învecinate.

Tot aşa, familia Mazăre nu are ce căuta pe

teritoriul familiei Linte, oricât de mult ar părea că seamănă între ei. Ce face familia Linte acasă o privește doar pe ea, iar cea mai bună atitudine pe care o poate avea familia Mazăre este să-și vadă de treabă.

Această libertate de a decide pe propriul teritoriu, la care oamenii au dreptul prin chiar natura lor, nu-i scutește de responsabilitatea de a-l explora și amenaja, astfel încât să nu-i pună în pericol pe vecinii și restul de cetățeni liberi, de aiurea.

Altfel spus, membrii cuplului sunt încărcați cu responsabilitatea de a-și clarifica trecutul, de a-și defini poziția față de exigențele și fantasmele familiei de origine, de a-și negocia flexibil proiectele de viață și a-și stabili strategiile. Ei pot fi ajutați de persoane din afara căsătoriei întrucât acest ajutor este facultativ și se oferă numai la cerere.

Relația de cuplu este o călătorie de cunoaștere înăuntrul propriilor tale vulnerabilități și resurse, credințe și aspirații, o călătorie a înțelegerii în care poți fi sprijinit din afară, dar în care este fatal să ți se ceară, imperativ, să faci, să simți sau să crezi anumite lucruri.

În loc să facă tot felul de jurnale pompoase și greu de ținut, partenerii s-ar putea angaja, simplu, **SĂ FIE ONEȘTI EMOȚIONAL** unul cu altul. Asta înseamnă să nu pretinzi că-l iubești pe celălalt când nu simți asta. Să nu te prefaci că ești calm când ești furios, să nu oferi mângâieri din datorie, să nu încerci să fii tandru când n-ai niciun chef sau joacă Steaua în Liga Campionilor, să nu mimezi grija și devotamentul, să nu disimulezi nepăsarea în interes, să-ți declari lipsa de încredere, anxietate și teama când ele există, să nu-ți acoperi vinovăția cu cadouri

și să pretinzi că totul merge bine când ești, de fapt, disperat.

Această regulă simplă ar putea salva relația de duplicitate și vicleșuguri, demoni care o erodează treptat, o tensionează și o distrug. Mai presus de toate, **NU TE AȘTEPTA SĂ FII IUBIT CA O DATORIE**, deoarece acest gen de afecțiune nu creează niciun fel de plăcere, nici celui care se chinuie să o ofere, nici celui care se păcălește crezând că o primește. Al doilea și ultimul angajament pe care doi oameni care se căsătoresc și l-ar putea lua ar fi **SĂ-I PERMITĂ CELUILALT SĂ FIE CEEA CE ESTE**. În cuvinte mai puține, această atitudine se numește **ACCEPTARE**.

Înțeleg prin aceasta să renunți la încercarea de a-l schimba sau a-l face „mai bun", pentru motivul destul de evident că, în natură, creșterea este un fenomen spontan. Prin urmare, doar un prostănac ar putea forța ceea ce este, prin excelență, spontan și sunt sigur că nu tânjești după acest calificativ.

Mai înțeleg să nu te agăți de celălalt, atunci când el are idei și proiecte în care nu intri, semnalându-i astfel că îi respecți libertatea și ai încredere în capacitatea lui de a gândi.

În sfârșit, mai înțeleg prin „a-i permite celuilalt să fie ceea ce este" și imaginea în oglindă a acestei poziționări, adică să-ți permită și ție să fii ceea ce ești. Dacă felul de a fi al celuilalt este mult prea provocator, îți solicită resurse precare și îți crește anxietatea, nimeni nu te obligă să îl suporți. Pentru asta, desigur, ar fi nevoie să-ți fi rezolvat deja teama de singurătate, dependențele emoționale și problema delicată a încrederii în sine. Doar așa cred că te poți simți liber să rămâi în relație cât îți permit pragurile

de toleranță și să o întrerupi amical dacă ele sunt depășite.

Ghidați de doar aceste două comandamente, doi oameni căsătoriți pot avea o relație vie și evolutivă, savuroasă, înfloritoare și liberă. Relația lor nu va fi o închisoare vietnameză sau o colivie de aur, ci un spațiu deschis și primitor, din care se vor putea extinde către alte ființe, inclusiv în plan sexual, poate, dar la care vor reveni pentru a se îmbogăți reciproc, a se hrăni emoțional și a-și susține actualizarea propriilor potențialuri. Unii adepți ai terminologiilor ar putea numi acest fenomen psihologic „iubire liberă" sau „căsătorie deschisă", fapt care mă interesează mai puțin câtă vreme nu conține, codificate, reguli suplimentare. Sinceritatea și permisivitatea bazată pe încredere sunt suficiente pentru a clădi o relație frumoasă (infinitul mic), aptă să reflecte, pe cât posibil, relația exuberantă dintre polaritățile lui Dumnezeu (infinitul mare).

Intimitatea întemeiată pe alegere și încredere nu poate fi decât stimulativă și nutritivă, spre deosebire de intimitatea construită prin constrângeri exterioare, supervizate de ofițerul stării civile și ofițerul sub acoperire al stării religioase și împinsă înainte prin culpabilizări, plângeri și acuzații nerostite. Mi-ar plăcea să aflu dacă societatea va fi vreodată așa. Din păcate, vecinul meu, Nostradamus, s-a mutat în altă reședință, acum câteva sute de ani. Nici stelele nu mă ajută, iar bețișoarele de I Ching refuză să facă predicții sociale. Mă consolez cu gândul că aș putea avea o contribuție subatomică la ceea ce va fi, atunci când aceste foi de hârtie și metacarpienele care le-au ținut se vor fi întâlnit sub pământ, în apropierea unui zăcământ de aur. Până atunci, aș mai avea de făcut o

precizare asupra căsătoriei, mai exact asupra relației dintre căsătorie și vârstă. În opinia neuronilor mei, activi în acest moment (cei mai mulți se odihnesc, pregătindu-se pentru analiza meciului dintre Steaua și Sevilla), căsătoria ar trebui permisă abia după împlinirea vârstei de 25 de ani. De ce tocmai 25? Din două considerente – argumentul „tare": o persoană nu poate face alegeri pe termen lung, în cunoștință de cauză, câtă vreme se află într-o fază de restructurare afectivă și cognitivă a personalității, un proces de individualizare numit **ADOLESCENȚĂ**, care tinde să se prelungească spre 24-25 de ani. Această ultimă parte a adolescenței este numită POSTADOLESCENȚĂ.

Un adolescent întârziat, adică cineva care nu are casa lui, abia și-a terminat studiile sau este la primul job adevărat, care depinde de părinți pentru a trăi decent, este o persoană, cel mai adesea, care are nevoie de confirmare și validare. Pentru a se putea angaja cu succes într-o relație de lungă durată, ar trebui să știe cine este, ori tocmai acesta este răspunsul pe care el îl caută, mai mult sau mai puțin conștient. Până spre 25 de ani, cred eu, este timpul experiențelor cu rol de maturizare (nu că după 25 de ani nu ar mai fi loc de revelații), al confruntării cu propriile tendințe și pulsiuni, al descoperirii unor date subiective, nu întotdeauna ușor de acceptat.

Cum ar putea un tânăr a cărui identitate este încă invadată de alte identități (mama și tata, în special) să facă o alegere în acord cu nevoile lui autentice? Elaborarea personalității este un proces ce durează o viață de om, e adevărat, și nu poți aștepta vremea bastonului pentru a te căsători. Aceasta nu ar fi decât prudență nevrotică, cu nimic mai bună decât

curajul inconştient, alimentat de miturile romantice şi nevoile sociale de control.

Evoluţia către un nivel superior de integrare are nevoie de timp şi de baze puternice, baze care se pun în copilărie şi care sunt solide, dacă ai avut norocul unor părinţi armonizatori, sau fragile, dacă mama şi tata nu te-au iubit şi nu au ştiut să comunice nici cu tine, nici între ei. Şi chiar dacă n-ai fost sufocat cu afecţiune sau, dimpotrivă, privat de ea, dominat, abuzat, neglijat sau respins şi n-ai traversat evenimentele cu potenţial traumatizant, la 20-21 de ani Eul încă nu este suficient de puternic şi stabil pentru a face experienţa conjugalităţii, cu atât mai puţin a parentalităţii. Diferenţierea psihologică incompletă sau nereuşită, după mirajul îndrăgostirii (de maxim doi ani, spun unii specialişti) împinge tânărul cuplu într-un ocean de dezamăgiri şi decepţii, pericole mortale pentru intimitate şi pentru saltul pe nivelul următor al iubirii, ceva mai autentic decât primul, adică eliberat de identificări proiective şi idealizări.

Căsătoria care rezistă forţei corozive a timpului este cea dintre două individualităţi distincte şi autonome, doi oameni care nu neapărat au fost aşa de la bun început, ci au devenit aşa deoarece „datele de plecare" au fost foarte bune. Psihologiile care studiază psihicul în adâncime (psihologia analitică, psihanaliza, orientarea experienţială) cunosc prea bine suişurile, coborâşurile şi capcanele dezvoltării personale, hiatusurile, provocările şi punctele critice ale unei construcţii psihologice echilibrate, pericolul alunecării în dependenţă, servitute şi masochism sau, la polul celălalt, în dominare, nepăsare, tiranie şi sadism (şi acestea sunt doar câteva tipare nevrotice

dintr-un şir lung pe care nu-l public, pentru a-ţi proteja liniştea interioară).

Un tânăr de 23 de ani sau o adolescentă de 20 sunt încă departe de autocunoaştere şi înţelegere de sine, au nevoie de experienţe care să le suscite abilităţile şi să le developeze fricile, stimuli şi chei de acces la ceea ce conţin în mod latent şi la ceea ce înaintaşii le-au lăsat ca moştenire psihologică.

În materie de sexualitate, sper, lucrurile sunt şi mai clare. Identitatea sexuală se formează, se verifică şi devine confortabilă în urma unor experienţe reale, de comunicare şi contact cu sexul opus, nu din discuţiile cu egalii de vârstă, nu din literatură, nu din filme şi nici din lectura laborioasă a revistelor de tip „Playboy". Aceste rânduri le adresez mai degrabă părinţilor, întrucât copiii lor, din câte am putut să-mi dau seama discutând deschis cu ei, au exact acea viziune care ilustrează prăpastia dintre generaţii în materie de atitudini, aşteptări şi de obişuinţe sexuale. Nu sunt prietenul sexului recreativ sau spontan, dar nici al ignoranţei sexuale, al masculinităţii sau feminităţii teoretice, neconfirmate de experienţă.

Dacă soţul tău a fost şi a rămas singurul bărbat din viaţa ta, dacă eşti încântată de relaţia voastră sexuală şi nu tânjeşti, în secret, la altcineva, măcar pentru a afla „cum este" cu altcineva, pot spune că e ca şi cum ai fi câştigat la loto marele premiu. Calculează tu şansele şi mulţumeşte-i urgent lui Dumnezeu. Din păcate, câştigătorii marilor premii sunt puţini. Pentru cei mai mulţi, nealeşi de mâna providenţială, rămâne varianta nepericuloasă a experienţei, cu condiţia de a folosi prezervativ sau pilule. Chiar şi sexualitatea sublimată prin meditaţie

şi rugăciune o văd ca o metodă de dezvoltare după 25 de ani, astfel încât să nu ne ciocnim pe stradă de mistici divizaţi pe interior, reprimaţi şi furioşi pe oamenii normali.

În ce-l priveşte pe partener, este în interesul lui să aibă o relaţie cu cineva cu o minimă experienţă, relativ dezinhibat şi confirmat sexual. Un astfel de partener este preferabil unuia care crede că „stop and go" este o marcă de şampon sau altuia pentru care sexul cu o femeie la menstruaţie este mortal.

Fără a fi specializat în psihosexologie, cred că o persoană are nevoie de cel puţin doi parteneri diferiţi, pentru a se iniţia, a explora şi a-şi cunoaşte cât de cât sexualitatea, o faţetă a personalităţii la fel de importantă ca achiziţiile intelectuale sau atitudinea faţă de muncă. În caz contrar, cea care păşeşte în căsătorie virgină, în planul cunoaşterii se va confrunta, mai târziu, cu dorinţa violentă, posibil cu infidelitatea şi nelipsitele ei însoţitoare, vinovăţia şi anxietatea.

Aşa-zisa „înşelare" sau „relaţie" odată descoperită, bărbatul (mă refer la el pentru că acesta e cazul cel mai frecvent) ar trebui să o trateze cu înţelegere şi toleranţă, evident, după ce îi trec nervii. Există aventuri nevinovate şi „îndrăgosteli" aflate în serviciul cunoaşterii sexuale. Tensionată foarte mult timp, pulsiunea sexuală subjugă Eul şi împinge individul în situaţii delicate, pe care nu le poate stăpâni şi de ale căror consecinţe se teme, cu atât mai mult cu cât partenerul este posesiv, dominator şi inflexibil.

Cred că am putea fi mai îngăduitori cu natura umană, mai atenţi la şerpuirile ei evolutive, mai permisivi cu fluctuaţiile dorinţei şi mai deschişi către

a înţelege înainte de a condamna. Există, totuşi, ceva neastâmpărat şi viu în natura umană, ceva care îi dă farmec şi care, reprimat sau alungat, lasă în urmă o realitate searbădă, plină de reguli şi lipsită de conţinut.

Fanatismul, zelul şi rigidităţile manifestate în spaţiul conjugal îl transformă într-o arenă în care partenerii devin, pe rând, gladiatori şi animale sălbatice. Leziunile sunt, în primul rând, psihologice şi abia apoi fizice. Ulcerul şi hipertensiunea, ca să nu amintesc de boli mai impresionante, sunt doar câteva dintre ele. Desigur, oamenii nu sunt înclinaţi să conecteze aceste suferinţe cu problematicile psihologice, mai ales când cei care suferă de pe urma lor sunt chiar ei. Din afară, această atitudine pare de neînţeles, însă din interior se oferă dulcea senzaţie a evitării responsabilităţii.

Tocmai pentru a preveni astfel de consecinţe dureroase cred că blândeţea în evaluare şi intuiţia măcar aproximativă a complexităţii naturii umane ar putea sta la temelia unei atitudini mai potolite, în care dojenile temperate sunt prezente, iar ideile obsesive lipsesc. Nu e uşor de accesat o asemenea atitudine, mă gândesc, în condiţiile în care judecata socială încă îşi mai extrage energia din preceptele religioase, care îmi par şubrede tocmai datorită caracterului lor militarist. Tradiţiei creştine îi lipseşte ceea ce aş numi „deschidere spre interior", adică fineţea observaţiei psihologice şi înţelegerea mecanismelor subtile pe care o astfel de deschidere le face posibile.

Rădăcinile iudaice ale creştinismului îl echivalează pe Dumnezeu cu legea, identificare ce era necesară în acele vremuri nu foarte civilizate. De

atunci, însă, oamenii au mai evoluat și nu mai au atâta nevoie de un Baubau impozant, ascuns printre nori. Voi reveni la aceste idei. Aventurile experimentale în materie de sex și, mai ales, deschiderea în plan emoțional către cineva din afara cuplului ar merita să fie, cred eu, tratate cu mai mult echilibru, fără a le încuraja nevrotic, dar și fără a le bloca într-o manieră la fel de dăunătoare.

Acolo unde experiența sexuală este foarte limitată, extinderea ei nu poate fi decât de bun augur, asta în condițiile în care unul dintre parteneri nu este atât de nesigur de sexualitatea sa încât să se teamă că oricine altcineva este „mai bun la pat" decât el sau ea. Cu atât mai mult afecțiunea pe care o poți oferi sau primi de la altcineva nu poate fi periculoasă, deoarece îți deschide inima și te conectează la alte ființe umane. Singurul pericol adevărat, în această lume, este egocentrismul alienant și separator, condiție de funcționare a celui care crede că oamenii sunt insule izolate și nu părți ale unui vast continent.

O aventură sau două care „nu au însemnat nimic" și „au fost doar sex" pot fi tratate cu înțelepciune și înțelese cu calm, întrucât nu merită să distrugi o relație pentru impulsurile venite dintre picioare. O relație este ceva mai mult decât întâlnirea unui penis cu un vagin. Dacă este destabilizată de un astfel de eveniment, acesta e semnul că nu avea nimic solid, era întemeiată pe iluzii, proiecții și măști, și atunci e mai bine că s-a întâmplat așa. Când scriu aceste rânduri, am în vedere și câteva cazuri din practica mea terapeutică, oameni care au avut de traversat crize de acest tip și care fie le-au înfruntat cu succes, dând dovadă de toleranță și generozitate,

fie le-au gestionat prost, copleșiți de intensitatea propriilor gelozii și anxietăți. Deși dureroase, cred că e mai bine ca relațiile de cuplu să fie supuse unor asemenea „teste de turnesol", pentru a evidenția cine sunt, în adâncul lor, cei doi parteneri, dincolo de ceea ce pretind, se chinuie să dovedească sau încearcă să fie. Când compoziția rolurilor conjugale este hotărâtă de chimiști nepricepuți sau lipsiți de finețe, din afara cuplului, riscul de apariție a unor situații critice este inevitabil. Când nu se produc în realitate, infidelitățile au loc în imaginar, în reverie sau vis, fiind însoțite de un alai de îndoieli, frustrări și culpabilități.

Dorințele reprimate și emoțiile respinse în inconștient sunt adesea mai periculoase decât ceea ce se consumă în plan real, deoarece tensionează, fracționează sau categorizează psihicul, situații mai toxice decât o ceartă sănătoasă urmată de o împăcare și mai sănătoasă. Nu e deloc ușor să te confrunți cu celălalt, să-i explici fără să te justifici și să te dezvălui fără să te autocondamni. Este însă mai de dorit decât să te blochezi în interdicții interne, să-ți ascunzi sentimentele, să mimezi înțelegerea sau iubirea. Aceasta nu e decât o complicitate bolnăvicioasă cu ideologii ancestrale, pe care societatea evită să le reexamineze pentru a le schimba. Prețul sunt resentimentele, dependențele, somatizările, actele ratate și opozițiile inconștiente, rudele de gradul întâi ale fricii de a fi tu însuți.

Mi-ar plăcea ca toate persoanele pe care le-am asistat să fi înțeles că experiența căsătoriei, punctată de infidelități reale sau presupuse, nu este menită să intre în cadrele înguste ale unor teorii religioase sau culturale sacrosancte, ci să funcționeze ca un spațiu

al auto și intercunoașterii, un spațiu al explorării Sinelui cu ajutorul celuilalt, un sistem năzdrăvan de oglinzi, care îți arată la partener ceea ce tu conții neștiut în tine.

Privită astfel, căsătoria ar putea fi mai puțin încătușătoare (deși acest aspect al ei este recunoscut doar în glumă), mai puțin falsificată și condiționată cultural. Ar putea fi, visez și eu la cai verzi pe pereți din rigips, mai relaxată, mai cuprinzătoare pentru sentimente și dorințe profund omenești, mai stimulativă ca experiență securizantă de cunoaștere și, cu siguranță, mai spontană, adică mai apropiată de natura ultimă a acestui Univers minunat, plin cu femei, bărbați și hârtii de la Primărie.

Mă uit puțin în spate și mă minunez ce am putut să scriu. Nu știu ce mă face așa inspirat, poate frustrarea de a nu fi întâlnit până acum un ceaslov binevoitor și incitant pe această temă. Poate o să-l compun eu, altă dată, motiv pentru care ar fi cazul să mă opresc.

Nu înainte de a oferi și al doilea argument pentru vârsta minimă la căsătorie, argument așa-zis „slab". Cred că 25 de ani este o vârstă potrivită, și nu 24 sau 26, cum ai putea întreba pe bună dreptate, din rațiuni estetice. Pur și simplu 25 este o cifră frumoasă.